

הישיבה המאה-ושלושים-ושלוש של הכנסת התשיעית

יום רביעי, ז' תמוז תשל"ח (12 יולי 1978)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:01

א. שאלות ותשובות

2. שר החקלאות אינו אחראי להזנת הכפר במשך שלושים השנים האחרונות.

3. כיוון שיש החלטה לפנות את הכפר ולהעביר את החושבים למקום חדש תוך כדי מתן פיצויים, אין טעם לחבר אותם לרשת המים הארצית ויש להמשיך בביצוע החלטה ועדת הפנים של הכנסת.

1641. שיווק עופות קפואים

הכרזת הכנסת י. זיאק אמיר שאל את שר החקלאות ביום כ"ג באייר תשל"ח (30 במאי 1978):

נאמר לי על-ידי גורמי שיווק שונים בדימונה, שמוה למעלה משבעים מורגש מחסור חמור בעופות קפואים שלא שוקק להגיונות. יתירה מזאת, נמסר לי כי מתנהל שוק שחור במחירי עופות אלה ושקילוגראם אחד של בשר זה עולה 35 לירות. בנוסף לכך נאמר, שבמרכזי שיווק גדולים כ"תגובה" מיועד מספר 1 של עופות קפואים אך ורק לחגיונות המכולת של השק"ם.

אבקש את כבודו להשיב לי:

1. מה הן העובדות בקשר להבטחת האספקה של עופות קפואים לשווקים ברחבי הארץ ובמיוחד ליושבים רחוקים גיאוגראפית ממרכז הארץ כמו דימונה וכו'?

2. האם קיימת במשרד החקלאות מדיניות, שמחייבת את הספקים הגדולים לדאוג שהסחורה תגיע לכל מקום ולא רק לריכוזים צפופים אוכלוסיה?

3. מה יפעל השר נוכח התופעה של קיום שוק שחור בעופות קפואים?

4. מה היא מדיניות המשרד בקשר להמשך הסדרי הסובסידיה לעופות קפואים והספקת מוצר זה ללא הגבלות לכל השווקים והחגיונות כארץ?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיים מחסור מסוים באספקת עופות קפואים והוא מורגש בכל חלקי הארץ.

2. הספקים הגדולים התחייבו להפצה בכל רחבי הארץ.

3. השיבושים באספקה נובעים מהביקוש ההולך וגובר, שהוא תוצאה ישירה של רמת הסיבסוד הגבוהה. אף-על-פי שמשרד החקלאות מאפשר לחקלאים להרחיב את הייצור מעבר למכסות הנוכחיות, הרי דרוש זמן להגברת ההדגרה והגידול. מכל מקום, כל עוד יהיה סיבסוד ברמה מופרזת ומוצרי עוף קפוא יהיו כה זולים ביחס למוצרים אחרים, ילך ויגבר הביקוש ויהיו קשיים באספקת סדירה.

4. מהאמור עד כאן מובן כי מדיניותנו היא לצמצם את הסיבסוד לרמה סבירה, כך שהביקוש יתאון ולא יהיו שיבושים באספקה.

היו"ר ש. ארבלייאלמוזינו:

הנני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מזמינה את שר החקלאות להשיב על שאלותיו.

1588. מים נקיים לתושבי אל-מפג'ר

הכרזת הכנסת ת. טובי שאל את שר החקלאות ביום ט"ו באייר תשל"ח (23 במאי 1978):

תושבי הכפר הערבי הקטן אל-מפג'ר (הידוע בשם הפצ'יבה הערבית) שעל-יד נחל חדרה (כביש החוף) סובלים זה שנים מהעדר מים נקיים. זאת מכיוון שהם אינם מחוברים לרשת המים הארצית ומקור המים היחיד שלהם הוא מעיין הנמצא ליד הנחל המזוהם. לאחרונה אישר משרד הבריאות שאף מי המעיין מזוהמים. ידוע שקיימת תכנית להעברת תושבי הכפר אל-מפג'ר למקום אחר, ועל נושא זה דנה גם ועדת הפנים. אבל המחסור במים נקיים הוא בעיה קשה הגורמת סבל רב לאוכלוסיה.

בזמנו, לפני כשנתיים, הבטיח שר החקלאות הקודם לפעול לאישור מכסת מים ואף לחיבורו של הכפר לרשת המים. אבל הדבר לא נעשה בטענה, שהמצאות התושבים במקום היא זמנית. אך התושבים עדיין שם וכנראה יישארו שם עוד זמן רב עד שיקומם הקבוע, ובינתיים קיימת המצוקה של העדר מים נקיים הראויים לשימוש בני אדם.

הנני שואל את כבוד השר:

1. מדוע לא חובר הכפר לרשת המים הארצית, על-אף הבטחות קודמות של שרי החקלאות ואף שהי תושבים הקימו אגודה שיתופית והיו מוכנים לשלם את כל ההוצאות הדרושות לכך?

2. האם אין השר מסכים שהיתה הזנחה ופגיעה קשה בתושבי הכפר בכך שהשאירו אותם ללא מים נקיים עד היום הזה אף שהם גרים ומתקיימים במקום הזה עוד מלפני קום המדינה?

3. האם מוכן כבוד השר להתחשב בתביעה האנושית של תושבי הכפר אל-מפג'ר, לספק להם מים נקיים ולחבר אותם לרשת המים הארצית?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהחלט ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת מיום 5 באפריל 1978 הוחלט להטיל על מינהל מקרקעי ישראל וגופים אחרים של הממשל להתארגן תוך תקופת זמן קצרה לצורך פינוי ופיצוי תושבי הכפר אל-מפג'ר. לאור זאת המליצה הוועדה לספק לתושבים מי שתייה במיכליות. אספקת מי השתייה תאורגן על ידי משרד הפנים והמשרד הממונה על המחוז באמצעות חברת החשמל, אשר גם תקבע את הסדרי התשלום שבני המקום ישלמו בעד המים. החלטה זו התקבלה על דעת נציגי המים וחברת מקורות.

1651. מחסור במים בכפר כנא ובמשהד

חברת הכנסת ש. אפקר שאל את שר החקלאות ביום כ"ד באייר תשל"ח (31 במאי 1978):

מה ארבע שנים טובלים קשות הכפרים כפר כנא ומשהד מאי-אספקה של מי שתייה. לאחרונה החמיר המצב ואנשי הכפרים הנ"ל שרויים במשך רוב שעות היום ללא טיפת מים ועליהם להזמין מיכליות מים מן הכפרים הסמוכים כדי לספק מים למשפחותיהם. המצב חמור עד כדי כך, שתלמידי בתי-הספר בורחים מספסל הלימודים לבתים או למעיינות הנמצאים בקירבת הכפרים כדי לחפש מי שתייה.

אגודות המים בשיתוף עם המועצות המקומיות של הכפרים פנו לחברת "מקורות", למשרד החקלאות ולנצי"ב בות המים ועשו כל שיכלו כדי לפתור את הבעיה, אבל לשווא. אין שום סימנים שהבעיה תמצא את פתרונה בעתיד הנראה לעין.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. מדוע לא מספקת חברת "מקורות" מים בכמות שחספק את צרכי הכפרים הנ"ל?
2. מה עושה משרד החקלאות לפתרון הבעיה בהקדם האפשרי?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתאריך 18 באפריל 1978 התקיים דיון בין נציגי הכפרים רינה, משהד וכפר כנא לבין נציגי משרד החקלאות ו"מקורות" שנסב על אספקת מי שתייה לכפרים. נציגי "מקורות" הבהירו שאספקה משופרת של מים לכפרים תלויה בהשלמת מפעל המים המבוסס על שני קידוחים: רינה — 1 וכפר כנא — 1 וקו מחבר. גמר ביצוע המפעל שתוכנן לקיץ זה התעכב בגלל הפגיעות החוזרות ונשנות בצידוד ובמיתקנים. פגיעות אלה נעשות לפי כל הסימנים על ידי תושבי הסביבה, אף-על-פי ש"מקורות" גקטה בכל האמצעים הסבירים והמקובלים לשמירת הצידוד והמיתקנים. בין הפגיעות שנעשו: סתימת קידוח רינה באבנים, שריפת צינורות ואוטובוס עבודה, שבירת מגופי קידוח ושריפת צידוד חשמלי בקידוח כפר כנא.

2. למרות כל העיכובים בעבודה חובר כפר רינה לקידוח רינה 1 וכתוצאה מחיבור זה יש הקלה מרובה לשני הכפרים האחרים: כפר כנא ומשהד. חברת "מקורות" תשלם את העבודה עד ל-15 ביולי, ואז יחזרו שני הכפרים האחרים למפעל המים.

1703. כלכת כגליל וביורטאל

חברת הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר החקלאות ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

בעקבות מכת כלכת ברפת של קבוצת "דברת" וידי-עות על בעלי חיים הנגועים בכלכת בתל-עזשים ובעפולה, פנו אנשי "דברת" לרשויות הווטרינאריות שזיעקו את כל הישובים והתושבים לנוכח הסכנות כדי שיצאו למל-מת חרמה בגורמי המחלה.

לאור זאת, אבקש להשיב לי:

1. מה עושה משרדך לאיתור המחלה?
2. האם נכונה הידיעה כי יש ישובים שבכלל לא קיבלו הודעה על ההתפרצויות האחרונות של המחלה?

3. האם ייאות השר להורות על שיחרור דחוף של מנות חיסון מן המלאי הארצי כדי לחסן את הילדים והאנשים באזור הנגוע?

שר-החקלאות א. שרון:

1. משרד החקלאות פועל החל מחודש דצמבר 1977 באמצעות השירותים הווטרינאריים המוניציפאליים של המועצה האזורית, האחראים לנושא הכלבת, ועוסק בהד-ברה ובהשמדה של כלבים משוטטים וחיות בר משוטטות. כמייכן חוטנו כמה רפתות נגד המחלה.

2. מנהל הלשכה הווטרינארית בעפולה הודיע לר-שות המקומית ולמועצה האזורית יזרעאל על האירועים, הסכנות והצעדים הנדרשים מהם בשני מכתבים: אחד למועצה האזורית מיום 22 במארס 1978 ואחד, שנשלח לכל ישוב באזור, מיום 14 במאי 1978. יש לציין כי הרופא הווטרינארי של רשות זו מקבל, כמו כל הרופאים הווטרינאריים בישראל, באופן שוטף דין-וחשבון דר-שבועי על אירוע הכלבת בכל שטח המדינה תוך ציון המקומות הנגועים.

3. משרד החקלאות אינו אחראי לחיסון בני אדם. המשרד המליץ בשעתו לפני משרד הבריאות להפסיק את השימוש בתרכיבים מן הסוג הישן ולעבור לשימוש בתר-כיב חדש, דיפלואידי, שאינו מסוכן. יחד עם זאת פנה משרדנו למשרד הפנים להקמת איגוד ערים שתפקידו יהיה להשמיד כלבים וחיות בר משוטטים ולהחזיק תחנת תצפית לכלבים חשודים. מסגרת כזאת תמנע קיום כיסים של ישובים בלתי מכוּסים באזור והיא נעשית בהתאם לפקודת הכלבת.

היו"ר ש. ארבל-אלמולינו:

שאלה נוספת לחברת-הכנסת אברהם כץ (עוז).

אברהם כץ (עוז) (המערך):

האם יש, לפי דעת השר, פער בין חוק הכלבת והתקנות שהשר מתקין לבין הנהוגים של משרד הבריאות בקשר לכלבת? כלומר, יש שני משרדים העוסקים בנושא זה בקשר לאזרחים. האם, לדעתך, יש פער ביניהם או שהשטח מכוסה?

שר-החקלאות א. שרון:

אנחנו כמשרד החקלאות מופקדים על תחום מסוים ומשרד הבריאות מופקד על תחום אחר. קיים קשר הדוק בין שני המשרדים בנושא זה.

1757. עובדים ערבים בחוות השר א. שרון

חברת הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר החקלאות ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

נודע לי כי בחוות "שקמים" השייכת לך מועסקים כיום כמאה וחמישים פועלים, שרובם מרצועות עזה ובהם ילדים רבים. כמו כן נודע לי, כי בשטחי הכותנה של חוותך עובדות פועלות מרצועות עזה, וביניהן ילדות קטנות המועסקות שלא דרך שירות התעסוקה.

לאור מידע זה, אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם העובדים מרצועות עזה בסככות האבטיחים והמלונים שבחוות ה"שקמים" מועסקים דרך שירות התע-סוקה?
2. האם ידוע לשר כי בין מאה וחמישים הפועלים המועסקים בחוותך יש כעשרים ושבעה ילדים מתחת לגיל 8 שנים?

— שאילתות ותשובות (כץ (עוז), שרון, בדיאן, ארבל-אלמוזלינו, גרוסר, לין, לבני, שחל) —

3. מה הוא התשלום שמקבלים ילדים אלה?

4. האם נעשית העסקתם של הפועלים מרצות עזה בחוות ה"שקמים" במסגרת שירות התעסוקה ובתשלום ההיטלים המתאימים לפי החוק?

5. האם נכונה הידיעה כי ב־30 וב־31 במאי 1978 עבדה קבוצה של נשים וילדות, כשהיא מופעלת על-ידי ראיס, בעישוב כותנה בחוות ה"שקמים"? אם עבדה קבוצה כזו, האם היו בה פועלות מתחת לגיל 8 שנים, והאם התעסקה הקבוצה במסגרת שירות התעסוקה האזורי?

שִׁרְיֵה־הַחֲקֵלָאוֹת א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. השאילתות הן מכשיר פארלאמנטארי מכוונ, רציני וחשוב, ותכל שעלי להעסיק את הכנסת בשאילתות קנטרניות שנועדו לניגוח אישי ולפרסומת אישית של השואל, חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז), שאילתות שפורסמו באמצעי התקשורת עוד בטרם הוגשו לכנסת, אך לצערי אין לי מנוס מלהשיב עליהן.

1. בחוות "שקמים" עובדים יהודים וערבים, כמקובל בכל מחקי הסביבה, וגם במשקו של השואל. אך בניגוד למקובל במשקים אחרים, חוות "שקמים" היא אחד ממקומות מות העבודה בארץ, שבהם חיים ועובדים ערבים ויהודים זה לצד זה ביחסי רעות ושיתוף מלאים. קיים חדר אוכל משותף, וישנם ערבים ממפעלים עובדים יהודים ולהיפך. בבית האריזה, שבו ממוינת ונאזרת התוצרת של הקיבוצים רוחמה, בית קמה ועין-השלשה ותוצרת החווה, כל הפועלים מועסקים דרך שירות התעסוקה.

2. הטענה שבחווה עובדים או עבדו ילדים היא משוללת יסוד והייתי מגדירה כשקר ודוני. דבר זה נאמר לשואל גם על ידי חברי קיבוצים העובדים בבית האריזה. לעומת זאת צר לי לציין, שבין הפועלים הערבים העובדים במשקו של השואל ובמפעלים שבהם משקו של השואל הוא שותף מרכזי מצויים ילדים ערביים. למשל, בתמונה זו שגשגה אלי על ידי חבר משק, שהביע כמו חברים רבים אחרים ממשקי הסביבה הסתייגות מוחלטת מדברי הבלע של חברי-הכנסת כץ (עוז), נראה ילד ערבי העובד בבניין במשקו של השואל בשם מוחמד שנעב מעזה, בן 15. בבקשה.

(מראה מעל הדוכן את התמונה לחברי הכנסת)

בתמונות אלה נראים ילדים ערבים במפעלים שבהם שותף משקו של השואל, ביניהם עוזר ערער מעזה, בן 13, ונער נוסף בן 12. בבקשה, חברי הכנסת.

(מראה מעל הדוכן את התמונות לחברי הכנסת)

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):

אתה פנית אל המשטרה? צריך לפנות למשטרה.

ה"ח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מבקשת לא לעזור לשר.

משה גרוסר (הליכוד):

מעניין מאוד, גברתי.

שִׁרְיֵה־הַחֲקֵלָאוֹת א. שרון:

חברי הכנסת, אם אינכם מסתפקים בזה, אני יכול להציג לפניכם שורה שלמה של תמונות.

אמנון לך (הליכוד):

אולי כדאי — —

שִׁרְיֵה־הַחֲקֵלָאוֹת א. שרון:

תנו לי לנהל את התשובה כפי שאני מבין.

ה"ח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

השר אינו זקוק לעזרתכם.

שִׁרְיֵה־הַחֲקֵלָאוֹת א. שרון:

אני רוצה להציג גם את התמונות האלה, שצולמו במקרה באירוע מאוד לא נעים. זה היה בזמן ביקורו של שר ממדינה זרה. אנשים מפמלייתו של השר שאלו אותי באותו ביקור: האם אתם חסרים ידיים עובדות? שאלתי לפשר שאלתם והם אמרו לי: מה עם הילדים האלה? זה היה בזמן הביקור. בבקשה, אלה התמונות. אפשר לראות את הילדים.

(מראה מעל הדוכן את התמונות לחברי הכנסת)

יש לי כאן כמה תמונות. אני מציע לכם לראות את הילדים העובדים במשקים אחרים של ההתיישבות, אני מציע לעיין בהן. אני לא מעלה זאת כי במקרים אלה לפחות לא נהגו בצביעות. פניתי בדברים אלה אל המשקים עצמם בבקשה לפעול בהתאם לחוק בנושא זה.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

זו עדיין לא הרשאה לחוות "שקמים".

פסח גרוסר (הליכוד):

זו רק האמת, חברי-הכנסת כץ, ב"שקמים" לא הוכחת שום דבר.

איתן לבני (הליכוד):

על כך נאמר: קשוט עצמך תחילה.

פסח גרוסר (הליכוד):

שיהיה לך ברור: טובל ושרץ בידו.

ה"ח"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אני פונה אליכם ואני פונה גם לכבוד שר החקלאות, לפנינו תשובה לשאילתה. אני מבקשת לדעת עובדיה זו.

שִׁרְיֵה־הַחֲקֵלָאוֹת א. שרון:

לשאלה 3: מאחר ושאלה 2 בנויה על שקר, אין מקום לתשובה על שאלה 3.

משה שחל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שהביטוי הזה אינו פארלאמנטארי. עם כל הכבוד לשר, הוא יכול להגיד: איננו נכון, איננו מדויק. אבל המלה הזאת איננה פארלאמנטארית.

פסח גרוסר (הליכוד):

כל הכבוד: אידיוק.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אני אוכיח את ההיפך במסמכים של שירות התעסוקה, אל דאגה.

פסח גרוסר (הליכוד):

חברי-הכנסת שחל, אתם תמיד מדברים על רמת ויכוזים.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

להציג תמונה של ילד בן 15 העובד ב"סולל בונה" — זו לא תשובה לשאילתה.

חברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— שאלות ותשובות (ארבלי-אלמוזלינו, שרון, שחל, סבידור, גרוסר, כץ (עוז), שילנסקי) —

שרי-החקלאות א. שרון:

בתאריך 16 ביוני — — —

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אדוני שר החקלאות, אל תתעלם מהערת היושב ראש.

שרי-החקלאות א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, נענית לבקשתך. כאשר תשמעני את המשך דברי, תדעי שנענית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

יפה מאוד. אני מאוד מבקשת אותך, שלכל אורך החשובה אנא אל תשתמש במלים שאינן פארלאמנטאריות.

שרי-החקלאות א. שרון:

אני מקבל על עצמי לשמור על כבוד חברי הכנסת, כבודך האישי וכבודך כיושבת-ראש. אני מציע הצעה זאת גם לכל חברי הכנסת, המשתמשים לא רק במוסד השאלות לפי דעתי בצורה מעוותת — ייתכן פשוט שהוא אמנם חבר הכנסת לא כליכך צעיר אבל מתחיל — לא רק כאן אלא מעל כל במה ציבורית אפשרית. אני מציע לחברי הכנסת לקבל ברצון ובכבוד את פנייתך.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אדוני שר החקלאות, השאלתה עוברת ליושבי-ראש הכנסת. הוא עובר עליה. אם הוא מוצא לנכון להעיר, הוא מעיר לחבר הכנסת. אנחנו מופקדים לשמור כאן על כבודה של הכנסת ועל הביטויים הנשמעים בה. אנחנו לא מופקדים על הנעשה מחוץ לכנסת.

משה שחל (המערך):

אני פונה לשר החקלאות, אם יש לו טענה בכיוון זה, יש מוסדות מתאימים בכנסת שאפשר לפנות אליהם. אני מאוד מתרעם על כך, שמשתמשים בכימת הכנסת כדי להטיח ביטויים שאינם מקובלים. אני לא מתוכח על תוכן החשובה, אבל ביטויים אלה לא היו מקובלים בכנסת עד כה, לא עליידי חברי הכנסת ולא עליידי שרים.

ספח גרוסר (הליכוד):

משתמשים במוסד השאלות בצורה מעוותת.

מנחם סבידור (הליכוד):

מדוע אינך מתלונן על שאלות המוציאות דיבה על שר? מדוע אינך מגן על השר, חבר-הכנסת שחל?

אברהם כץ (עוז) (המערך):

חבר-הכנסת סבידור, זאת לא דיבת השר. בשאלתה הקודמת השיב השר לחבר-הכנסת יוסי שריד, שבעניין חוות "שקמים" יש לפנות למבקר המדינה. והנה הוא משיב פתאום. מה קרה? תקנות ועדת אשר לא בוצעו? מה קרה, חבר-הכנסת סבידור, מדוע אתה בכלל מתרגז בנושא זה? השר החקלאות צריך היה להשיב לי על השאלתה. השאלתה הקודמת ששאל חבר-הכנסת יוסי שריד היתה בקשר לחוות "שקמים", האם היא שייכת לשר החקלאות? השר השיב בשאלתה הקודמת: לא. פתאום מתברר שהיא שייכת לו.

שרי-החקלאות א. שרון:

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, ברצוני לסיים להשיב על השאלתה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, אינכם נותנים ליושבי-ראש להגיב ואתם כבר מעוררים מהומות. השר עדיין לא עבר לתשובה הבאה וכוונתי היתה להעיר לו על המלה. מה כל הרעש הזה? אדוני השר, אני מבקשת להחליף את המלה "שקר" במלה פארלאמנטארית יותר.

שרי-החקלאות א. שרון:

לשאלה 4: — — —

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מבקשת, אדוני השר.

שרי-החקלאות א. שרון:

בגלל כבוד הכנסת אני מוריד את המלה הזאת — את תשובתי הנכונה — ומחליף במלים: "בנויה על אי אמת".

(קריאת ביניים: הצלחת.)

משה שחל (המערך):

השר נכשל בדבריו, לא אני הצלחתי.

מנחם סבידור (הליכוד):

למה יתנצל בפניך אם הוכיח את ההיפך?

שרי-החקלאות א. שרון:

לשאלה 4: העסקת כל הפועלים מרצועת עזה כמו האחרים בחוות "שקמים" נעשית במסגרת שירות התע-סוקה תוך שלום הטיטלים המתאימים לפי החוק.

לשאלה 5: אין כל אמת שבתאריך זה או

בכל תאריך אחר עבדו ילדים בעישוב כותנה או בכל עבודה אחרת בחווה. לצערי, לפנינו מקרה של חוסר אמירת אמת. בתאריך 2 ביוני 1978 אמר חבר-הכנסת אברהם כץ (עוז) בתשובה לשאלת כתב "שידורי ישראל", שלא ראה במו עינוי העסקת ילדים אלא קיבל מידע זה ממקורות קבועים, לדבריו.

ספח גרוסר (הליכוד):

הי.סי.איי.א.

משה שחל (המערך):

אצלכם הי.סי.איי.א.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אדוני השר, כמו עיני ראתי זאת.

שרי-החקלאות א. שרון:

בתאריך 16 ביוני 1978, בכתבה מתחסרת וצבועה שפורסמה ב"דבר", — — —

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אדוני שרי-החקלאות, אנחנו מבקשים לשמור על כבודך של הכנסת ולהשתמש במלים אשר אין בהן פגיעה והן עלי-פי הנוהג הפארלאמנטארי המקובל.

דב שילנסקי (הליכוד):

הדבר נכון כאשר הדברים נאמרים כלפי חבר הכנסת אבל לא כלפי גוף שאיננו נמצא בכנסת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני מבקשת להחליף את המלה "צבועה" במלה הולמת יותר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
איפשרתי לו מעל ומעבר, אין לך מה להתלונן.

חייקה גרוסמן (המערך):
אתם יכולים להגיש תלונה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני מבקשת לא לעזור לי. אני מבקשת להשיב לשאלתה מס' 1758.

אברהם כץ (עוז) (המערך):
יש לי שאלה נוספת לגבי השאלתה הקודמת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
עברתי לשאלתה הבאה.

ספח גרופר (הליכוד):
אני חושב שלא צריך לקפח חברי-כנסת חדש ויש לאפשר לו לשאול שאלה נוספת.

משה שחל (המערך):
יש בכנסת ותיקים, שלעולם לא ילמדו.

ספח גרופר (הליכוד):
הוותיקים אזהבים לעזור לחדשים.

משה שחל (המערך):
אתה לא חייב להשיב בשם כולם.

ספח גרופר (הליכוד):
שמעתי עליך רבות, אל תעיר לי. אני יכול להשיב לך רבות על הסגנון ועל הרמה של קריאות הביניים שאתה קראת לי. אני יכול להביא לך את הפרוטוקול ולהראות את הרמה של חבריך, באילו ביטויים התבטאתם פה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):
אפשר להזמין את שניהם לדו-קרב בחוץ?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני תומכת בהצעה. אני מבקשת שקט. חברי-הכנסת גרופר, אל תפריע לשר החקלאות.

ספח גרופר (הליכוד):
לא דיברתי עכשיו, בטעות קראת בשמי. קראת בשמי מחוץ הרגל.

1758. כמות מרי-החשקיה בחוות "שקמים"

חברי-הכנסת א. כץ (עוז) שאל את שר החקלאות ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

נודע לי כי בחווה השייכת לך מרושתים כ-400 דונאם קרקע לאפשרות השקיה.

לאור מידע זה אודה לכבוד השר, אם ישיב לי:

1. האם שטח המרושת בקוויים של 8 אינץ' מתחת לקרקע נעשה בתקציב הפיתוח של משרד החקלאות או בתקציב נתמך על-ידי מוסדות כספיים הקשורים למשרד החקלאות?

2. האם ידועה לכבוד השר כמות המים המוקצבת ליחידה חקלאית (משפחה) באזור שער הנגב, ואם כן, מה היא?

3. מה היא כמות המים המוקצבת לחוות "שקמים" על-ידי נציבות המים ו/או מקורות?

4. האם הרחבת השטח המרושת משמעותה תוספת מים אשר תינתן לחוות "שקמים", ואם כן, איזו כמות נתקשה כתוספת?

בבקשה. אני מבקשת ממך לגבי התשובות שנתרת לך, אנא, השתמש בביטויים המקובלים. זהו רצונה של כל הכנסת ורצונו של יושב-ראש הכנסת לשמור על כבודה של הכנסת ולהימנע מביטויים אשר יש בהם כדי לפגוע. אני מבקשת משר החקלאות לעשות זאת.

שר-החקלאות א. שרון:

בתאריך 16 ביוני 1978, בכתבה שפורסמה ב"דבר", אמר חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז), שהוא כן ראה כמו עיניו כאשר ביקר בחווה בסתר ובתחפושת מתוך החשש שמא יואשם בהסגת גבול פלילית. דרך אגב, לחברי-הכנסת המתחיל כדאי לדעת, שהחסינות לא ניתנה לחברי-הכנסת כדי לאפשר להם לעבור על החוק במודע ומתוך כוונה תחילה. רבותי, חברי הכנסת, השאלתה היחידה הקיימת פה היא: מתי אמר חברי-הכנסת אברהם כץ (עוז) לא אמת, כאשר אמר שראה כמו עיניו או כאשר אמר של ראה?

אברהם כץ (עוז) (המערך):
מה התשובה לשאלתה שלי? דבר לעניין עצמו, כבוד שר החקלאות.

חייקה גרוסמן (המערך):
באמת, ללא תקדים, אדוני השר, ללא תקדים. הוא שר ללא תקדים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אבקש לא לעזור לי. אדוני שר החקלאות, הפנית את תשומת לבך לכך שאתה משיב על שאלתה. העניין איננו תשובה על הודעה אישית. השבת על שאלה 5, בכך תמה התשובה.

שר-החקלאות א. שרון:
גברתי היישובת-ראש, מוסד יושב-ראש הכנסת והסגן נים מקובל עלי מאוד. אני גם מבין שלא נעים להיתפש בצורה כזאת כפי שנפתח כאן חברי-הכנסת כץ (עוז). אני רוצה לסיים את התשובה לשאלתה. אין בדברי שום דבר הפוגע באף אחד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אם תשובתך אינה קשורה לשאלה 5, שעליה כבר השבת, אני מציעה לך לא להמשיך.

חייקה גרוסמן (המערך):
האם אין לשר כלי תקשורת?

שר-החקלאות א. שרון:
זה קשור בדיוק.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אתה עובר לעניינים אישיים.

ספח גרופר (הליכוד):
זו הייתה פנייה אישית לשר. מה זאת אומרת, שלא יענה?
(קריאות ביניים: הוא לא ענה לשאלתה.)

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
הוא השיב לכל השאלות. גם לשאלה 5. בזה תם העניין ואני מבקשת לעבור לשאלתה הבאה.

ספח גרופר (הליכוד):
הייתה שאלה אישית לשר, ואת צריכה לאפשר לו לענות.

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— שאילתות ותשובות (שרון, פעיל, רובינשטיין, טובי, ארבלי-אלמוזלינו, כץ (עוז), ארידור, פלומין, שובל) —

שרי-החקלאות א. שרון:

אינני רוצה להרחיב את הדיבור על מידת התכונה שמבטאת השאילתה. רמת השאילתות שמגיש השואל

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי שאלה לסדר: האם משרד החקלאות הוא מוסד פסיכיאטרי המודד את ה-I.Q. של חברי הכנסת לפי השאילתות? יש לכם מחלקה חדשה המודדת את כמות השכל? אם יש, אני מציע לבדוק קודם כול את השר.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

מה יהיה מעמדנו, אם זו תהיה הרמה. כולנו בסירה אחת. אם זו רמת הדייונים, זה לא עניין מפלגתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אולי תעבור לשאילתה שלי כדי לשנות את האווירה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אני הולכת לפי הסדר. אמרתי לשר החקלאות ואני חוזרת ואומרת: השאילתה מוגשת ליושב-ראש הכנסת וחוקה עליו שהוא מקפיד על הרמה והסגנון של השאילתה. אם יש שאילתה שאינה תואמת את הרמה, הוא לא מקבל אותה. אני מבקשת שהשר לא יחלק ציונים לשאילתה זו או אחרת.

שרי-החקלאות א. שרון:

למען כבוד הכנסת אני מוכן לחזור בי מהתבטאותי הנכונה. אענה על כל השאלות ואומר: קשה להגדיר כמות מים למשפחה באזור שער-הנגב כי במשקו של השואל, למשל, יש לכל יחידה 36 אלף מטרים מעוקבים מים בעוד שבמשק ברור-חיל, לדוגמה, רק 19 אלף מטרים מעוקבים ליחידה וליחידה במושב גבעולים רק 17 אלף מטרים מעוקבים. משקו של השואל, משק נחל-עוז, הגיע לניצול גבוה של מים ביחס למשקים אחרים בעזרה מאסיבית של משרד החקלאות. בשנים 1974 עד 1977 אושר לו מימון של 2,896,200 לירות לפיתוח מקורות מים והשקיע, דבר ששום משק באזור לא זכה לו ואינו זוכה לו היום. למשל, משק ברור-חיל קיבל באותן שנים 494 אלף לירות לפיתוח השקיה. יצויין כי במשק נחל-עוז יש ארבע מאות ואחת-עשרה נפשות ובברור-חיל שבע מאות ואחת-עשרה. מאז תחילת כהונתי כשר חקלאות לא נתבקשתי ולא ניתנו שום תוספות מים ומימון לחוות "שקמים". אם השואל מעוניין לדעת מה היו השיקולים להקצבות הבסיסיות בחווה, הקצבות הקיימות כבר למעלה מחמש-עשרה שנה, אני מציע לו לשאול את שר החקלאות לשעבר, חיים גבתי, שלמרבח הפלא לא נועץ בשואל כאשר קיבל את החלטותיו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אברהם כץ (עוז).

אברהם כץ (עוז) (המערך):

בתשובה לשאילתה של חבר-הכנסת שריד מלפני ארבעה שבועות בקשר לחוות "שקמים" ענה שר החקלאות, שיש לפנות למבקר המדינה. מדוע עונה היום שר החקלאות על השאילתה בקשר לחוות "שקמים"? אם היא שייכת לו ואם הוא רואה את עצמו קשור אליה, זה בניגוד לתקנות ועדת-אשר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת אברהם כץ (עוז) —

יורם ארידור (הליכוד):

זאת לא שאלה אישית אולי כדאי שתברר-הכנסת כץ (עוז) יודע מראש, שהוא לא מבקש תשובות לשאילתות שלו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אם יש לך שאלה נוספת, עניינית, אבקש לשאול. אם זה עניין אישי, השאר זאת לחוץ.

אברהם כץ (עוז) (המערך):

שר החקלאות זה לא עניין אישי. אני שאלתי שאלה, ואת תחילתי אם זה אישי. שאלתי אם חוות "שקמים" היא ברשותו של שר החקלאות.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

האם זה נובע מתוכן התשובה?

אברהם כץ (עוז) (המערך):

התשובה היתה על נחל-עוז ולא על "שקמים".

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אתה יכול להגיד כן או לא.

שרי-החקלאות א. שרון:

בתשובה לשאלה ולמרות המלכודת שנפרשה לרגלי אני מבקש את השואל לפנות למבקר המדינה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אבקש מהשר להשיב לשאילתה מס' 1588, של חבר-הכנסת טובי, שלא היה קודם באולם.

שרי-החקלאות א. שרון:

(קורא את התשובה לשאילתה, ראה עמ' 3465).

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מכיוון שהתכנית האלה הן מלפני שנים רבות והן אינן מתבצעות ובינתיים חיים התושבים בצמא, האם אין השר חושב שצריך לספק להם מי שתייה נקיים?

שרי-החקלאות א. שרון:

אני חושב שצריך. שנית, יש החלטה. שלישית, אני מוכן, אף-על-פי שהנושא לא הוטל עלי, לבדוק באופן אישי מחר האם הדבר הזה מתבצע. ובנוסף לכך אני מוכן לבדוק את תכנית ההעברה של האנשים מבחינת משך הזמן למקומם החדש ולוודא שלפחות שם ייעשו הסידורים עוד בטרם הגיעם למקום. אבדוק את העניין באופן אישי.

* 1063. מכירת בנק טפחות *

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז באדר א' תשל"ח (23 בפברואר 1978):

בתשובה שנתן סגן שר האוצר ביום 1 באוגוסט 1977 לשאילתה מס' 0021 מיום 10 ביולי 1977 נאמר בין היתר, שנושא מכירת בנק "טפחות" הוא בבדיקה. לכן גם לא היתה אפשרות להתייחס לשאלות ספציפיות. ביום 13 בפברואר 1978 נמסרה בעתון "הארץ" ידיעה זו: הצעה למכור את מניות השליטה בבנק "טפחות" המוחזקות עתה בידי הממשלה, ל"חברה לישראל", ל"כלל" ול"משקיעי-ישראל" גובשה בין שר האוצר לבין היועץ המשפטי של "החברה לישראל" ושל "כלל".

* השאילתה הועברה מלשכת שר האוצר לשר הבינוי והשיכון.

1197. טיפול בקרקע לבנייה על-ידי משרד השיכון

הכרה הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באדר א' תשל"ח (8 במארס 1978):

פורסם בעתון "הארץ", כי בתקופה שלפני שלוש עד חמש שנים העמיד מינהל מקרקעי ישראל לרשות משרד קרקע לבנייה בכל חלקי הארץ. הקרקע היא לפי הפירוט להלן: בירושלים ל-17,000 יחידות דירור; בחיפה ל-15,000 יחידות דירור; בבאר-שבע ל-10,000 יחידות דירור; במחוז הצפון ל-10,000 דונאם לשיכון ולבנייה אחרת. למרות זכות החוקה של משרד השיכון על הקרקע, היא לא תוכננה ולא פורצלה על ידכם. המינהל נאלץ להחזיר לידינו את הקרקע, ולתכנן ולפרצל אותה.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

- א. האם הידיעות האלו הן נכונות?
- ב. אם כן, מדוע קרה הדבר?
- ג. מה בדעתך לעשות כדי שהקרקעות הללו יתוכננו, יפורצו ויועמדו לשיכון ולבנייה?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

א. הידיעות אינן מדויקות. משרד הבינוי מטפל בתיכנון פיזיים, פיתוח ובנייה של כ-37,000 דונאם. אין שטחים שמשרד הבינוי לא פעל בהם. הבעיה המרכזית איננה מלאי הקרקע אלא הרשות והאפשרות לפעול על קרקע לצרכי בנייה.

ג. כיום על כל פעילות אנו גדרשים לאישור מינהל מקרקעי ישראל ברמות שונות, ובכללן אישור מתכננים, אישור ועדת עיסקאות מרכזיות וכו', כלומר, אישור לתיכנון, אישור לפיתוח, אישור הסיכום, אישור לכל בניין, ובכלל זה ועדת עיסקאות ואישור תיכנוני. על פרטי הבעיה הזאת עמיתי כאשר השבתי לכמה שאלות שהוגשו לאחרונה על-ידי חברי כנסת מסיעות שונות. ראש הממשלה ושר האוצר כבנוס לעובי הקורה, ובקרוב תוסדר שאלת הקרקעות לצרכי בנייה למגורים.

היו"ר ש. ארבל—אלמוזלינו:

שאלה נוספת לחברי הכנסת יחזקאל זכאי.

יחזקאל זכאי (מערך):

מסמכי מינהל מקרקעי ישראל הם מסמכים רשמיים, והמספרים של הדונאמים פורסמו במסמכים הרשמיים שעומדים לרשות משרד הבינוי והשיכון. מה דעתו של השר על הפירסומים האלה?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

אני בטוח שהמסמכים שהוגשו על-ידי מינהל מקרקעי ישראל הם מסמכים רשמיים, אבל דיברתי על קרקע ולא על מסמכים. קשה לבנות על מסמכים, אפשר לבנות רק על קרקע.

1304. המצב בשכונת "עין התכלת" בנתניה

הכרה הכנסת א. יגורי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ד באדר ב' תשל"ח (23 במארס 1978):

בהסתמך על ביקור בעיר נתניה ובמיוחד בשכונת "עין התכלת" ועל רקע המצב החמור השורר במקום, רצוני לשאול את כבוד השר כדלקמן:

א. מה הן הפעולות הנעשות באמצעות משרד כדי לקדם את מצב הכבישים, התאורה, החנייה, מוסדות ציבור, ותוספת השיכון בשנת התקציב הנוכחית?

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם נכונות הידיעות הנ"ל?
2. אם כן, באיזה מחיר מוצעות המניות ועל-סמך מה נקבע המחיר?
3. מדוע אין משרד האוצר עורך מכרז למכירת המניות, לרבות "הצעת-מכר" לציבור הרחב?
4. האם קיים בכלל מסמך כלשהו, שעל-פיו יש לחברות הנ"ל "זכות הסירוב הראשון" לגבי המניות, ואם כן, מי חתום עליו ומה תקפו המשפטי?

תשובת שר הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעות אינן מדויקות.
2. בדיונים שקיימה ועדת המומחים שהוקמה על-ידי ועדת השרים למכירת בנק "טפחות" היא הביאה בחשבון את כל המרכיבים בקביעת מחיר מניות הממשלה.
3. נבדקה האפשרות למכור את מניות הממשלה במכרז. אולם הוברר כי עניין מניות הניהול שבידי הממשלה שלה זכויות הניהול המוקנות בגינן אינו מאפשר מכרז פתוח לציבור.
4. לפי מיטב הידיעות שבידי לא קיים מסמך, שעל-פיו יש לחברות הנ"ל "זכות הסירוב הראשון" לגבי מניות הממשלה.

1195. ניכויים של בנק "טפחות"

הכרה הכנסת ח. קופמן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באדר א' תשל"ח (8 במארס 1978):

בתאריך 15 בדצמבר 1977 העביר בנק "טפחות" לוועד מושב גבעת עדה לפי חוזה משרד השיכון מספר 52091/75 35,200 לירות לביצוע בנייה, הרחבה, שיפוץ בתים. לפי הוראת משרד השיכון ניכה הבנק מן הסכום הנ"ל 5% לקרן ביטוח פועלי בניין בסך 1,700 לירות. כן נזכו מן הסכום פיגורים בסך 2,600 לירות. נמסר לי ממקור מהימן כי סכום זה אינו רשום בכספי קרן ביטוח פועלי בניין.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מדוע ניכה בנק טפחות 5% לקרן ביטוח פועלי בניין?
2. האומנם הועברו סכומים אלה לקרן ביטוח פועלי בניין?
3. באשר לפירוט הפיגורים, ממה נובע סכום זה?

תשובת שר הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: בהתאם לסעיף 35(5) לחוזה טאגנ-דארטי עם קבלנים, ינוכה מכל קבלן תשלום בשיעור מסוים (אשר משתנה בעקבות הוראות החשב הכללי). התשלום נועד להבטיח את זכויותיהם הסוציאליות של פועלי הבניין והוא מועבר לוועדה לאיחוד הגבייה של קרנות לביטוח סוציאלי. נהוג לנכות את השיעור האמור אף מוועדי מושבים (אלא אם הם מודיעים כי יש להם הסדר אחר להבטחת זכויות הפועלים המועסקים על-ידם). העניין מתבצע לפי הוראות החשב הכללי ללא דיון מפורט עם המשרד. הסכומים הנוכחים בשאלתה הועברו לוועדה לאיחוד הגבייה של קרנות לביטוח סוציאלי. ועד המושב ערב ההלוואות שבנק "טפחות" נתן לחברי המושב, אשר חלק מהם פיגר בתשלומים לבנק ומכאן פירוט הפיגורים.

להמשך קליטת העלייה ויש חשש שלא ימצאו דירות אפילו בשכירות. לעומתו טוען משרדן שהמשרד לקליטת העלייה מחזיק 4,700 יחידות דיור ו-3,000 יחידות בתה"י. ליכי בנייה בעבורו והמשרד לקליטת העלייה אינו מצליח לאכלס אותן.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. איזה ידיעה מהשתים היא הנכונה?
2. אם יש ברשות המשרד לקליטת העלייה דירות, כמה ובאיזה מקומות?
3. אם יש בתהליכי בנייה דירות למשרד לקליטת העלייה, מה מספרן ובאיזה מקומות?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

1. בשנת 1977/8 סיפק משרד הקליטה (על-יפי נח"ר גי) כ-7,000 פתרונות דיור לעולים בדירות בתנאי שכי"ר ות מחו"כ 1,000 בדירות מתפנות. על-יפי נחונים אלו כ-70% מהדירות ניתנו באזורי החוף ובירושלים ורק 30% באזורי פיתוח. בשנה זו הגיעו לארץ כ-21,000 עולים. בהנחה של גודל משפחה ממוצע של 3.3 נפשות הרי שמספר פתרונות שבביל עליה זו הגיע ל-6,500. על-יפי נחוני משרד הקליטה ניתנו כ-3,500 משכנתאות במשך השנה. מכאן יוצא, איפוא, כי בשנת 1977/8 ניתנו כ-10,500 פתרונות דיור קבועים לעולים.

2. כיום יש בידי משרד הקליטה כ-4,000 דירות ריקות, חדשות ומתפנות, ומהן מתעתד משרד הקליטה להחזיר למשרד הבינוי והשיכון כ-1,200 דירות בלתי מבוקשות. בתכנית האיכלוס לשנת 1978/79 הוקצו לקליטת כ-4,000 דירות חדשות וזאת על-יפי סיכום שהושג בין שני המשרדים, סיכום שהתבסס על תחזית לעלייה שוט"פ, תחזית למתן משכנתאות ונחונים על עולים המת"ג גוררים בארץ ללא פתרון קבוע.

3. בתהליכי בנייה כיום ובפרוגראמת הבנייה לשנת 1978 נמצאות דירות שתיועדנה לעולים.

1638. הקצבת דירות למשפחות במצוקה

הכרי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ג באייר תשל"ח (30 במאי 1978):

בתוך "הארץ" מיום 22 במאי 1978 הודפסה ידיעה, שלפיה נאמר בדין-וחשבון המנהל הכללי של חברת "פרוות", החברה הממשלתית-עירונית לשיכון בירושלים, כי החברה לא קיבלה אשתקד אפילו דירה אחת המתאימה למשפחות של תשע נפשות ומעלה, וכי המנהל הכללי של "פרוות" מיכה קנת טוען כי גם השנה לא הצליחה החברה להקטין את הפער בין הזכאים לדיור בשכר חודשי לבין הדירות שעלה בידה לחלק. עוד קובע הדין-וחשבון כי כמות הדירות החדשות שמקבלת החברה בשביל משפחות במצוקה קטנה משנה לשנה.

אבקש את כבוד השר להשיב לי:

1. האם נכון הוא הנאמר בדין-וחשבון?
2. מה ככוונת כבוד השר לעשות כדי לשפר את המצב?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

1. המשאבים שמשרד הבינוי והשיכון מעמיד לרשות "פרוות", בנוסף לדירות חדשות, כוללים: דירות מתפנות, תקציבים להלוואות לרכישת דירה חדשה או להרחבת דירה קיימת ושיפוץ, תקציב נ"ר, המיועד לרכי

ב. האם יש ככוונת השר להפנות תקציבים והנחיות לעיריית נתניה כדי לסייע בשיפור המצב בשכונה המונה 8,000 תושבים והמתלבטת ומתקשה זה 22 שנה בקידום מצבה?

ג. האם יהיה מוכן השר ליוזם הקמת ועדה בין-משרדית בעלת סמכויות שתקבל על עצמה יחד עם עיריית נתניה לטפל בנושא?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

א. בהצעת התקציב של מחוז המרכז לשנת 1978 ייעד משרד הבינוי והשיכון סך של 1.5 מיליון לירות לסייע לעבודות פיתוח בשכונות בנתניה שהוקמו בשעתן במסגרת השיכון הציבורי. ברשימת השכונות שנקבעה עם העירייה לשנה הנ"ל ניתנה עדיפות ראשונה לשכונות שבהן הוקמו בתים משותפים, ואילו שכונות עם בנייה חד-קומתית כדוגמת "עין התכלת" נדחו לסוף סולם העדיפויות. עקב הקיצוצים הצפויים בתקציב עלול לחול שינוי גם בהצעת התקציב הנ"ל. עם הכנסת התקציב לשנת 1979 תיבחן אפשרות סיוע לעיריית נתניה לפיתוח שכונות נוספות. כמוכבן, כל קיצוץ בתקציב 1978 ישפיע גם על סולם העדיפויות. עלינו להדגיש כי תכנית הסיוע של משרד הבינוי והשיכון לביצוע עבודות פיתוח בשכונות אינה באה במקום תכנית הפיתוח העירונית שנקבעה על-ידי הרשות המקומית במסגרת תקציבית.

ב. נושא בניית מוסדות ציבור בערים במחוז המרכז אינו בטיפול משרד הבינוי והשיכון. המשרד עוסק בסיוע להקמת מוסדות ציבור בישובי פיתוח. ריכוז נושא מוסדות הציבור נמצא בידי עיריית נתניה כמקובל בשאר ערי המחוז.

ג. תוספת שיכון: דיירים במבנים ריקים (אובסטים) ומשפחות הגרות בצפיפות המעוניינים לעבור לדיור אחר וכולים לפנות לחברת "עמידר" ולקבל דיור חלוף במסגרת הכתנים שנקבעו להטבת תנאי דיור בנתניה. בפרוגראמה של 1978 מיועדות כ-270 דירות מתוך מלאי של 300 להטבת תנאי דיור. 70 יחידות דיור הנמצאות בבנייה מיועדות גם הן להטבת תנאי דיור. אין התנגדות להקמת ועדה בין-משרדית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמולינו:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אסף יגור.

אסף יגור: (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

תודה לשר על התשובה המפורטת. לאור העובדה שזו שכונה שאינה שכונת מצוקה אבל תשתיתה היא תשתית של מצוקה, האם לפחות בתחום הזה יהיה משרדן מוכן לבדוק ולתת את המינימום הנאות לאוכלוסייה של 11 אף תושבים?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

אני בהחלט מוכן לבדוק את העניין. חבר-הכנסת יגורי מדבר על טיפול בתשתית, אני מוכן לבדוק ואענה לחבר-הכנסת הנכבד.

1610. דירות לרשות המשרד לקליטת העלייה

הכרי-הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז באייר תשל"ח (23 במאי 1978):

המשרד לקליטת העלייה טוען כי לא הועמדו לרשותו די דירות בכמות ובאיכות ובסביבה מתאימה לקליטת עלייה. המשרד לקליטת העלייה צופה מחסור בדיור

כביש זה, המשרת את הכפרים רמה, בית-ג'ן, סקיעין, בעין החדשה, סמיע, כסרא, דרואל, מעלות ועוד, עובר בשטח הררי ויש בו סיבובים מסוכנים שגרמו בזמן האחרון לכמה תאונות, שחלקן היו קטלניות.

אבקש להשיב לי:

האם מודע משרד הבינוי והשיכון לסכנה שבכביש זה? האם יש תכנית כל שהיא להרחבת הכביש בעתיד הקרוב?

תשובת שר הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבינוי והשיכון מודע למצב הכביש. עומס התנועה שגורם בכביש זה: ב-1976 — 490 כלי רכב ליום; ב-1977 — 610 כלי רכב ביום. סיכום תאונות הדרכים בשלוש השנים האחרונות הוא כדלקמן: ב-1975 — 7 תאונות דרכים, ב-1976 — 2 תאונות דרכים, ב-1977 — 7 תאונות דרכים. מחיר הרחבת הכביש ושיקומו נאמד ב-60 מיליון לירות. בהתחשב בכמות ובאופי התנועה והמגבלות התקציביות הקיימות, אין למשרד תכנית להרחיב קטע כביש זה שבין רמה לצומת חוסן בעתיד הקרוב.

1715. כביש גרוע בכרמל *

הכריהכנסת א. רון שאל את שר התחבורה ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

כביש עוספיא — דליית אל-כרמל — אליקים, שהוא הכביש המרכזי של הכרמל, הוא כביש הררי סוג ב' ברוחב של מכונית אחת, ללא שוליים מסודרים ובעל סיבובים חדים ומסוכנים. לא ייפלא איפוא שרבות התאונות הקורות בו. בהיות הכרמל אתר נופש מקסים נמשכים אל נופיו אלפי נופשים ומטיילים, בני נוער ומבוגרים, באזור זה שני כפרים דרוויים גדולים, וביניהם דליית אל-כרמל, שמספר תושביו עולה על 9,000 נפש. מאות מכוניות נדחקות בכביש זה מדי יום ללא אפשרות עקיפה ותוך סכנת הידרדרות בירידה מהכביש לשוליים שאינם מסודרים.

נושא הרחבת הכביש הועלה בשעתו בפני שר העברייה הקודם, מר משה ברעם, ובפני ועדת העבודה של הכנסת. או הובטח לטפל בהרחבתו.

אבקש להשיב לי:

1. האם קיימת תכנית להרחבת הכביש?
2. אם כן, האם ניתן לקדם את ביצועה?
3. אם לא, מה הם השיקולים לכך?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

לכל השאלות: קיימת תכנית לסלול הציור בתוואי החדש, שיעקוף את הישובים ויתרום לבטיחותם. מחיר הסלילה של כביש זה נאמד ב-75 מיליון לירות. בהתחשב בעומס התנועה (מעבר של כ-1,400 כלי רכב ליום) בכביש זה, במצבו ובמגבלות התקציביות קיימות, לא נראית לנו אפשרות לביצוע העבודה בטווח המידי.

1721, 1724, 1725, 1726, 1922. דירות ריקות בירושלים
הכריהכנסת נ. פדר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ז באייר תשל"ח (23 במאי 1978)

בידי ועדה של מועצת פועלי ירושלים מצויים נתונים, שלפיהם עומדות מזה שנה ויותר מאות דירות ריקות

שת דירות יד שנייה עליידי החברה והשכרתן לזכאים (בשנה האחרונה 27 מיליון לירות), תקציב לאיחוד שתי דירות קטנות והעמדתן לשימוש של משפחות גדולות. משנת 1978 ואילך החל משרדנו להשלים דירות בנות המישה חדרים המיועדות למשפחות הזקוקות לדירות גדולות במיוחד. לפי דיווחשבון מנכ"ל "פרוות" לסיכום שנת 1977 צומצם מספר הממתנינים לפתרון הטבת תנאי דיוור מ-968 משפחות בשנת 1976 ל-916 בשנת 1977. (זה כולל גרשמים חדשים, אך לא זוגות צעירים).

2. בשנת התקציב 1978 יועמדו לרשות "פרוות" למעלה מ-300 דירות חדשות, רובן בנות ארבעה חדרים ומעלה.

1639. הטבות לרוכשי דירות באילת

הכריהכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ג באייר תשל"ח (30 במאי 1978):

משרד הבינוי והשיכון נותן סיוע לרוכשי דירות באילת, שהם בעלי דירות במקומות אחרים בארץ, בתנאי שיעב"ו רגור באילת. הסיוע הוא כדלקמן: מענק מותנה בסך של 45,000 לירות; הלוואה בלתי צמודה בתנאים נוחים ביותר בסך של 85,000 לירות. לפי מידע בדוק שהגיע אלי אין משרד הבינוי והשיכון מוודא די הצורך את מילוי התנאים, והיינו שהרוכשים דירות בתנאים הנ"ל אכן יעברו לגור באילת. כמובן הגיע לידיעתי שרוכשי הדירות הנ"ל משכירים את הדירות לתיירים ולנופשים מחוץ-לארץ במחירים מפולפלים ובמטבע-חוץ.

שאלותי הן:

- א. מה בדעת כבוד השר לעשות כדי לוודא שרוכשי הדירות אכן יעברו לגור באילת כפי שהתחייבו?
- ב. מה הם האמצעים שכבוד השר עומד לנקוט נגד מפרי התנאים של רכישת הדירות הנ"ל?
- ג. האם בדעת כבוד השר לטפל את ההנחות שניתנו לאנשים שהפירו את תנאי הרכישה?
- ד. האם בדעת כבוד השר לגרום לביטול ההסכמים שנחתמו עם האנשים שרכשו הדירות בתנאים המפורטים בהסכמים והפירו אותם?

תשובת שר הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. משרד הבינוי והשיכון בודק אם עמדו רוכשי דירות באילת בתנאי חוזה הלוואה בנוגע להתגוררות באילת.

ב, ג. מי שהפיר את החוזה יצטרך להחזיר את המענק המותנה.

ד. חלק מהדירות נרכשו מחברות ומפרטים. משרד הבינוי והשיכון, כאמור בסעיף ב' לעיל, ינקוט צעדים להחזרת המענק המותנה לגבי מי שלא עמד בתנאיו.

1650. כביש מפוכך בנגיל

הכריהכנסת ש. אסעד שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ד באייר תשל"ח (31 במאי 1978):

מכביש כנו—צפת שבנגיל מסתעף על-יד כפר רמה ועד למעלות כביש באורך של 12 קילומטר שנשלל בזמן מלחמת העולם השנייה על-ידי הבריטים ומאז לא זכה לטיפול כל שהוא. הכביש צר מאוד ובקושי מאפשר לשתי מכוניות קטנות לעבור במקביל.

*השאליות הועברה מלשכת שר התחבורה לשר הבינוי והשיכון.

2. מדוע אין הממשלה מקצה קרקעות לקבלנים המוכנים לבנות בנייה להשכרה?
3. מתי יגייס כבוד השר את כל גורמי הבנייה בארץ כדי להקים תכנית-אב שתעסוק בבנייה להשכרה?
4. האם אין בדעת כבוד השר ליוזם פעולות שיוזילו את הבנייה בארץ בכלל ובירושלים בפרט?

חבר-הכנסת י. זכאי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

במסיבת עתונאים בירושלים נאמר על-ידי מזכיר מועצת פועלי ירושלים, כי יותר מ-600 זוגות צעירים עוזבים את ירושלים מדי שנה בשל מצוקת דיור. ובאותה מסיבת עתונאים אמר יושב-ראש ועדת הדיור במועצת פועלי ירושלים, כי נמצאות בירושלים בידי משרד השיכון 780 דירות פנויות שאינן נמסרות לנזקקים.

אבקש להשיב לי:

1. האם הודעות אלה הן נכונות?
2. אם כן, מה בדעת השר לעשות בנידון?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

דירות ריקות בירושלים: לפי דיווח-שבון בזק של "עמידר", מעודכן ל-9 ביוני 1978, יש ל"עמידר" 441 דירות ריקות בעיר, מתוכן 308 באיכלוס ראשון ו-133 באיכלוס חוזר. הדירות מתחלקות לפי יעדים אלו: 246 מיועדות לעולים, 166 מיועדות להטבת תנאי דיור, 29 מיועדות לנכים מועמדי משרד הבטחון וכ"ו.

לפי דיווח-שבון חברת "פרוות" ליום 12 ביוני 1978 יש בעיר 137 דירות ריקות ל-62 מועמדים, כ-10 מתוכן הן קשות איכלוס.

לפי דין והשבון "עמיגור" ליום 20 במאי 1978 יש בעיר 57 דירות ריקות, 15 באיכלוס ראשון ו-42 באיכלוס חוזר, ובכללן 30 דירות של מרכז הקליטה בקטמון ט' המתפנה עתה. הדירות מתחלקות לפי יעדים אלו: 14 מיועדות לעולים, 43 מיועדות להטבת תנאי דיור.

סך כל הדירות הריקות שבידי החברות המאכלסות הוא 635. ל-110 דירות יש מועמדים והן בתהליך איכלוס. בכל החברות יש כ-30 דירות קשות איכלוס. לחברת "עמיגור" יש 30 דירות במרכז קליטה שאיכלוסן מתעכב עד להשלמת הפינוי. למעלה מ-40% מן הדירות באיכלוס חוזר, חלק ניכר מן הדירות נתקבל על-ידי החברות רק בחודשים האחרונים. כל הדירות מיועדות לשכירות.

1722. המצב בכנב "טפחות"

חבר-הכנסת א. (נופסב) בדיאן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

ב"ב בנובמבר 1977 העליתי הצעה לסדר-היום בכנב סת בנושא בנק "טפחות", נוכח הודעתך על מכירתו הצפויה למשקיעים זרים. דרשתי שהממשלה תערוב לכספי החוסכים בתכניות החסכון השונות של בנק "טפחות" או בתכניות הממשלתיות המנוהלות על-ידי בנק זה. מאז צעד הבנק, אשר עתידו עדיין אינו ברור כלל וכלל, מדחי אל דחי, על-פי ידיעה שהודפסה ב"ב 24 במאי 1978 בעתון "הארץ" מאיים פרופסור יעקב נאמן, נציג הציבור בדיקטוריון שמונה על-ידי השר, להתפטר. הוא קובע שזה למעלה מארבעה חודשים לא פועלת מועצת המנהל לים באופן סדיר ותקין, כמתחייב על-פי חוק החברות

בירושלים. דירות אלו גועדו לעולים. למרות הירידה במספר העולים לא נמסרו דירות אלו לזוגות צעירים ולמשפחות החיות בצפיפות או בתנאי תת-דיור.

אבקש להשיב לי:

1. האם ידיעות אלו הן נכונות?
2. מה הוא מספר הדירות הריקות בירושלים, ובמשך כמה זמן אין הן מנוצלות?
3. מדוע אינך מורה להעביר דירות אלו לזוגות הצעירים, למשפחות מרובות ילדים ולמשפחות השוכנות בתת-דיור, שמצוקתן בירושלים רבה במיוחד?

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

בתאריך 22 במאי 1978 נדפסה ידיעה בעתון "הארץ", שבדיווח-שבון המנהל הכללי של חברת "פרוות", החברה הממשלתית-עירונית לשיכון בירושלים, נאמר כי החברה לא קיבלה אשתקד אפילו דירה אחת המתאימה למשפחות בנות תשע נפשות ומעלה. כמו-כן כמות הדירות החדשות שמקבלת החברה בשביל משפחות במצוקה קטנה משנה לשנה.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם הנתונים שנמסרו בדיווח-שבון הנזכר למעלה הם נכונים?
2. אם כן, מדוע לא נבנו דירות חדשות למשפחות מרובות ילדים?
3. מה הן תכניות הבנייה לדירות למשפחות מרובות ילדים בירושלים?

1725. דירות ריקות בירושלים

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

בעתון "הארץ" מיום 22 במאי 1978 הודפסה כתבה שבה נאמר, שברשות הוועדה המיוחדת לטיפול בנושא השיכון בירושלים שהוקמה על-ידי מועצת פועלי ירושלים יש נתונים, המצביעים על קיום מאות דירות ריקות מזה שנה ויותר.

רצוני לשאול:

1. מדוע קיים מצב שמאות דירות עומדות ריקות בירושלים במשך שנה ויותר?
2. האם מוכן כבודו להורות על הקצאת דירות אלו למשפחות במצוקה ובתנאים שהן יוכלו לעמוד בהם?
3. אם אין רוכשים לדירות אלה מדוע הן לא יועמדו להשכרה חודשית?

חבר-הכנסת ש. פלאטו-שרון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

הודעות בעתונות (כגון עתון "הארץ" מיום 22 במאי 1978) נתברשו כי בידי משרד השיכון מאות דירות בירושלים הנסחרות במכירה חפשית.

שאלותי הן:

1. מדוע אין נמסרות דירות אלה לחברת "פרוות" או לגורם ממשלתי אחר, אשר יעמיד דירות אלה לרשות נזקקים בתנאים נוחים?

בכפר הערבי הקריטריונים שונים בהתאם לצרכים השור-גים.

ב. אורח ערבי הגר בעיר פונה כמו האזרח היהודי באותו ישוב באמצעות תחנת הרשמה, בנק "טפחות" או הפקיד המוסמך במשרדי המחוז או החברה המאכלסת ועובר תהליך זה למימוש הסיוע. בכפר הערבי נעשית פניית האזרח באמצעות הממונה המחוזי, וכל פנייה מובאת להחלטה בהתאם לקריטריונים בפני ועדה.

ג. תושבי מזרח ירושלים זכאים ומקבלים סיוע לשיפור תנאי הדיוור, כסוף כמוכן למגבלות התקציביות שבהן נתון המשדר. בנוסף להלוואות הרגילות יוזם המשדר בנייה חדשה ומעמיד לרשות הזכאים הלוואות לרכישת הדירות. במזרח ירושלים נבנו 393 יחידות דיוור לפי פירוט זה: 28 יחידות דיוור בואדי ג'וז — נמכרו; 20 יחידות דיוור חד-קומתיות למורים בעוריה — נמכרו; שיכונ גוסיבה: שלב א' — 80 — נמכרו; שלב ב' — 80 — נמכרו; שלב ג' 64 — בתהליכי מכירה; עוריה: 56 יחידות דיוור בבנייה חד-קומתית; 65 במסגרת "בנה ביתך". הסיוע שניתן בהלוואות במזרח ירושלים: לזוגות צעירים עד 70,000 לירות, לזכאי הטבת תנאי דיוור עד 100,000 לירות.

ד. ה. הפעולות באזורים אלו מבוצעות על-ידי קציני המטה של הממשל הצבאי.

היור' ש. ארכלי-אלמוזלינו:
שאלה נוספת לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

שאלה פוליטית, ואבקש שהשר ישיב עליה. אם יבוא אדם, עתונאי או אחר ויטען, שבמדינת ישראל מפלים לרעה את המגזר הערבי בנושא השיכון, מה תהא תשובתך?

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

אם יבוא אדם ויאמר דברים אלה לגבי השנה האחר-רונה שאני אחראי לה, לגבי הממשלה היום, אני יכול לומר בכל האחרייות: אין שמץ של אמת בטענה זו.

1761. איכלוס בניין ריק בירושלים

חבר-הכנסת א. כץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ג' בסיון תשל"ח (8 ביוני 1978):

ביום ה', 25 במאי 1978, התפרסמה ידיעה בעתון "ידיעות אחרונות" בנו הלשון: "ארבע שנים עומד ריק בירושלים בית דירות של חברה ציבורית. בבניין 16 דירות והוא נרכש על-ידי "קרתא" במטרה להעביר אליו משפחות של מפונים מאזור ממילא. לדברי מנהל חברת "קרתא", הבניין הושכר לגורמים פרטיים ולמוסדות ציבור כי השכרת הדירות היתה עלולה להוליד בעיות בציבור".

לאור מצוקת הדיוור הקשה בירושלים, אבקש להשיב לשאלות אלו:

- האם הידיעות שפורסמו בעתון הן נכונות?
- האם עשתה חברת "קרתא" כל שביכלתה למען איכלוס הבניין?
- איך כוונת השר לפעול למען איכלוס הבניין?
- מה הם הצעדים שכוונת השר לנקוט כדי למנוע הישנות של מקרים מסוג זה?

הממשלתיות ופקודת החברות. התפתחות הבנק משותקת, לא מינו יושב-ראש לדיקטוריון וקימת דאגה לבעלי המניות.

אבקש להשיב לי:

האם אתה מתכוון לשים קץ למצב המעורפל השורר סביב גורלו של הבנק, והאם יובטח מעל לכל ספק שבעקבות כל שינוי אפשרי לא ייזק אף משקיע, מוסדי כפרטי?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תיאור מצבו של בנק "טפחות" כפי שמובא בפתח השאלתה אינו נכון. הבנק פועל כאורח תקין ומלא וכך ימשיך לפעול. בנק "טפחות" השלים בימים אלה תכנית חדשה לקופות-גמל והוא עומד לצאת בקרוב לציבור בתכנית חסכון חדשות. אף משקיע, מוסדי כפרטי, לא ייזק מתהליך מכירת מניות הממשלה בבנק "טפחות".

1723. הסיוע לשיכון במגזר הערבי

חבר-הכנסת מ. פעיל שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

אבקש להשיב לי על שאלות להלן הנוגעות למדי-ניות משרדך בקשר לסיוע לשיכון במגזר הערבי:

א. כמה יחידות דיוור חסרות במגזר הערבי כיום בשביל זוגות צעירים, משפחות מרובות ילדים ומפונים ממשכנות עוני?

ב. מה צריך לעשות אורח ישראל-ערבי כדי לזכות בסיוע משרדך לצורך השגת שיכון או שיפורו?

ג. מה היא מדיניות משרדך לגבי שיפור תנאי השיכון של ערביי מזרח ירושלים?

ד. מה היא מדיניות משרדך לגבי שיפור תנאי השי-כון של ערביי יהודה, שומרון, רצועת עזה ורמת הגולן?

ה. באיזו מידה מפתח משרדך תכנית כל שהיא כדי לטפל בשיפור האיכלוס של מחנות הפליטים ביהודה, שומרון וברצועת עזה? (וזאת בהתאם להצהרת ראש הממשלה, מר מנחם בגין, על שיפור השירותים לערביי השטחים המוחזקים.)

שר-הבינוי והשיכון ג. פת:

א. המושג של "יחידות דיוור חסרות" הוא יחסי לסטאנדארטים של דיוור ותלוי בקריטריונים שבהם מש-תמשים לבחינת מצוקת דיוור. לכן אין משמעות לנקיבה במספר זה או אחר בלי שמגדירים מראש לאיזו מצוקת דיוור מתכוונים, בין אם מדובר במגזר הערבי ובין אם במגזר היהודי. משרדי מטפל בהטבת תנאי דיוור של משפחות הגרות בדיוור צפוף ופגום להגיע לדיוור קבוע נאות.

הקריטריונים המופעלים במגזר הערבי העירוני זהים לאלה הקיימים לגבי המגזר היהודי העירוני, דהיינו, זכ-אות בתכנית +3, הלוואות עד 240,000 לירות, סיוע להטבת תנאי דיוור עד 90,000 לירות וסיוע הניתן לזוגות צעירים תוך התחשבות בשירות צבאי. זוגות צעירים שאינם יוצאי צבא מקבלים הלוואה עד 49,000 לירות, זוגות צעירים הזכאים בתכנית להטבת תנאי דיוור +2 ילדים עד 60,000 לירות, זוגות צעירים הזכאים בתכנית להטבת תנאי דיוור +3 ילדים ויותר עד 90,000 לירות.

תשובת שר הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. הידיעות שפורסמו בכתבה המצוטטת הן נכונות בעיקרן. הבניין הנידון נרכש על-ידי חברת "קרתא" במטרה להעביר אליו משפחות מפונים מאזור ממילא, הגרות בתנאי דיוק קשים ולא במטרה להשכירו לגורמים פרטיים או למוסדות ציבור. מטרת הפינוי היא לרכוש שטחים לביצוע יעיל של הפרויקט הגדול.

ב. הבניין המתואר בכתבה נרכש על-ידי חברת "קרתא" במסגרת התיכנון לטווח ארוך לפינוי הדיירים מהאזור המופקע של ממילא. במסגרת זו רכשה החברה עשרות דירות באזורים שונים של העיר כדי שתוכל להציע לדיירים ממילא מגוון של פתרונות דיוק, אשר יתאימו לצרכיה המיוחדים של כל משפחה ומשפחה. במסגרת זו פעלה החברה גם באיכלוס הנידון.

ג. הבניין נמצא בתהליך איכלוס שמבוצע בהתאם למדיניות החברה בפינוי המשפחות בממילא והתאמתן לדירות שברשות החברה. בבניין 16 דירות וכבר החל משא ומתן עם המשפחות במטרה להעבירן בהקדם.

ד. באזור ממילא היו ביום ההפקעה כ-350 משפחות. כ-55% מהדירות היו גג דולף, קירות רטובים וחדירות גשם ו-40% מהדירות היו ללא מקלחות ושירותים. למעלה מ-250 משפחות גרו במצב דיוק תת-תחנך ו-25% ברמת צפיפות של שלוש נפשות ויותר לחדר. בזכות פעולותיה של חברת "קרתא" בשנים האחרונות שוקמו כבר 250 משפחות.

1817. בניית דירות להשכרה

חברת הכנסת נ. פדר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

מאז היכנסך לתפקיד שר הבינוי והשיכון אתה מבטיח שיוקמו דירות להשכרה.

אבקשך להשיב לי:

- א. כמה דירות להשכרה נבנו מאז כינון ממשלה זו?
- ב. אם אכן נבנו דירות כנ"ל, היכן הן נבנו?
- ג. אם לא נבנו דירות, מדוע לא נעשה כן?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

לכל השאלות: מאז נכנסתי לתפקידי נרכשו על-ידי משקיעים שונים 421 דירות להשכרה לפי פירוט זה: 256 דירות באשדוד; 83 דירות במגדל העמק; 48 דירות בגן יבנה; 34 דירות בראשון לציון. הגענו להסכם עם משקיעים שונים על בניית 1090 יחידות דיוק להשכרה לפי פירוט זה: 110 יחידות בגבעה הצרפתית בירושלים; 300 דירות בשכונת רמות; 100 דירות בקטמון ט'; 210 יחידות דיוק בשכונת בקעה; 350 יחידות דיוק בשכונת גילה; 20 יחידות דיוק בבית הכרם. במשך שנה זו נרכשו ונמצאות בבנייה בסך הכול 1511 יחידות דיוק. בנוסף לרשימה הנ"ל מתנהל בימים אלה משא ומתן עם משקיעים ישראלים וזרים על הקמת כ-500 יחידות דיוק נוספות בירושלים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

שאלה נוספת לחברת הכנסת נפתלי פדר.

נפתלי פדר (המערך):

האם נבנו על-ידי המשרד דירות להשכרה?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

משרד הבינוי והשיכון החל בבנייה של דירות שיוך עמדו להשכרה. אבל כפי שחברת הכנסת הנכבד יודע, דירות אינן נבנות במשך שנה אחת.

נפתלי פדר (המערך):

כמה התחלות בנייה בסך הכול יש בשנת 1978/79?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

זו שאלתה נוספת אחרת. אני מוכן להשיב:

משרד הבינוי והשיכון יבנה בשנת 1978/79 סך הכול 13,500 דירות בכל רחבי הארץ, מהן כ-5,900 דירות בירושלים הבירה.

1819. בנייה לצורך מגורי עובדים

כמעט לנותר עוזב

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בביקורי במעון לנוער עוזב ונוער עבריין "בית הנוער" שבעין ורד נתקלתי בבעיה: המוסד מתקשה למצוא עובדים מתאימים. מנהלי המוסד סבורים כי לו היה באפשרותם לאפשר מגורים במקום, היה הדבר מקל עליהם בהשגת עובדים מתאימים.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

האם יגרום כבוד השר להקמת מבנה בן ארבע דירות במקום למגורי עובדים בשכירות חודשית?

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

הנושא של בניית מגורים בקאמפוס של מוסדות שונים — ישיבות, מוסדות בריאות, מוסדות חינוך וכד' — הינו מורכב. עמדת משרד האוצר, שהתקבלה בזמנו גם על-ידי משרדנו, אומרת כי במקרים כאלה חייב המשרד המסייע להחזקת המוסד לסייע למוסד בבניית הדירות הדרושות לניהולו התקין. אין כיום מסגרת תקציבית, במסגרת הבנייה העירונית, המאפשרת בנייה במוסדות כאלה. הבנייה הכפרית מתוקצבת לסייע במוסדות מסויימים, בעיקר מוסדות חינוך כמו בתי-ספר חק"לאיים. במקרים אלה מתחייב הסדר מיוחד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

שאלה נוספת לחברת הכנסת דב שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

המשרד בונה במקומות שונים. מה ההבדל בין בניית מבנה במקום שיכול לתרום רבות לקיום המוסד בכל-לוחו לבין בנייה בערים, בשכונות וכד'.

שר הבינוי והשיכון ג. פת:

אין הבדל בעצם הבנייה. יש הבדל מי לוקח על עצמו את האחריות למשאבים. אם משרד החינוך והתחב"ב יקבל על עצמו את האחריות למשאבים לבנייה בכל מוסד חינוכי בארץ, הרי משרד הבינוי והשיכון יהיה מוכן בהחלט ובשמחה רבה להיות הגורם שייביא לבניית המבנים באותם משאבים.

1820. מכירת דירות שנועדו לזוגות צעירים באילת

בשוק החפשי

חברת הכנסת צ'י. ביטון שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

לפי ידיעות שקיבלתי, נמכרו באילת דירות המיועדות לזוגות צעירים לרב אלוף (מיל.) צבי צור, לאלוף משנה (מיל.) יהודה פריהר ואורי ריילון. אציין כי

הם בעלי דירות וכי הדירה שבה זכו היא דירה שנייה לצרכי ספקולאציה או לילדיהם הקטינים לעת שיגדלו. זאת שעה שמצוקת הדיור בירושלים היא אקוטית וחסרות דירות למאות משפחות מרובות ילדים, משפחות בתת-דיור ולזוגות צעירים.

אבקשך להשיב לי:

א. האם יכול כל הרוצה בכך להירשם ולהשתתף בהגדלת דירות בירושלים בלי שצרכיו לדיור ייבדקו?
ב. האם סומך אתה את ידך על מדיניות המאפשרת לאנשים לזכות בדירה שנייה בשעה שמאות זוגות עוז-בים את ירושלים מחוסר דיור או ממשיכים לגור בצפיפות מרובה ובתת-דיור?
ג. מה בדעתך לעשות לשינוי מצב זה?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הביקוש לדירות ולצרכי מגורים בא בעיקר מקרב מי שאין בבעלותו דירה ומבעלי דירות קטנות המבקשים לשפר את תנאי דיורם. כך תרצה משפחה בת שמונה נפש שות, שבבעלותה דירה בת 2½—3 חדרים, לעבור לדירה גדולה יותר. בעלי הדיור שרכשו דירות בירושלים הפצו לשפר את תנאי דיורם. כדי למנוע עיוותים ברכישת דירה נקבעו לדירות מחירי שוק הנהוגים בירושלים ומשפחה אחת יכולה לקנות דירה אחת בלבד. הדירות שתתפנינה על-ידי רוכשי הדירות הרוצים לשפר את תנאי דיורם יוצעו למשפחות קטנות יותר. על-ידי כך גדל היצע הדירות העומד לרכישה. 67% מהזוגות הצעיריים רים רוכשים דירה מדי שנייה. להערכתנו, לאחר בדיקה ראשונית, איננו מניחים שהדירות נרכשו על-ידי "ספ" קולאנטים" אלא רובן נרכשו על-ידי תושבי ירושלים. שוק הדירות מורכב מדירות חדשות ולא חדשות. הדירות שנמכרו על-ידי משרדנו נמכרו במחירי שוק כדי שלא לגרום לעיוותי מחיר וכדי לגרום לפיקוח, לקיצוב וכיוצא בזה. התרנו לכול לרכוש דירה תוך אפליה לטובה של הזכאים במתן סיוע. מי שאינו זכאי לסיוע לא יקבל הלוואה מסובסדת ומי שזכאי יקבל הלוואה, שבה מרכיב הסיבסוד הולך וגדל ככל שמצוקת המשפחה גדולה יותר.

1818. המצב בבנק "טפחות"

חבר-הכנסת נ. פדר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

פרופסור יעקב נאמן התפטר ממועצת מנהלי בנק "טפחות" כיוון, שלפי דבריו אין מועצת המנהלים פועלת באופן סדיר ותקין, התפתחותו של הבנק שותקה מזה חצי שנה, חברי הדייקטוריון אשר מוננו על-ידיך מקבלים הוראות סותרות ואצל כמה מהם נוצר מצב שבו קיימת אפשרות של ניגוד אינטרסים בין טובת הבנק לבין הדאגה לבעלי המניות בבנק. תביעותיו של פרופסור נאמן לתיקון המצב לא נענו על-ידיך.

אבקש להשיב לי:

א. מי אחראי למצב השורר בבנק "טפחות"?
ב. מדוע לא נענית לתביעות פרופסור נאמן לתיקון המצב?
ג. אילו אמצעים הינך עומד לנקוט לתיקון המצב?

נפתלי פדר (המערך):

לא קיבלתי תשובה על השאלתה מס' 1818.

לכל אלה יש דירות ווילות בצהלה. המכירה הנ"ל בעשתה באמצעות חברה לבנייה שהיא בבעלותו של אלוף משנה (מיל.) שמואל ינאי (סמק) מחיל הים.

הנני שואל את כבוד השר:

1. האם מוכן כבוד השר לפעול לביטול מכירות אלה?
2. האם מוכן כבוד השר לדאוג שדירות אלה יועמדו לרשותן של זוגות צעירים הזכאים לקבל דירות?
3. האם מוכן כבוד השר לנקוט באמצעים נגד אלה שמכרו דירות המיועדות לזוגות צעירים לאנשים פרטיים שרכשו דירות אלה למטרות ספקולאציה?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: חברת "שיבן" רכשה מחברת "שיבן" כון ופיתוח" שני מבנים מס' 20, 21 בני 16 יחידות דיור כל אחד, בסך הכול 32 דירות בגודל 52 מטרים רבועים באילת. יש לגינה כי שני מבנים אלה נבנו על-ידי "שיבן" ופיתוח" ללא מימון משרדנו בכנייה מפשית. בזמנו, עקב מלאי הדירות הרבות הבלתי מכורות חיפשנו משקיעים לרכשו. חלק מהדירות מושכר לתושבי אילת. חברת "שיבן" מכרה את הדירות בשוק החפשי ולמשרדנו לא היתה כל נגיעה או שליטה באשר למעמדים. האנשים הנזכרים בשאלתה התעניינו בזמנם ברכישת דירות גופש באילת. אולם, כאשר הם שמעו כי כרוך בזה סיוע של משרד הבינוי והשיכון, הם ויתרו על הרעיון ולא רכשו את הדירות.

הדירות הן קטנות במיוחד ואינן מיועדות לזוגות צעירים. בשביל זוגות צעירים תושבי אילת יש מלאי דירות מספיק של דירות ברשות חברת "עמידר".

1887. כפר לפנסיונרים מארצות-הברית

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

בהיותי בסקרמנטו בקליפורניה פגשתי בפעיל למען ישראל, מר מילטון לוינסון, אשר הגה רעיון לבנות כפר בשביל יוצאים לגימלאות מארצות-הברית בישראל. יסודו של הרעיון הוא יצירת ישוב שבו יוכלו יהודים אמריקאים בגיל הפרישה לחיות בארץ באקלים של הורגלו. רצוף בזה מכתב שקיבלתי בנידון. משרדך התייחס לבעיה ביום 30 בינואר 1978 במכתב ששלח עורך, מר אליעזר קולס, להוגה הרעיון הנ"ל.

אודה אם ישיב השר בכנסת: מה ניתן לעשות כדי לפתח את היומה שיש בה ברכה רבה מבחינת שונות?

תשובת שר-הבינוי והשיכון ג. פת:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

משרד הבינוי והשיכון מטפל בבקשת המשקיע. יש שני משקיעים חשובים מארצות-הברית המבקשים לבנות שכונת מגורים מיוחדות ליהודים אורחי ארצות-הברית הפורשים לגימלאות. בתיכנון ראשון אותרו אזורים באור-עקיבא ובאשקלון לבנייה זו.

1914. הגרלת דירות בירושלים לכל דיכפין

חברת-הכנסת ח. גרוסמן שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

דין-וחשבון ההגדלה הראשונה של דירות שהוציא משרד השיכון למכירה בירושלים מגלה, כי 51% מהזוכים

על שאילתה שלי מס' 1183 מיום 8 במארס 1978 ענה כבוד השר, ביום 22 במארס 1978, כי הידיעה שפורר-סמה ב"ידיעות אחרונות" ביום 22 בפברואר 1978, ולפיה יקבלו שרי הממשלה מכוניות "אולדסמוביל", אינה נכונה וזכי רכב סגני שרים ומנהלים כלליים של משרדי הממשלה יהיה מדגם פג'ו 204 או פיאט 132, וכל יתר בעלי התפקידים הזכאים לרכב צמוד יסעו ברכב מדגם "רום-כרמל" והחלפת הרכב בהתאם לכך תבוצע עם הוצאת רכב קיים מהשירות. בינתיים נמסר לי כי לפחות לשר אחד הוחלף כבר הרכב ב"אולדסמוביל".

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם מוכן כבוד השר לבדוק אם אכן החלטת הממשלה מיום 6 במארס 1978 מבוצעת?
2. האם נכון שלפחות שר אחד קיבל כבר מכונית אמריקנית מדגם "אולדסמוביל"?

3. האם מוכן כבוד השר לגרום לכך שהחלפת הרכב כאמור בהחלטת הממשלה מיום 6 במארס 1978 תבוצע לאלתר כדי להראות לציבור דוגמה בצימצום והסתפקות בצרכים מינימאליים?

סגן שר האוצר י. פלומין :

גברתי היושבת-ראש, אני אבקש את סליחת חברי הכנסת. בגלל טעות שוכפל הנוסח של שאילתה מס' 1383, שאיננה תחת ידי חברי הכנסת. אני מקדים אפוא תשובה על שאלה אפשרית של חבר הכנסת שהגיש את השאילתה:

1. נוסח השאלה אינו מדוייק. ההחלטה, כפי שהיא מוצגת בשאילתה, נתקבלה במסגרת ועדת-משנה של ועדת שרים לענייני כלכלה. חלק מהצעת ההחלטה, המת-ייחס לרכב שרים, סגני שרים ומנכ"לים, מתבצע, ואילו על הסעיף הדרן ביותר בעלי התפקידים הזכאים לרכב צמוד עירער שר האוצר.

עקב עירעור השר אין, לדעתי, החלטת ועדת-המשנה בת-תוקף, והיא טרם קיבלה גושפנקה של החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה או של הממשלה.

2. שום שר לא קיבל מכונית אמריקנית מדגם "אולדסמוביל", וכן הוחלט שלא לרכוש, בשירות הממ-שלתי, מכוניות אמריקניות.

3. ההחלטה המתייחסת לרכב שרים, סגני שרים ומנכ"לים — מבוצעת. אשר לחלק בהחלטה שעליו עירער שר האוצר ולפיו כל יתר הזכאים לרכב צמוד יסעו במכוניות מדגם "רום-כרמל", וההחלפה לדגם זה תבוצע בהדרגה, עם יציאת כלי-הרכב הנוכחים מן המתחור: לדעתנו אין הרכב מדגם זה מתאים בכל המקרים למשי-מות שעליו למלא, ומבחינת העלות הכוללת יוצא לפע-מים החסכון הקטן במחיר הרכישה בהפסד בהוצאות האחזקה ובבלאי המואץ.

בנוסף, אין משרד האוצר סבור שרצוי לקבוע בלע-דיות לדגם מסוים של רכב, ויש לנהוג בכל מקרה על-פי הצרכים המיוחדים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אבקש להשיב על שאילתה 1818 של חברי-הכנסת פדר.

שרי-הבינוי-השיכון ג. פת:
(קורא את התשובה לשאילתה מס' 1063, ראה עמ' 3470).

1916; 1919. המכירה החפשית של דירות משרד השיכון בירושלים

חברי-הכנסת ע. ברעם שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בכתבת הטלוויזיה מיום 17 ביוני 1978 התפרסמה ידיעה כי למעלה מ-50% מהדירות, שנמכרו בירושלים בעקבות המיבצע שעליו הכריז שר הבינוי נמכרו לאנ-שים שהם בעלי דירות ושרכשו את הדירה הנוספת למטרת ספקולאטיביות ואחרות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. האם נכונה ידיעה זאת?
2. האם אין בידעה עדות להשגת מטרה הפוכה מו שהיתה למשרד הבינוי בהכריו על מיבצע זה?
3. אם לא, מה בכוונת השר לעשות כדי שגם אוכ-לוסיית חסרי הדירות והווגות הצעירים יוכלו לרכוש דירה בירושלים?

חברי-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

בשידור בטלוויזיה בליל שבת 17 ביוני 1978 נמסר ש-50% מרוכשי הדירות שהוציא למכירה על-ידי משרד הבינוי והשיכון בירושלים, הם אנשים שזאת תהיה דירתם השנייה.

נכח העובדה שאלפי ווגות צעירים המחכים זה שנים לדיוור נפגעו מכך, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם מכירת הדירות לכל דיכפין תואמת את המדיניות המוצהרת של הממשלה?
2. אם כן, מה יהיה גורלם של הווגות הצעירים המחכים זה שנים למימוש זכותם לרכישת דירה?
3. מה היו הנימוקים לצעדו של משרד הבינוי וה-שיכון?

האם ימשיך משרד הבינוי והשיכון במדיניותו זו נכח העובדה כי 50% מהדירות נרכשו על-ידי אנשים שיש להם כבר דירה?

שרי-הבינוי-השיכון ג. פת:
(קורא את התשובה שניתנה לשאילתה מס' 1914, ראה עמ' 3477).

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אני מודה לשר הבינוי והשיכון. אני מזמינה את סגן שר האוצר להשיב לשאילתות.

1384. דגמי הרכב שכרושות השרים, סגני השרים והמנכ"לים של משרדי הממשלה

חברי-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום כ"א באדר ב' תשל"ח (30 במארס 1978):

אגף מס הכנסה שוקד על עידכון וניפוי רשת הנישומים מדי שנה עקב השינויים החלים במצבת הנישומים במשק. עקב גורמים טכניים בעיקרם נוצר פער בין רשימת הנישומים שאליהם נשלחת דרישה להגשת דין-וחשבון לבין אלה המגישים אותו בפועל.

2. הסיבות לפער זה הן:

(א) חלק מהעסקים חוסלו, ומאחר שטרם סיימו את ההתחשבות עם מס הכנסה נשאר התיק פתוח.

(ב) חלק מהנישומים היגרו לחוץ-לארץ או הפכו להיות שכירים, והתיק נשאר פתוח.

(ג) חלק מהנישומים עברו לכתובת אחרת, באותה עיר או בעיר אחרת, והמגע אתם נותק זמנית.

(ד) חלק קטן מהנישומים ממשיך לפעול כרגיל אך מסרב להגיש דו"ח, ונגדו ננקטות כל הפעולות לאכיפה.

3. פעולות האכיפה שנוקט משד האוצר נגד המסרבים להגיש דו"ח למס הכנסה כוללות: הוצאת שומות בהעדר דו"ח, הטלת עקולים באמצעות מחלקת הגבייה, ביקורת בעסקים על-ידי מבקרי-חוק, הגשת תביעות פליליות ופעולות לאיתור נישומים מנותקים.

כמורכב ייעשה שימוש במרכז למידע פסקאלי לשם קבלת מידע על פעולותיהם של נישומים אלה.

1507. גביית מסים על מכונות "סוכארו" שנרכשו על-ידי נכים ב-28 באוקטובר 1977

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר האוצר ביום י"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

בעתונות פורסם כי בית-המשפט הגבוה לצדק ציווה בפסק-דין שנתן לשחרר 72 מכונות "סוכארו" מתשלום היטל יבוא לפי תקנות המהפך הכלכלי, ומתח ביקורת על שלטונות המכס על שלא מילאו את חובתם ותבעו מיבואן מכונות תשלום נוסף. מאחר שנכי תאונות עברו דה ונכים כלליים, הגנהים מפטור או הקלות והנחה בתשלום מכס על רכב נכים שהם רוכשים, רכשו את הרכב לפני ההכרזה על המהפך הכלכלי באותו יום, 28 באוקטובר 1977, ומאחר שהם נתבעו לשלם את ההפרש, אבקש להשיב לי:

1. מה מספר הנכים לסוגיהם (נכי תאונות עבודה, נכים כלליים) אשר רכשו את הרכב לפני ההכרזה על המהפך הכלכלי בתאריך 28 באוקטובר 1977?

2. האם נדרשו הנכים לשלם תשלום נוסף של היטל יבוא לפי תקנות המהפך הכלכלי?

3. האם בעקבות פסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק התקיים דיון בדבר שיחורור הנכים מתשלום היטל יבוא בעקבות המהפך הכלכלי?

4. אם כן — האם הוחלט לפטור את הנכים מתשלום היטל יבוא?

5. אם החלטת חיובית, האם הותרו הסכומים שנתבעו לשלם כתשלום נוסף בעקבות המהפך הכלכלי?

6. בכמה הסתכם הסכום שהוחזר לנכים אלה?

7. אם לא היתה החלטת חיובית לפטור את הנכים מהיטל היבוא, מה הן הסיבות לכך?

8. האם אין לעשות צדק עם הנכים ולהחליט בעניינם כמתחייב מפסק-הדין של בית-הדין הגבוה לצדק בפרשת "סוכארו"?

1435. הכאת תקנות המכס לדיעתם של עולים ותושבים חוזרים

חברת-הכנסת א. יגורי שאל את שר האוצר ביום כ"ד בניסן תשל"ח (1 במאי 1978):

על רקע אי-הבהירות הקיימת היום בנושא תקנות המכס לגבי עולים ותושבים חוזרים, אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. האם יהיה מוכן לשקול מינויו של נציג מכס בכיר, בעל סמכויות, שישב בניו-יורק ויסייע לעולים ולתושבים חוזרים?

ב. האם יהיה השר מוכן להורות על הכנת חוברת ערכנית של תקנות המכס?

ג. האט יהיה השר מוכן להורות על שיחוף ותיאום פעולה עם גורמי העלייה ביבשת אמריקה ובארצות אחרות?

תשובת סגן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, במסרה לפרוטוקול)

א. משרד האוצר פועל על-מנת לתדרך את השליחים והנציגים השונים המטפלים בנושא העולים והתושבים החוזרים. אגף מוזהר על בעקבות התידורך בכלל הנוגע לתקנות המכס תימנענה בעתיד אי-הבהירויות.

ב. אגף המכס מפרסם, באופן שוטף, חוברות הדרכה לכל סוגי הנהגים מזכויות כלשהן, לרבות עולים ותושבים חוזרים. כן דואג אגף המכס לעדכן חוברות אלה מדי פעם, על-פי השינויים החלים בחוקים ובתקנות. אגף המכס עשה גם את כל ההכנות לפירסום מדריך מכס בניין הוכיות שיוענקו לאזרחים חוזרים בשנת ה-30. לנוחותם של אזרחים אלה הוחלט שהמדריך יפורסם על-ידי משרד הקליטה כחלק ממדריך שיכלול את ההטבות הניתנות על-ידי המדינה.

ג. התשובה חיובית.

1506. יריעה בדבר אי-הגשת דו"חות למס הכנסה על-ידי בעלי עסקים רבים

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמזלינו שאלה את שר האוצר ביום י"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

בעתון "מעריב" מ-12 באפריל 1978 פורסם: "קרוב ל-70,000 בעלי עסקים טרם דיווחו למס הכנסה על הכנסותיהם לשנת המס 1976/77 שהסתיימה כבר לפני שנה."

נוכח העובדה שמציאות זו גורמת להקטנת הכנסות האוצר ממס הכנסה ומהווה הפרת חוק, רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם המספר של 70,000 בעלי עסקים שטרם דיווחו למס הכנסה על הכנסותיהם לשנת 1976/77 תואם את המציאות?

2. אם כן — מה הן הסיבות שגרמו לתופעה זו?

3. אילו אמצעים נקט ועומד לנקוט משרד האוצר כדי להתגבר על תופעה שלילית זו?

סגן שר האוצר י. פלומין:

חלק ניכר ממרכיבי השאלתה אינם נוגעים לאגף המכס. עם זאת אנסה כמיטב יכולתי לענות על השאלות.

1. נוסח הידיעה כפי שפורסם הוא מטעה ואינו משקף את המציאות.

2. מה יעשה כבוד השר על-מנת להקטין הוצאה זו ?
3. מה יעשה כבוד השר על-מנת להתגבר על בעיית "מכת שיחות פרטיות" שבנוסף על ההוצאה הכספית הגדולה מאוד מעסיקה את הקו והאזרח הרוצה להשיג משרד ממשלתי בטלפון מתקשה לעשות זאת?
4. האם ער כבוד השר לשעות העבודה הרבות המתבזבזות על שיחות טלפון?

סגן שר האוצר י. פלומין :
בתשובה על שאילתה מס' 1285, ביום 5 באפריל 1978, התייחסתי לכל הנקודות המועלות בשאילתה הנ"ל כחית.

1. ראה תשובה על שאלה לשאילתה הנ"ל.
2. ראה תשובות על שאלות 2 ו-3 כנ"ל.
3. ראה תשובות על שאלות 2, 3 ו-4 כנ"ל.
4. כן, ולכן ננקוט צעדים שפורטו בתשובה על שאילתה מס' 1285.

1511. טענותיו של עורך-הדין שמרון לגבי

משרד האוצר

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

בעתון "הארץ" מיום 16 באפריל 1978 מתפרסמת ידיעה של עתי"ם, ולפיה אמר עורך-הדין שמרון במו"ע דון המנהלים של המרכז הישראלי לניהול, בין היתר, כי יש לו טענות לגבי משרד האוצר כדלהלן:

- א. האוצר איננו רואה את עצמו כבעל תפקיד כה חשוב במלחמה בפשיעה כפי שהוא צריך ויכול להיות.
- ב. ההמלצה לאחד את מחלקת החקירות באוצר (מס הכנסה, מכס, מס ערך מוסף וכו') לא בוצעה, ואף נוספה מחלקה קטנה ותרמה לשגיאה שבאיי-איתודן של המח"לקות השונות.
- ג. טרם ננקטו באוצר צעדים להפעלת המאגר העצום שיש במשרד זה לצרכי החקירה ולא רק לצרכי השומה.
- ד. ההון השחור בארץ מסתכם עתה במיליארדי לירות.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונה הטענה שבסעיף א' שלעיל?
2. האם נכונה הטענה שבסעיף ב' שלעיל?
3. האם נכונה הטענה שבסעיף ג' שלעיל?
4. מה הוא אומדן האוצר לגבי סעיף ד' שלעיל?

סגן שר האוצר י. פלומין :

1. לא, הטענה אינה נכונה. האוצר רואה עצמו כחלק במערכת של מניעת עבירות וחשיפתן בתחומים ובמסגרות הקשורות לפעילותו. במסגרת זו נעשה מאמץ מתמיד למניעת העלמות הכנסות, חשיפת מעלימי הכ"נסות, מבריחים ונסיינות התחמקות מחשומי מס-אמת.

2. פעולות החקירה בתחום הכלכלי נעשות בתיאום של האגפים והיחידות הנוגעים בדבר. איחוד מלא של היחידות דורש בדיקה, הוחלט על הקמת מחלקה לחקירות ותפקידים מיוחדים במינהל הכנסות המדינה, אשר תטפל בנושאים מיוחדים. אנחנו מחפשים את האדם בעל הכי"שורים המתאימים. הדברים אינם פשוטים.

סגן שר האוצר י. פלומין :

מרבית השאלות אינן נוגעות לאגף המכס אלא למוסד לביטוח לאומי, המטפל בכל הקשור לזכויותיהם של הנכים במדינת ישראל, לרבות זכויות בשטחי המסים השונים.

1. אינן בידינו פירוט, מאחר שאין אגף המכס מנהל רישום נפרד של שיחור רכב על-ידי נכים.
- 2-4. דינם של הנכים בקשר לתשלום מסים והי-טלים הוא כדיון כל אזרחי המדינה, בכפוף לפטורים שונים ממס שהם זכאים להם. אולם בחודש נובמבר 1977 הח" ליטה הנהלת משרד האוצר, בעקבות המהפך הכלכלי, ליצור קרן לכיסוי הפרשי המסים והיטלי היבוא והמלאי לגבי מכוניות שנרכשו על-ידי נכים לפני 30 באוקטובר 1977. הסדר החזר המסים, או כיסויים, מכספי הקרן הינו באחריות המוסד לביטוח לאומי.
5. אין בידינו נתונים.
6. ראה תשובה על שאלה 5.
7. ראה תשובה על שאלות 2-4.

8. אם בתאריך 28 באוקטובר 1977 עוכבו רשימוני יבוא של מכוניות לנכים באותן נסיבות בהן עוכבו מכו"ניות "סובאררו", הרי שאין ספק כי שלטונות המכס שיחררו מכוניות אלה בתנאים ובמסגרת שחלו על החברה הנ"ל.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
ומה על "סובאררו"?

סגן שר האוצר י. פלומין :

אני רוצה להזכיר שהנסיבות לגבי "סובאררו" היו ספציפיות, כי עובדי החברה טענו שהם באו בשעות העבודה המקובלות וכתוצאה מתקלה במחשב לא קיבלו מהם רשימוני יבוא, ועל-כן נדחה השיחרור למחרת.

למיטב ידיעתנו כל אותם אנשים שנכללו באותה קאטגוריה, דהיינו אנשים שבין השעה 11:14 עד השעה 12:00 הגישו בקשות, וכתוצאה מהתקלה לא הצליחו לשחרר את המכוניות, פוצו. עם זה, אם יש מקרים ספציפיים שנעלמו מידיעתנו, נהיה מוכנים לטפל בהם.

1510. הצורך בצימצום מספרן של השיחות הפרטיות של עובדי המדינה בזמן העבודה

חבר-הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר האוצר ביום י"א באייר תשל"ח (18 במאי 1978):

ישראל תומר מ"ידיעות אחרונות" פירסם ביום 7 באפריל 1978 חישוב — על סמך שתי תשובות של סגן השר יחזקאל פלומין על שאילתות שלי, שניתנו ביום 5 באפריל 1978 (האחת בעניין שיחות הטלפון של עובדי המדינה והשנייה על מספר עובדי המדינה) — ולפיו על עובד מדינה, מתוך 62,343 עובדי המדינה, משותח כ-75 דקות ביום בטלפון. אם ניקח בחשבון שלא כל עובד משותח אותה כמות זמן בטלפון (אין להניח שעובדי נקיון, למשל, מגיעים להזדמנות כו) הרי יתברר כי אלפי עובדים (בין 10,000 ל-20,000) מדברים כל אחד בין שעתיים לשלוש שעות ביום בטלפון.

שאלותי הן:

1. האם אין הוצאה של 250 מיליון לירות לשנה, שמוציאה הממשלה לשיחות טלפון של עובדיה, סכום מופרז?

2. 748 חוסכים ביקשו למשוך את חסכוניהם בעקבות החלטת הפטור. עוד כ־200 חוסכים מהססים אם למשוך או להעביר לתכנית חסכון אחרת.

3. חוסכים המושכים את כספם מקבלים הצמדה מלאה של כספם למדד יוקר המחיה, בתנאי שחסכו במשך ארבע שנים לפחות, בתוספת ריבית של 6%. הטבות אלה פטורות ממס.

4. הסכום שהוצא כבר וכן הסכומים שעומדים להי־משך עליפי דרישות בכתב יסתכמו בכ־5 מיליון לירות, כלומר פחות מ־2% מסך הכספים הנמצאים בקופת "גחלת".

5. "גחלת" מתכוונת להעמיד לפני החוסכים בחינוך תיכון את האפשרות להעביר את הכסף לתכנית חסכון לחינוך גבוה ב"גחלת". שיטת החישוב להעברה לחינוך גבוה תהיה על־ידי שיערוך הכספים בתכנית לפי עליית שכר הלימוד בתקופת החסכון, בתוספת ריבית צמודה של 5% או 6%, עד ינואר 1978. החל מתחילת שנת 1978, חספי החוסכים את התנאים המקובלים בתכנית החסכון לחינוך גבוה, הווי אומר הצמדה למדד יוקר המחיה בתוספת ריבית צמודה של 7% לשנה למי שיביא אישור קבלה למוסד מוכר להשכלה גבוהה. מי שלא יביא אישור כזה יקבל הצמדה כנ"ל בתוספת ריבית צמודה של 5% לשנה. תנאים קוסמים אלה באים למשוך את החוסכים להעביר את כספם לחסכון לחינוך גבוה.

חוסך שלא ירצה לעבור לחינוך גבוה, אך ירצה למשוך את כספו, יקבל את כספו בחזרה על־פי התנאים כאמור בסעיף 3 לעיל.

"גחלת" הודיעה בעתונות והודיעה בעל־פה לפונים אלה על כוונת אלה שלה. אולם מאחר שפעולותיה של "גחלת" מחייבות אישור ועדת הכספים של הכנסת אין "גחלת" יכולה לשלוח הודעה סופית לחוסכים. היא תע־שה זאת עם קבלת אישור ועדת הכספים. פנייה בעניין זה כבר נמצאת על שולחנה של ועדת הכספים.

6. מספר החוסכים שהודיעו על נכונותם לעבור לתכנית החסכון לחינוך גבוה הוא יותר מ־3,500 איש. יתקבל אישור ועדת הכספים לבקשתה של "גחלת" — תיעשה ההעברה.

מספר המבקשים לעבור לחינוך גבוה מהווה כ־11% מכלל החוסכים. יש לשער ששיעור זה יגדל בהרבה לאחר קבלת אישור ועדת הכספים ומשלוח ההודעות בכתב לחוסכים.

1686. מניעת רווחים פרוטיים ממכירת קרקע של הלאום
הבר־הכנסת מ. חריש שאל את שר האוצר ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

בתאריך 10 בנובמבר 1975 קיבלה ועדת הכלכלה של הכנסת, בעקבות הדיון על הפקעת ארמות על־ידי רשויות עירוניות וממשלתיות, המלצה הקובעת שיש לנקוט אמצעים כדי למנוע עשיית רווחי הון מקרקע. רווחי הפיתוח הנובעים מפעולות ציבוריות צריכים להי־כנס לקופת הציבור ולא לאדם פרטי כלשהו (המלצה מס' 8).

רצוני לשאול:

1. אילו אמצעים ננקטו על־ידי משרד האוצר בעק־בות ההמלצה הנ"ל?
2. אם לא ננקטו אמצעים, מה הסיבה לכך?

3. הוקם מאגר למידע פיסקאלי, המשרת את פקידי המס והרשויות המוסמכות לפעול על־פיו במשרד האוצר.

4. אין אומדן מהימן לגבי היקף ההון השחור. כל נסיון להערכה בתחום זה הוא בלתי־מדוייק, הייתי אר־מר — במספר מקרים אף בלתי־אחראי.

1642. השינוי הנדרש בתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב)

הבר־הכנסת ה. זיידל שאל את שר האוצר ביום כ"ג באייר תשל"ח (30 במאי 1978):

בתקנות מס הכנסה (שווי השימוש ברכב), 1975, שהונהגו עם הנהגת הרפורמה במסים, נקבעו סכומים מסויימים המהווים את השווי בשימוש במכוניות צמודות, וסכומים אלה מצטרפים למשכורת. העובד. סכומים אלה לא שונו עד היום למרות ההוזיקריות שחלו מאו.

גורם זה מביא להעדפת השכירים המקבלים רכב מהמעביד על פני השכירים המשתמשים ברכבם הפרטי לצרכי עבודה.

רצוני לשאול: האם מתכונן שר האוצר לשנות מצב זה ולהביא לתיקונו?

תשובת סגן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ועדת־משנה של ועדת הכספים בודקת נושא זה, ומסקנותיה יוכלו לשמש בסיס לשינוי המצב. בינתיים הוקמה גם ועדה בראשותי אשר תבחן את על הבעיה ותגבש את המלצותיה בקרוב.

1665. הפבת תכנית החסכון לחינוך תיכון ב"גחלת" לתכניות אחרות

הבר־הכנסת א. נמיר שאלה את שר האוצר ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

נודע לי כי לאחר החלטת הכנסת על הענקת חינוך תיכון הינם קיים במשרדי "גחלת" בתל־אביב לחץ גובר על הורים המבקשים מקופה להחזיר להם את סכומי הכסף שחסכו לחינוך ילדיהם בתיכון.

אבקש להשיב לי:

1. מה היה מספר החוסכים ב"גחלת" לפני החלטת הכנסת על מתן חינוך תיכון הינם?

2. כמה מהחוסכים ביקשו מאז להוציא את חסכו־נותיהם?

3. האם הוחזר לפונים אלה כספם? אם כן — באילו תנאים?

4. מה הוא הסכום הכולל של הכסף שהוצא ואיזה אחוז הוא מהווה מהסכום הנמצא בקופה?

5. האם הודיעו עיריית תל־אביב והנהלת "גחלת" לחוסכים בקופה על תכנית חסכון אלטרנטיביות, ואם כן — על אילו?

6. מה הוא מספר החוסכים שהחליפו חסכון לחינוך תיכון בחסכונויות אחרים ואיזה אחוז הוא מהווה מכלל החוסכים?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. מספר החוסכים ב"גחלת" לפני ההחלטה על הפטור משכר לימוד היה כ־31,000 איש.

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— שאילתות ותשובות (פלומין, ארבל-אלמוזלינו, דקל, לורינץ) —

ג. האם הוצאה של כ-35,000 לירות לרכישת מקלט טלוויזיה לא תהווה מאיץ לדרישות של העלאת שכר?

תשובת סגן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. עלי-פי בקשת מנכ"ל האוצר נערכה בדיקה ברשות לתיכנון כלכלי לגבי ההשפעות של הפעלת ש"דורי צבע בטלוויזיה הישראלית. בעקבות בדיקה זו הוחלט כי יוקם צוות משותף למשרד האוצר ולרשות השידור שיבחן את ההשפעות הכלכליות לטווח קצר ולטווח ארוך שבהפעלת שידורי צבע.

ב. התזכיר שהוגש עלי-פי הרשות לתיכנון כלכלי מצביע על כך כי עיקר ההוצאה לצריכה פרטית בטווח הקצר, תבוא על חשבון ירידה בחסכון, מבלי לקבוע את השיעור המדוייק של ירידה זו.

ג. התזכיר מצביע גם על האפשרויות שיהיו לחצים להעלות שכר מצד אחד ולחצים לקבלת אשראי צרכני מצד שני.

1808. מניעת אי-העברתו של מס ערך מוסף לאוצר
חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ט בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בעתון "מעריב" מ-31 במאי 1978 פורסם: "לפי נתוני המכס קרוב ל-20,000 איש מכל ענפי הכלכלה לא גרשמו כלל, ומעולם לא דיווחו לשלטונות מס ערך מוסף מאז הונהג המס לפני קרוב לשנתיים. כ-10,000 נוספים גרשמו בשעתם לצורך תשלום המס אך ניתקו מגע, וזה חודשים ארוכים שאינם משלמים."

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם המספרים האלה תואמים את המציאות?
2. מה אומדן מס ערך מוסף שהיו צריכים לשלם 30,000 סרבני מס אלה?
3. אילו אמצעים נוקט משרד האוצר כדי לחייב את סרבני המס לשלם מס ערך מוסף?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1-2. עם הפעלת מס ערך מוסף לפני כשנתיים השתמשו ברשת של מס הכנסה וקבענו כחייבי מס ערך מוסף את כל העצמאים והחברות שהיו רשומים כפעילים באותה עת.

במשך הזמן התברר כי חלק מעוסקים אלה אינם פעילים כבר מסיבות גיל או בריאות או נהפכו לשכירים; אך מפאת מחסור בכוח-אדם תהליך ניפויים מהרשת הוא איטי ועדיין עלינו לטפל באיתורים ומיונם של כ-20,000 מהם. בתחילת הפעלת המס הגיע מספרם לכ-80,000.

לפי הערכתנו ולאור המוסבר לעיל אין קבוצה זו מהווה הפסד ממשי בהכנסות, באשר גם אותם מעטים שלאחר האיתור נקבעים כחייבי מס ערך מוסף הם עוסקים קטנים ביותר.

3. בתכנית אגף המכס לגייס סטודנטים בחופשת הקיץ ובעזרתם לקיים מיבצע נרחב לאיתור יתרת העוסקים האמורים.

1809. ידועה כדבר חילול שבת כנמל-התעופה בן-גוריון
חברת-הכנסת ש. לורינץ שאלה את שר האוצר ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

תשובת סגן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. על רווח ממכירת קרקע לאום מוטלים דימי הסכמה, מסי השבחה לרשויות המקומיות וכן מס הכנסה בשיעור של עד 60% על הרווח הריאלי. איני רואה מקום להגדלת הנטל.

1689. יישום ההמלצות של ועדת-שמרון

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר האוצר ביום כ"ט באייר תשל"ח (5 ביוני 1978):

עורך-הידיו ארוין שמרון, יושב-ראש הוועדה לבי-רוח נושא הפשיעה בישראל, הכריז: "אני מתייחס בחומ-רה לצורת ההתייחסות של גורמים שונים ובפרט של משרד האוצר ליישום המלצות הדו"ח של ועדת-שמרון. הטענות הן שהאוצר איננו רואה את עצמו כבעל תפקיד חשוב במלחמה בפשיעה כפי שהוא צריך ויכול להיות." נוכח העובדה שמאז פירסום המסקנות חלפו 100 ימים רצוני לשאול את כבוד השר:

1. אילו מסקנות של ועדת-שמרון אימץ שר האוצר?
2. מאילו מסקנות הוא מסתייג?
3. מה הן הפעולות שנעשו על-ידי משרד האוצר למלחמה בפשיעה?
4. אם לא ננקטו הפעולות המתחייבות מדו"ח ועדת-שמרון, מה הן הסיבות לכך?

סגן שר האוצר י. פלומין:

1. מסקנותיה והמלצותיה של ועדת-שמרון נבדקו ונבחנו במשרד האוצר. עיקרי ההמלצות נמצאים כבר בשלב ביצוע, וחלקן עדיין דורש הכנות נוספות לקראת ביצוע.

א. הוקם מרכז למידע פיסקאלי במינהל הכנסות המדינה; ב. נערכות הפעולות לשילוב הנבייה של מס ערך מוסף ומס הכנסה.

2. בדרך כלל מיישמים את המלצות הוועדה.

3. עיקר הפעילות מתמקדת במניעת העלמת הכנסות וחשיפת מעלמי הכנסות והעמדתם לדין. הוחלט על הקמת מחלקת החקירות לתפקידים מיוחדים אשר תטפל בתיקים גדולים ובשאר האספקטים הנוגעים לעבירות כלכליות.

4. ננקטות כל הפעולות הדרושות המשתמעות מהמלצותיה של ועדת-שמרון הנוגעות למשרד האוצר.

1806. ההשלכות של הפעלת שידורי טלוויזיה כצבעים
חברת-הכנסת מ. דקל שאלה את שר האוצר ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בעתון "מעריב" מיום ה' י"ח באייר תשל"ח, 25 במאי 1978, התפרסמה ידיעה האומרת "הממשלה מתכננת טלוויזיה בצבע בקאדנציה הנוכחית." בגוף הידיעה נאמר שלמרות הדין-וחשבון של האוצר, שהתפרסם ב-24 במאי 1978, השולל הפעלת טלוויזיה בצבע מתגבשת מגמה באוצר להמליץ על הפעלת טלוויזיה בצבעים. ההצדקה לכך — ספיגת 3 מיליארד לירות מהציבור.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

- א. האם נכונה הידיעה שמתגלה דיון כזה באוצר?
- ב. אם כן — האם קיים אומדן הסכום של הקטנת החסכון בגין רכישת טלוויזיה צבעונית?

3-8. האינפורמציה המלאה נמסרה לוועדת-המש-
נה של ועדת הכספים של הכנסת, המטפלת בנושא.
אני חייב להתנצל לפני חברי-הכנסת כץ (עו) על
שברוח הזמן לא הבאתי עמי את תמונתו של מר גזית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת כץ (עו).

אברהם כץ (עו) (המערך):
העובדה שהדברים הועברו לוועדה המתאימה עדיין
אינה פוטרת את השר או את סגן השר מלהשיב על
השאלות, ואני מבקש תשובה על השאלות, למרות הדב-
רים שנאמרו על-ידי סגן השר. אם יענה לי עליהן
אשאל שאלה נוספת.

סגן שר האוצר י. פלומין :

עם כל הכבוד לשאלתה של חברי-הכנסת כץ (עו),
יש דברים שהם בגדר של משא-ומתן וטיפול בנושאים
מינהליים אשר מן הראוי שלא יידונו בפומבי. הם נמסרו
לוועדת הכספים של הכנסת בתנאי חסיון, בתנאים של
אי-פירסום — — —

אברהם כץ (עו) (המערך):

על זה אינך יכול לענות מהבמה.

סגן שר האוצר י. פלומין :

הייתי מבקש מאת חברי-הכנסת כץ (עו) שלא ילמד
אותי בינה ודעת. ואם הוא סבור שתשובתי אינה מניחה
את דעתו הוא יכול להגיש עלי קובלנה לוועדת הכנסת.

אברהם כץ (עו) (המערך):

גברתי היושבת-ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

מה זה לסדר? איזה סדר? אני רוצה לומר משפט
אחד לסגן שר האוצר. אדוני סגן-שר האוצר, אם אתה
סבור שבפשרת התשובה על השאלות יש דברים שאינך
יכול למסור מעל דוכן הכנסת ואתה יכול למסור אותם
בוועדת הכספים וכו', אנא תודיע על כך לחברי-הכנסת
כץ (עו).

סגן שר האוצר י. פלומין :

הודעתי על כך בתשובתי על השאלות. אמרתי:
"לשאלות 3-8: האינפורמציה המלאה נמסרה לוועדת-
המשנה של ועדת הכספים של הכנסת, המטפלת בנושא."
אני מוסיף בעל-פה שהנימוק לכך שאנחנו מוסרים את
האינפורמציה בתנאי חסיון לוועדת-המשנה, ואני מבקש
את הסכמת היושבת-ראש שלא למסור אותה מעל במת
הכנסת, הוא שזאת תהיה הפרה של תנאים מקובלים של
ניהול משא-ומתן, זה גילוי פרטים של דברים שנמסרו
לוועדת המשא-ומתן בתנאים קונפידנציאליים, ושאלות
אלה, במובחן משאלות 1 ו-2 שעליהן כן עניתי, מבחינת
אופיין אינן ניתנות לדיון פומבי מעל במת הכנסת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

יפה, את זה אני מקבלת. חבל שלא אמרת זאת קודם.

אברהם כץ (עו) (המערך):

גברתי היושבת-ראש, על-פי התקנון השר או סגן
השר חייב להשיב בכחב.

נמסר לי שעובדי מחסני המכס בנמל-התעופה בן-
גוריון בלוד חידשו בשבת, 13 במאי 1978, את עבודתם
בהיקף מלא ללא תקדים — לאחר תקופה ארוכה של
סאנקציות מצדם — ושיחררו סחורות ליבואנים בעצם
יום השבת.

רצוני שכבוד השר ישיב לי:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — מה בדעת השר לעשות כדי למנוע
הישנות מקרים דומים בעתיד, ומה הצעדים שינקוט נגד
המוכסים שפעלו בניגוד לחוק?

תשובת סגן שר האוצר י. פלומין :

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מסוף המטענים בנמל-התעופה בן-גוריון, המאח-
סן את כל הטובין המיובאים למעט מטען נלווה של
נוסעים, אינו מופעל על-ידי המכס אלא על-ידי חברת
ממ"ן בע"מ.

בודקי המכס נמצאים במסוף במסגרת עבודתם השו-
טפת בימי חול בלבד.

להבהרה נציין כי מסירת טובין שכבר הותרו לשיח-
רוך נעשית ללא נוכחותם של עובדי המכס ונכללת במס-
גרת תפקידם של עובדי ממ"ן בלבד.

2. ראה תשובה על שאלה מס' 1.

1810. המשא-ומתן למכירת הבנק "טפחות"

חברי-הכנסת א. כץ (עו) שאל את שר האוצר ביום י"ג
בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

לאור החלטתה של הממשלה למכור את בנק "טפחות"
לאחר התפטרותו של מר גזית, חבר הוועדה העוסקת
בכך, ועל בסיס מידע הנמצא בידי אודה לכבוד השר
אם ישיב לי:

1. האם התפרסם מר גזית מן הוועדה לאחר שהודיע
שהוועדה אינה פועלת כהלכה?

2. מה היו נימוקיו המלאים של מר גזית להתפס-
רותו מן הוועדה העוסקת במכירת בנק "טפחות"?

3. האם נדרשו הבנקים הגדולים במדינה וגופים
ציבוריים להגיש הצעות מחיר לרכישת בנק "טפחות"?
כמה זמן הועמד לרשותם של הבנקים השונים להגשת
הצעות אלו?

4. מה היו ההצעות השונות לרכישת מניות הבנק
(לפי מגיה) על-ידי הגופים הציבוריים-כספיים השונים
שהגישו הצעות רכישה?

5. מה היו תנאי האשראי להצעות רכישה אלו?

6. האומנם חלק מן ההצעות שהוגשו היו שלא
במזומן, ואם כן — אילו מביניהן?

7. האם יש קשר בין הצעות למכירת הבנק לעיס-
קאות נוספות של האוצר בתחומי עיסקות מקרקעין? ואם
כן — מה הן?

8. לאור ההתפתחויות שחלו תוך כדי קבלת הצעות
למכירת הבנק, האם יואיל כבוד השר להורות על הצגת
מועד נוסף להגשת הצעות על-ידי הגופים הציבוריים-
כספיים השונים?

סגן שר האוצר י. פלומין :

1. מר גזית לא הודיע שהוועדה אינה פועלת כהלכה.

2. נימוקיו של מר גזית להתפטרותו היו אישיים.

1941. ההקלות הניתנות לתושבי הכפר חורפיש שהוכר כישוביכפר

חברי-הכנסת ז. עטשי שאל את שר האוצר ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

גודע לי שבשנת 1976 החליטה הממשלה להעניק לכפר הדרוזי חורפיש שבמעלה-הגליל מעמד של ישוב-ספר, משום קירבתו לגבול ומשום שבניו כולם משרתים בצה"ל שירות חובה. כמו-כן נמצא הכפר באזור שהישור-בים בו דומים לו מכל הבחינות, כמו מעלות, אלקוש, צוריאל וכו'.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם ההכרה בכפר מתבצעת הלכה למעשה?
2. האם חורפיש נהנה מאותם תנאים שמהם נהנים ישובים אחרים, כגון: מענקים, הלוואות, שיכון, תע-שיה, מסים?
3. אם כן — מה ניתן עד היום ובאיוו מסגרת?
4. אם לאו — מדוע, ואיך משרדך חושב לממש את ההכרזה?

פגן שר האוצר י. פלומין :

1. הישוב חורפיש נקבע כ"ישוב-ספר" ב-1976 על-ידי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לעניין חוק מס רכוש וקרן פיצויים.

2. הקביעה הזאת מקנה לישוב הקלות בתשלום מס רכוש וזכות לקבל פיצויים בגין "נזק עקיף" כמשמעותו בחוק מס רכוש וקרן פיצויים.

3. הכרה זו מתבצעת הלכה למעשה. אין הקביעה הזאת מתייחסת לכל תחום אחר.

3-4. ראה תשובתי על השאלות הקודמות.

אסף יגורי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
גברתי היושבת-ראש, נעדרתי קודם לכן מן האולם. האם כבוד שר האוצר מוכן לקרוא את התשובה על השאלתה שלי, מס' 1435?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
בבקשה.

(סגן שר האוצר י. פלומין קורא את התשובה — ראה לעיל עמ' 3479).

אסף יגורי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
תודה רבה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:
אבקש מאת שר האנרגיה והתשתית לעלות לדוכן ולהשיב על שאילחות של חברי הכנסת.

1838. ביצוע קידוחים בדקלה בשכת

חברי-הכנסת ש. לורינג שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

בעתון "שער" מיום כ"ו בניסן תשל"ח, 3 במאי 1978, פורסם כי בדקלה חודשה בשבת עבודת הקידוח. בשעתו הבטחת לי כי קידוחים ישירים לא יבוצעו בכל אופן בשבתות.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נכונה הידיעה שבוצעו קידוחים בשבת בדקלה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

תקשיב, חברי-הכנסת כץ (עוז). סעיף 41 בתקנון אומר: "השר הנשאל רשאי לסרב להשיב על השאלתה אם התשובה ברבים יכולה, לפי דעתו, לפגוע בענייני המדינה. עליו לציין בכתב שהסירוב בא מחמת סיבה זו."

אברהם כץ (עוז) (המערך):

אז אני מבקש תשובה בכתב שמסיבה זו יש סירוב להשיב.

סגן שר האוצר י. פלומין :

אתן לחברי-הכנסת כץ (עוז) תשובה בכתב על שא-לותיו. האם חברי-הכנסת כץ (עוז) מבקש גם תמונה?

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

אני מבקשת, לא צריך לחזור על הערות מיותרות. זה לא מתאים לך.

סגן שר האוצר י. פלומין :

אני מקבל את ההערה, גברתי היושבת-ראש, ואני חוזר בי.

1812. נתונים על חשבונות במטבע-חוץ שנפתחו מאז המרמץ הכלכלי

חברי-הכנסת נ. פדר שאל את שר האוצר ביום י"ג בסיון תשל"ח (18 ביוני 1978):

עם הכרותך על תכנית המהפך הכלכלי שלך ועל ביטול הפיקוח על מטבע-חוץ נימקת זאת, בין השאר, בטענה שהדבר יביא לזרם של מטבע-חוץ מחו"ל, של תושבי-חוץ שימהרו לפתוח בארץ פקדונות מטבע-חוץ.

אבקשך להשיב לי:

1. כמה חשבונות במטבע-חוץ של תושבי-חוץ נפ-תחו בארץ מאז המהפך הכלכלי?
2. אם אכן נפתחו חשבונות כאלה — באילו סכומים בסך-הכול הם מסתכמים?

סגן שר האוצר י. פלומין :

אין בידינו מידע על מספר החשבונות במטבע-חוץ של תושבי-חוץ שנפתחו בבנקים בישראל מאז 28 באוק-טובר 1977.

יתרת הסכומים בפקדונות הנ"ל עלתה מסוף אוק-טובר 1977 ועד סוף אפריל 1978 ב-125 מיליון דולר, עלייה של 9% לעומת היתרה בסוף אוקטובר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו :

רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת פדר.

נפתלי פדר (המערך):

האם זה תואם את התחזיות של משרד האוצר?

סגן שר האוצר י. פלומין :

לא ציפינו לשום סכומים מוגדרים בנושאים האלה, לא קבענו לנו יעדים בנושאים האלה, כי הדברים האלה הם תוצאה של התפתחויות שאינן נקבעות דווקא על-פי המהלך אלא על-פי נגרותיו. למיטב ידיעתי לא היתה לנו שום הערכה במשרד האוצר, לכן איני יכול לומר אם זה עולה, יורד או שווה לאומדים, שלא ידוע לי על קיומם במשרד האוצר, של גובה הפקדונות האלה.

מיוחד מושם במפעלים עתירי-אנרגיה, אשר בהם קיימת מודעות למשקל האנרגיה בכלל תשומות הייצור. ברצוני לציין ש-24 מפעלים צורכים ביחד 68% מכלל צריכת הדלק בתעשייה; 42 מפעלים נוספים צורכים ביחד 44% נוספים מכלל צריכת החשמל בתעשייה. בטבע הדברים מפעלים אלה נמצאים אצלנו בעדיפות ראשונה להנעה לנקיטת פעולות שימור. במקביל לפעולות ההנעה במפעלים החילונו, יחד עם חברת החשמל, בתיכנון כלל-ארצי של שילוב כוח וחום, אשר מטרתו לנצל את הדלק הנשרף בתחנות-כוח לאספקת חום לתעשיות, ולייצור חשמל במפעלים המייצרים לעצמם קיטור לתהליכים.

במגזר התחבורתי, הצורך כ-15% מכלל הדלק — להוציא ספנות ותעופה — אנו בוחנים עתה את הרחבת השימוש במנועי דיזל. גצילות מנוע הדיזל גבוהה בכ-10% ממנוע הבנזין, ופליטת המזהמים ממנו פחותה. עם זאת הרחבת השימוש במנועי דיזל קשורה בכמה בעיות בתחום התשתית ובתחום הפיסקאלי, ולכן נדרשת בדיקה קפדנית בטרם נציע שימוש רחב במנועים אלה. בינתיים התיר משרד התחבורה הרחבת השימוש במנועי דיזל במשאיות ובאמבולאנסים.

פעולה שגייה במגזר התחבורה עוסקת בהכבדה על המשתמשים ברכב מנועי פרטי גדול ובזבזני; זאת במגמה להוריד את גדלו הממוצע של הרכב בכבישים. אם כל האוכלוסיה הנוהגת ברכב גדול מעל לנפח מנוע של 1,600 סמ"ק תחליף את ירכבה לרמה אחת נמוכה יותר, ניתן יהיה לחסוך כ-7% מכלל צריכת הדלק במגזר התחבורתי.

במגזר הביתי פעלנו רבות להרחבת השימוש במערכות סולאריות לחימום מים; ואכן השימוש במערכות אלה הולך ומתרחב. משרד הבינוי והשיכון שינה לאחרונה את הסטנדרט לחימום מים, המקובל בבנייה הציבורית, מדודי חשמל למערכות סולאריות. כבר היום מותקנות מערכות סולאריות לחימום מים בכ-300,000 בתים-אב ברחבי המדינה, ואנו צופים שהיקף זה יוכפל תוך חמש שנים, לרבות בתים משותפים שחימום המים בהם נעשה על-ידי מערכות מרכזיות. המערכות הסולאריות חוסכות כבר היום כ-1.25% מכלל האנרגיה הראי שובית המוזרמת למשק. הרחבת השימוש עשויה להביא לחסכון של 2.5% ויותר תוך כחמש שנים.

בנוסף על הנ"ל עוסק משרדנו בפעולות שימור גם במגזרים האחרים, אם באמצעות הסברה והדרכה ואם באמצעות תמריץ שולי.

הקצאת משאבים לפיתוח מקורות חדשים:

הוקצו משאבים לחקר גבולות המרבץ וקביעת איכות הליגנטי בחולה; לחקר מרבצי פצלי השמן; להמשך התיכנון של הפרוייקט הבינ-ימי ולתיכנון התחנה ההידר-ואלקטרית באלמגור.

משרדנו עוסק במחקרים יישומיים בתחום האנרגיה הסולארית — בריכות סולאריות; חימום וקיורר מבנים; ניצול פסולת חקלאית ליצירת גזא מתאן ודשן — ואף לאלה הוקצו משאבים. מובן שאילו היו משאבים ניתן היה להרחיב את תחום המחקר והפיתוח ואף להאיץ בתהליכיו.

1901. פעולות לעידוד חסכון באנרגיה לשימוש ביתי
חבריהכנסת ש. פלאטר-שרון שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

2. האם ינקוט את האמצעים הדרושים למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר האנרגיה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. קידוח דקלה החל ביום 14 במאריס 1978 ונמשך עד לתאריך 16 במאי 1978, תוך הקפדה מירבית למנוע חילול שבת שלא לצורך, וזאת בהתאם להוראות שניתנו בעבר.

מאז 17 במאי 1978 נסתים הקידוח ומבוצעות בדיקות בלבד. לפני כן היו קידוחים בשבת. דקלה נמצאת באזור מרוחק במדבר.

גם בעתיד הקריטריון להתרת עבודת קידוח רצופה יהיה מידת הסכנה לבור הקידוח או לקרדחים.

1900. מימוש המלצות הכנסת כקשר לחסכון באנרגיה
חבריהכנסת י. תמיר שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ט"ו בסיון תשל"ח (20 ביוני 1978):

ועדת הכספים דנה בראשית השנה בהצעת לסדרת היום בנושא: "הצורך בחסכון במשרדי הממשלה ומניעת בזבוזים". ב"ד בפברואר הונחו מסקנותיה על שולחן הבית. בין ההמלצות:

1. ניתן לחסוך 10%—15% מההוצאות על האנרגיה בתנאי שתהיה התארגנות ממשלתית מתאימה.

2. יש להקצות משאבים לפיתוח מקורות חדשים.
אודה לשר אם ישיב לי מה נעשה למימוש המלצות הכנסת.

תשובת שר האנרגיה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חסכון באנרגיה: משרדנו מעולם לא גרס שניתן לחסוך 10% עד 15% מההוצאות על האנרגיה. בדצמבר 1977 השלמנו את התכנית לשימור אנרגיה בכל מגזרי המשק, כאשר היעד הוא השגת 5% חסכון בתקופה של כחמש שנים, ללא פגיעה בפעילות הכלכלית וברמת השירות.

שיעורי החסכון הצפויים שונים ממגזר אחד לשני. התארגנות משרדנו מכוונת למתן עדיפות לפעולות שימור באותם מגזרים אשר משקלם בצריכת האנרגיה, על צורתיה השונות, הוא גבוה, ושניתן להקטין את צריכת האנרגיה בהם בתוצאה משמעותית.

במשרד האנרגיה והתשתית הוקם אגף לשימור האנרגיה, המופקד על הכנת תכנית השימור, התוויית יעדים והפעלת תכניות השימור.

ברצוני לציין שמאז החילונו בפעולות השימור חזרנו והודענו, ואני חוזר על כך היום: מחירי האנרגיה, כמו-נחים ריאליים, יעלו עם הזמן ומשקל האנרגיה בכלל התשומות יעלה. יעשה כל צרכן את החשבון לעצמו ומהר יגיע למסקנה שכדאי לו לחסוך, כבר מהיום.

בתור יעדי תקיפה ראשוניים הוצגו לעצמנו את המגזר התעשייתי, המגזר התחבורתי והמגזר הביתי. האמצעים שאנו נוקטים: הסברה ליצירת מודעות והדרת כה; תמריצים לעידוד פעולות החסכון; הקלות או הכבדות במיסוי; תקינה; חקיקה.

במגזר התעשייתי, הצורך כ-40% מכלל האנרגיה הראשונית המוזרמת למשק, הפעלנו תמריצים המיועדים לסייע למפעלים המתכננים ונוקטים פעולות חסכון. דגש

2. כיצד ייתכן שההודעות לתשלום הגענה לצרכן לאחר מועד הפרעון הכתוב בהן?

חבריה הכנסת ת. טובי שאל את שר האגרייה והתשתית ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

לפי כתבה שפורסמה ב"ידיעות אחרונות" מתאריך ה'6 ביוני 1978 מתברר שחברת החשמל מטילה דמי גבייה בצורה בלתי-חוקית. החשבונות לתשלום החשמל מגיעים לצרכנים באיחור רב, לפעמים עד שבוע ימים לאחר המועד האחרון לתשלום הנקוב בהודעת התשלום. לדוגמה, אחד הצרכנים קיבל חשבון חשמל שעליו היה רשום כמועד אחרון לתשלום — 25 במארס, חותמת הדיו אר על החשבון שנשלח אליו היתה מ'22 במארס והחש"ב הוגיע לצרכן ב'26 במארס. הוא סילק את החשבון ב'28 וחוייב בקנס. זו רק דוגמה אחת. יש אלפי מקרים כאלה.

רצוני לשאול:

1. האם ידועות לכבוד השר עובדות אלו?
2. האם מוכן כבוד השר לחקור את צורות הטלתם של דמי גבייה שהפכו לתשלום-קבע כתוצאה מצורת שליחת החשבונות לצרכנים?
3. האם מוכן השר לפעול להפסקתה של הטלת דמי הגבייה בצורה אוטומטית וכן לפעול לכך שחשבונות החשמל יגיעו לצרכנים לפחות שבוע ימים לפני המועד האחרון לסילוק החוב?

שרי האגרייה והתשתית י. מודעי:
ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אשיב במשובל על השאלות מס' 1964 ו-1965, כי הן כמעט זהות והשא"ל לות בתוכן חזרות על עצמן.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
בבקשה.

שרי האגרייה והתשתית י. מודעי:
חברי כנסת נכבדים, כל צרכן חשמל דו-חודשי חייב לשלם את חשבון החשמל עד היום ה'82 לערך מתחילת תקופת הצריכה. תקופה זו של 82 יום מורכבת מ'60 ימי צריכה, כ"7 ימים לקריאת המונה, עריכת החשבון לחלוטת ו'15 ימים מתאריך קבלתו עד למועד האחרון לתשלום. לאמיתו-שלי-דבר, משלם הצרכן הדו-חודשי בממוצע כעבור 93 ימים, משך זמן הכולל פיגורים בתש"ל. כלומר, 82 יום התחשיב — 93 יום הביצוע.

איתשלום חשבונות החשמל במועד פוגע ביכולת משק החשמל למלא את יעדיו וגורם לעלויות מימון נור-ספות ולהוצאות אחרות הכרוכות בטיפול בגבייה. הוצ"א אות אלה חלות, בסופו-שלי-דבר, על כלל הצרכנים, לרבות אלה אשר משלמים חשבונותיהם במועד. בוודאי חס"כ כמו אתי, חברי כנסת נכבדים, שללא הפעלת קנסות על פיגורים לעתים הרי אנו מענישים את הזכאי ומזכים את החייב.

החוב בדמי גבייה וריבית פיגורים נערך על-פי הוראת סעיף 11(א) לכללים לאספקת חשמל לצרכנים והתוספת לכללים אלה, כפי שאושרו על-ידי. אני מוכן לגלות כאן שלדעתי יש להכביד בנושא הקנסות. אנו שואפים להגיע לתקופה הנומינאלית, שגם היא ליברא-לית מאוד ומוסיפה לוחות זמנים של כל הפיגורים הטכ-ניים האפשריים. אני גם מזכיר לחברי הכנסת שבווד-ך

בארצות-הברית נערך לפני שבועות מספר "יום השמש", ובמסגרתו נערכו פעולות הסברה רבות על חשי-בות החסכון באגרייה והצורך במציאת פתרונות חלופיים לשימוש בדלק. כמו-כן מכינים עתה תכנית שלפיה יינתנו פטורים ממס למי שיתקין מערכת אנרגיית שמש לשימוש למים חמים ולמיזוג אוויר וזימום בתים.

שאלותי הן:

א. האם למשרד האגרייה תכנית לעריכת "שבוע אנרגיית השמש" בישראל?

ב. מאחר שבישראל מחיר התקנת מערכות שמש הוא רב, האם נדעת המשרד להמליץ לפני האוצר על מתן הקלות במס לאזרחים ולקבלנים המתקינים מערכות שמש בביתם?

ג. מה הסיבה לכך כי השימוש במערכות שמש לשם הסקה אינו מפותח בארץ, אף שגם בעונת החורף הימים שבהם אין כלל שמש מועטים ביותר?

תשובת שרי האגרייה והתשתית י. מודעי:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. למשרד האגרייה אין כרגע תכנית לעריכת "שבוע אנרגיית שמש". משרד האגרייה מעודד את השי-מוש באנרגיית שמש לחימום מים בבית, במוסדות ובברי-כות שחייה, באמצעות כלי-התקשורת, בימי עיון ובפעו-לות משותפות עם אגודת הצרכנים ומשרדי ממשלה אחרים.

ב. המחיר של התקנת מערכת שמש הוא גמך יחסית למדינות אחרות בעוד שאצלנו המחיר למערכת אינדיבידואלית או לדיירי ביתי משותף היא כ'350 דולר, המחיר בארצות-הברית הוא 600 עד 1,000 דולר. והראיה: יותר מרבע מכלל בתי-האב בישראל משתמשים כיום במערכות שמש לחימום מים. זהו שיעור שיא בעו-לם. קצב הגידול הוא כ'50,000 יחידות לשנה, לרבות נתח ניכר מהגבייה החדשה. במצב זה לא מצאנו לנחוץ להמליץ לפני האוצר על מתן הקלות במס לאזרחים ולקב-לנים המתקינים מערכות שמש בביתם. משרדנו המליץ לפני האוצר להנמיך מיסוי על ציוד וחמרים למערכות שמש, כגון חמרי בידוד, מכלים, מדי-מים חמים ומשאבות סיחור.

ג. משרדנו עוסק בפיתוח מערכות שמש להסקה ולמיזוג אוויר. טכנולוגיה זו תודגם באופן מסחרי בעתיד הקרוב. מערכות הסקה בלבד, ללא ניצול הקולטים למי-זוג אוויר בקיץ, אינן משתלמות מבחינה כלכלית.

1964, 1965. הטלת קנס על איתשלום חשבונות החשמל שלא הגיעו במועד

חבריה הכנסת ח. קופמן שאל את שר האגרייה והתשתית ביום כ"ב בסיון תשל"ח (27 ביוני 1978):

חברת החשמל מטילה דמי גבייה על חשבונות חשמל שאינם נפרעים במועד, בשיעור של 28% לשנה. במאמרו "איך לעשות כסף בלחיצת כפתור" — "מעריב" מיום 6 ביוני 1978 — מציין מר דב גניחובסקי שהמחשב של חברת החשמל רושם על ההודעה לתשלום לצרכני החש-מל תאריך שכבר היה כמועד אחרון לפרעון, ואי לכך חייב החשבון להגיע לצרכן באיחור המחייב ריבית פי-גורים.

רצוני לשאול:

1. מדוע מחייבת חברת החשמל את מנוייה בתשלום ריבית על פיגורים בתשלום?

חריגים בצורה מוחלטת, אבל אני יכול לומר שאחוז התקלות הוא פשוט ביותר.

טענתו של חבר-הכנסת תופיק טובי, שריבית הפי-גורים הפכה לתשלום-קבע, כבר מדברי גובע שאין לה שום יסוד. מספר המתלוננים היה מרעש ביותר ולא מת-קבל על הדעת שהתשלום של 20—30 צרכנים הפך לתשלום-קבע לגבי חוזרות חברת החשמל.

המקרה אשר פורסם בעתונות אירע לגבי חשבון אשר נשלח באמצעות הדואר. קשה היום לעמוד על הנסיבות שגרמו להגעת החשבון לידי הצרכן המסויים הזה לאחר המועד שבו היה צריך לסלקו. אני מוסיף: אם אמנם הגיע החשבון באיחור, שכן הדבר נבדק ונתברר שהחשבון כן נשלח במועד סמוך לעריכתו. ברצוני להוסיף גם לחבר-הכנסת טובי וגם לחבר-הכנסת קופמן בקשר עם הכתבה בעתון: נציגי חברת החשמל ראו את הכתבה הזאת וניסו להגיע אל הצרכן המסויים הזה על-פי הכתובת האזורית. הם לא הצליחו בשום-פנים-ואופן. שלחו למקום גובים, אבל גם אלה לא הצליחו לאתר את הצרכן המקופח, והוא מקופח בזה שאסור היה לגבות ממנו קנס או דמי גבייה מיוחדים. אבל אני אהיה אסיר תודה גם לחברי הכנסת, אם כי זה לא תפקידם הישיר, ואני פונה גם אל הציבור הרחב מעל בימה זו — אם יביאו לתשומת-לב חברת החשמל את פרטיו של הצרכן ואנו נפצה אותו בדין, לא לפני משורת הדין.

ה'ר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):
לאחר שהודעת על החלת הקנסות, האם אפשר לקחת את השאלתה בחזרה?

ש-האנרנית והתשתית י. מדעי:
אין שום קשר לשאלתה. אני רק אמרתי שפער כזה בין 82 ימים, שזו התחזית הליבראלית, לבין 93 ימים, משמעו שקיים ניצול רב של פיגור שאינו מחייב, או כאשר החיוב אינו פוגע והאיש מכניס אותו לחשבון. אני מדגיש כי אנו ניצור מצב שהחיוב והקנס יפגעו בחיובים.

ב. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מאיר פעיל (מחנה שלי):
יש לי שאלה לסדר.

ה'ר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני מבקשת קודם כול לתת לחבר-הכנסת ורהפטיג לדבר. כשנגיע להסתייגויות, אתן לך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הגשתי רשימה ארוכה של הסתייגויות לחוק, ואני רוצה שהוא יסביר מדוע החליט שלא לצרף אותן כהסתייגויות לקריאה השנייה לפני מליאת הכנסת. אני יודע שיש סעיף 78, אני יודע שהוועדה רשאת ולא חייבת

כלל גביית שירותים נעשית מדי חודש בחודשו, כך שעצם הגבייה הדו-חודשית יש בה כבר הקלה על הצרכן. דמי הגבייה וריבית הפיגורים מיועדים לשמש אמצעי ממריץ לתשלום החשבון במועד ולפצות את החברה. בדרך זו מפוצים, כמובן, גם הציכונים המשלמים את חשבונותיהם במועד על ההפסדים הנגרמים מהפיגורים. המועד האחרון לסילוק החשבון נקבע במירווח של 20 יום מתאריך עריכת החשבון במחשב. חלוקת החשבונות לבתי הצרכנים נעשית בדרך-כלל על-ידי עובדי החברה, וזה תוך יום או יומיים מעריכת החשבון. אנו משאירים בדרך-כלל 17—18 יום לתשלום, במקרה של חלוקה ביד. חלק מוערי מחשבונות החשמל נשלח באמצעות הדואר, בדרך-כלל באזורים מרוחקים או דלילים מבחינת מספר הצרכנים וכן כאשר מסיבות חדיפעמיות אין אפשרות לחלק חשבונות חשמל באמצעות עובדי החברה, למשל במקרה מחלה של אחד מהמחלקים.

על-פי הכללים יש לסלק את החשבון תוך 15 יום. במצב זה אכן נותר בידי הצרכן המקבל את החשבון פרק זמן של 15 יום לפחות לסילוקו, זה בהנחה שחלוקת הדואר בתוך גבולות המדינה נמשכת לכל היותר 5 ימים. כאשר צפוי עיכוב בחלוקת חשבונות, למשל עקב שביתת דואר או תופשות קיץ וכדומה, מתקנים באמצעות חותמת את המועד האחרון לתשלום המודפס על גבי החשבון. תיקון מתאים מוזן גם למחשב כדי שהחיוב לגבי חשבון שלא ישולם במועד יופעל כתאריך מאוחר יותר.

עם זאת ייתכנו מקרים חריגים ביותר, ובכלל זה שיבושים בשירותי הדואר, חשבון שלא הגיע לידי הצרכן במועד וכתוצאה מכך חל איתור בתשלום והצרכן חוייב בריבית פיגורים או דמי גבייה שלא באשמתו. מקרים אלה — ואני בדקתי את החריגים לשנת התקציב הזאת — אני יכול לומר שאת מספרם אפשר למנות באצבעות שתי ידיים של שני אנשים. אלה חריגים נדירים ביותר. אם כן במקרים אלה נוהגת החברה לבטל את החיובים בעקבות כל טענה של איחור במסירת חשבון.

חברת החשמל עורכת ומגישה לצרכנים כ-7 מיליון חשבונות מדי שנה. במערכת ענק זו של הכנה והוצאת מיליוני חשבונות שונים בשנה לא ניתן למנוע מקרים

ה'ר"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חברי הכנסת, תמו השאלות והתשובות ואנו עוברים לסעיף ב' בסדר-היום, חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978, בקריאה שנייה ושלישית. את החוק יביא חבר-הכנסת ורח ורהפטיג בשם ועדת החוץ והבטחון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי שאלה לסדר לחבר-הכנסת ורהפטיג.

ורח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי — — —

שהוראה זו תחול רק על עבירות צבאיות שעונשן הוא מאסר של שנתיים ומעלה. על עבירות פחותות מן סבורה היתה הוועדה כי לא צריך להרחיב את השיפוט הצבאי על חייל מיום שחדל להיות חייל. המילואים אצלנו מקיפים וכל יוצא צבא נמצא במילואים לפחות פעם בשנה למשך שלושים יום, אם נרחיב את השיפוט הצבאי על כל הזעבירות, יוכל כל אזרח להימצא זמן רב בסמכות השיפוט הצבאי, דבר שאינו רצוי.

תיקון שני בסעיף 1: היות שהצעת הממשלה באה להרחיב את השיפוט הצבאי גם על עבירה שאיננה צבאית ושנעברה מחוץ למדינה, הרי באה ועדת החוץ והבטחון והגבילה זאת רק לעבירות שנמצא שהן פשע, כלומר, על עבירות חמורות ולא על עבירות קלות יותר. על עבירות קלות יותר צריכה להיות האחריות של החייל כמו של כל אזרח לפי חוק עבירות חוץ.

תיקון שלישי בסעיף 1: היות שהצעת הממשלה הייתה שברגע שמרחיבים את השיפוט הצבאי על החייל יש להרחיב אותה גם על השותפים לעבירה, אם ישנם, מציעה הוועדה לסייג זאת רק למקרה שבו השותף הוא חייל.

תיקון רביעי בסעיף 2: הוועדה נענתה לאחת ההסתייגויות שהוגשה עליידי חברי-הכנסת ביטון, לשינוי בדירוג העונשין במובן של הליכה מן הקל אל הכבד, ריתוק לפני כן ומחבוש לאחר מכן.

תיקון חמישי בסעיף 7: הוועדה מצאה לנכון לא להשתמש בביטוי "שני עורכיהדין שהם עוסקים במקצוע". ההגדרה "עוסקים במקצוע" היתה מקובלת לפני שהיה חוק לשכת עורכיהדין, אבל לאחר שנתקבל חוק לשכת עורכיהדין חוקה היא, שאם לשכת עורכיהדין בוחרת בעורכיהדין כנציגיה, היא בוחרת בעורכיהדין שעוסקים במקצוע. לכן לא מצאה הוועדה צורך בסייג זה.

תיקון שישי בסעיף 10: היות שהחוק הזה מרחיב במידה מסויימת את הסמכות של השיפוט הצבאי גם רטוראקטיבית — ויש לפעמים שזה לחומרה, אם כי יש גם שזה לקולה — מצאה הוועדה לנכון להחליט, כי אפשר יהיה להרחיב את סמכות השיפוט הצבאי גם רטוראקטיבית רק בהסכמתו של הנאשם, ולכן הכניסה הוועדה לסעיף 10 תיקון שעל-פיו אפשר יהיה להעמיד לדין משמעתי על עבירות משמעתיות שנעשו עד קבלת החוק רק בהסכמתו של הנאשם.

אלה השינויים שוועדת החוץ והבטחון מצאה לנכון להכניסם.

הוועדה, כפי שאמרתי בתחילה, שמה לב גם לכל יתר ההצעות שהוגשו עליידי חברי הכנסת בכתב. אבל היות שהם לא ביקשו להזמין אותם לוועדת החוץ והבטחון וכן לא ביקשו לשמור להם זכות ההסתייגות במליאה, מצאה הוועדה לנכון לדון בהצעות הללו, כאשר חלק מהן התקבל כמו אותה הצעה שהגיש חברי-הכנסת ביטון וחלק לא התקבל. בזה גמרה הוועדה את עבודתה, ואבקש להביא את הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מרשה לעצמי, לא רק מרשה לעצמי אלא רואה חובה לעצמי, להביע מחאה פומבית על כך שוועדת משה נה של ועדת החוץ והבטחון לא הביאה את ההסתייגויות שלנו לדין בקריאה שנייה ושלישית. זו סתימת פה.

להעביר את ההסתייגויות, אבל אני רוצה שייתן את הנימוקים לאי הבאת ההסתייגויות שלי לקריאה שנייה.

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):

מורי ורבותי, אני מביא את הצעת חוק השיפוט הצבאי, תיקון מס' 11, לקריאה שנייה ושלישית. ועדת החוץ והבטחון שמה לב לכל ההסתייגויות שהוגשו אליה. חלק היא הביאה בחשבון וחלק היא לא הביאה בחשבון ולא מצאה לנכון להזמין את המסתייגים להסביר את נימוקיהם אלא הסתפקה בהסבר שניתן בכתב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה הסיבה?

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):
אמרת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מה היו הנימוקים?

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):
היות שהוועדה רשאית להזמין ורשאית לא להזמין — — —

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

חבריה-הכנסת ורהפטיג, אני רוצה להעיר לחברי-הכנסת פעיל: המליאה דנה בחומר שמונח לפניך. אם צורפו הסתייגויות, מה טוב. אם לא צורפו הסתייגויות, הרי אין זה מענייננו לדעת מדוע. אם ברצונך לדעת, פנה ליושב-ראש ועדת החוץ והבטחון, שאליו הופנתה ההסתייגות שלך, וממנו תקבל אינפורמציה מדוע לא התקבלה הסתייגותך ומדוע לא נכללה. אל תעסיק את המליאה בנושא זה כי היא לא תטפל בו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כבוד היושב-ראש, אתמול פניתי ליושב-ראש ועדת החוץ והבטחון, חברי-הכנסת משה ארנס, והתברר שהוא לא ידע על עניינו זה כלל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אז תקיים את הברור והדין אצלו, ולא נעסוק בכך כאן.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הייתי רוצה לשמוע תשובה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

חבריה-הכנסת זרח ורהפטיג שמע ואמר מה שהיה לו לומר. אני מבקשת ממך לעבור לחוק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זו סתימת פה.

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):

ועדת החוץ והבטחון הכניסה כמה תיקונים בהצעת התיקון שהוגשה עליידי הממשלה.

תיקון ראשון בסעיף 1: היות שבהצעת הממשלה הוצע להרחיב את השיפוט הצבאי על חייל מילואים גם לתקופה שחדל להיות חייל ובחוק הקיים אפשר להגיש כתב אישום 180 יום מיום שחדל להיות חייל, הוצעה לו הרחבה לשנה שלמה. ועדת החוץ והבטחון הכניסה סייג,

"ועדת הכנסת קובעת כי בהתאם לנוהל הקיים בכנסת על ועדה לדון ולהחליט לגבי הסתייגויות בהצעות תיקון המוגשות עליידי חברי כנסת שאינם חברים בוועדה". ובכן, היא צריכה לדון ולהחליט.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
להזמין לפחות את המסתייגים.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

זו לא חובה, הזמנה איננה חובה. אבל הוועדה צריכה להחליט בעניין ולהודיע לחברי הכנסת. משום כך אני מציעה לחברי הכנסת להגישו הסתייגויות ולא קיבלו תשובות, שיפנו לוועדת הכנסת שהיא תברר את הסוגיה ותחליט כפי שתחליט.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לכן צריך לדחות את ההצבעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
האם תיתן לי רשות הנמקה?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אחרי ההצבעה. אינני רואה שום סיבה לדחות את ההצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. אני מניחה שגם יושב-ראש הוועדה בשם ועדת החוץ והבטחון איננו מוכן לכך. האם אתה מוכן? ההצבעה? מכיוון שלא, אנחנו עוברים להצבעה.

אני מעמידה להצבעה בקריאה שנייה סעיפים 10-1 ועד בכלל, של חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח-1978.

ה צ ב ע ה

— רוב	בעד סעיפים 10-1
— מיעוט	נגד

סעיפים 10-1 נתקבלו.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מעמידה להצבעה בקריאה שלישית את חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח-1978.

ה צ ב ע ה

— רוב	בעד החוק
— מיעוט	נגד

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח-1978 נתקבל.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מביע את מחאתי לנוהל המשוגה הזה של ועדת המשנה של ועדת החוץ והבטחון שלא להזמין את המסתייגים להסביר את הנימוקים שלהם. זה נוהל משונה שמחיתי עליו. אני מוחה גם על חלק מן החוק.

חלק מן התיקונים שבחוק שאני מתנגד להם קוב-עים, כי מהיום ואילך יהיה מותר להעמיד לדין משמעתית בצה"ל קצינים מדרגת סגן-אלוף ומעלה. אני חושב שהחוק הזה הוא משגה, משגה מן הדרגה הגבוהה ביותר,

זרח ורהפטיג (בשם ועדת החוץ והבטחון):
הם לא ביקשו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם פנו וחובתכם היתה להזמין אותם אם החלטתם לא להביא את ההסתייגויות שלהם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אחרת מה הטעם בקריאה שנייה? לא הזמינו אותנו לוועדה ולא מאפשרים לי לנמק את הסתייגויותי בקריאה שנייה. איזה דבר זה? בנושאים צבאיים אני קצת מומחה כמו חבר-הכנסת זרח ורהפטיג.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

כל הזמן אתה מדבר, תן לי רגע אחד לדבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
לא כל הזמן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הצעה לסדר.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

מאחר שלא ניתנה תשובה מספיקה מצד חבר-הכנסת זרח ורהפטיג שהביא את הצעת החוק בשם הוועדה לנושא שהעלה חבר-הכנסת פעיל, אני רוצה לנהוג לפי נים משורת הדין ולתת לחבר-הכנסת פעיל אפשרות להודעה. אמנם זה איננו על-פי סעיף 54, אך ברצוני לעשות צדק עם חבר-הכנסת מאיר פעיל ועם סיעתו. בסעיף 54 נאמר: "(א) בדיון על הצעת חוק תינתן רשות הודעה לכל סיעה — (1) שלא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה בקריאה ראשונה; (2) שלא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה בקריאה שלישית; (3) שלא הגישה הסתייגות לקריאה השנייה וקיבלה רשות למתן הודעה מן הוועדה שבה נידונה הצעת החוק". אני רוצה להניח שהסכמה כזו היתה ניתנת מטעם ועדת החוץ והבטחון, אם לא קיבלה את ההסתייגויות של חבר-הכנסת פעיל בשם סיעתו. משום כך אני רוצה לנהוג, כפי שאמרת, לפנים משורת הדין וללא כל תקדימים, ולאפשר לחבר-הכנסת פעיל למסור הודעה אבל בתום ההצבעה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הצעה לסדר: כמה סיעות הגישו הסתייגויות להצעת החוק. ועדת החוץ והבטחון החליטה לפי התקנון לא לאשר את הבאת ההסתייגויות אבל היא לא הודיעה למגישי ההסתייגויות על כך ולא הזמינה אותם להשמיע את נימוקיהם. לכן אני מציע לא לאשר את החוק בקריאה שנייה ובקריאה שלישית עד שהוועדה תזמין את המסתייגים והשמע את ההנמקות שלהם.

חיים קורפו (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אין צורך לשמוע הנמקות. אפשר להצביע גם בלי לשמוע הנמקות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
למה לא הודיעו למסתייגים?

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מציעה לחברי הכנסת המסתייגים, שלא קיבלו תשובה מוועדת החוץ והבטחון, שיפנו אל ועדת הכנסת כי ועדת הכנסת בהחלטתה מיום 24 באוגוסט 1954 קבעה:

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11) (פעיל); חוק הרשויות המקומיות (מימון הבחירות) (הוראת שעה) (ארבלי-אלמוזלינו, אשל) —

לא. אני חושב שעשיתם משגה. כולנו עוד נבכה ונתחרט על היום הזה שאיפשרנו לפיקוד העליון של צה"ל להעמיד לדין משמעתי קצינים בדרגת סגן-אלוף. אני חושב שעשיתם משגה ובמו ידיכם אתם מטפחים אימננהיגות, איי-החלטה, פחדנות והססנות בקרב אנשי הפיקוד הבינוני והבכיר בצה"ל. שיהיה לכם לבריאות. אפילו לא העזתם להזמין יהודי כמוני שיסביר לכם בוועדה את הבעיה, שהרי רק חברים מצה"ל יודעים כמה נימוקים והוכחות הייתי יכול להביא לכם ולהוכיח לכם שהשיטה הזאת פסולה ביסודה ואינה מקובלת ברוב צבאות העולם.

בכך שהוא חושף חלק מן הפיקוד הגבוה לשיפוט מעתי העלול להיות לא-צודק ואינטרסנטי. הוא יגרום לכך שהפיקוד הבינוני והבכיר בצה"ל ייהפך לפיקוד פחדן אשר יחשוש לקבל החלטות. עליידי כך שהכנסת אימצה את החוק הזה היא נקטה בשיטה, שאולי מקובלת במשטרת ישראל אבל היא לא היתה מקובלת בצה"ל והיא לא צריכה להיות מקובלת בצה"ל. צבא הגאון על מפקדיו ומחנך אותם להחליט — אסור לו לנקוט בשיטה כזאת של ענישה משמעתי לקצונה הבינונית והגבוהה. בית-דין צבאי על עבירות — כן; ענישה משמעתי —

ג. חוק הרשויות המקומיות (מימון הבחירות) (הוראת שעה),

תשל"ח—1978 *

(קדיאה ראשונה)

ועדת הכספים לקבוע את שיעור יחידת המימון, כאשר המדד של יחידת המימון הוא הבוחר.

מקובל שסיעות קיימות מקבלות מקדמה. הצעת חוק זו ביקשה למצוא גם פתרון לסיעות מקומיות המבקשות להתמודד ולא היו על המפה הפוליטית בבחירות המוניציפאליות האחרונות. הצעת חוק זו מכירה בהן, אם יש להן סיעת אם בכנסת. אולם גם לגבי רשימות שלא היו קיימות בכלל מציעה הצעה זו לתת מקדמה על בסיס של מאנדאט אחד. כדי להעביר מימון זה יש צורך לדעת בזמן העברת המקדמה מי הן הסיעות המתמודדות ומה היחס בין סיעות האם לבין סיעות הבית וכן את זכאותן למימון. לפי חוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה, סעיף 25 (א), קיים כבר תהליך התפקדות למטרת ועדת הבחירות בישיבה מיוחדת של מועצת העיר ה"י-צאת, 66 יום לפני מועד הבחירות. בישיבה זו מכריז כל אחד במועצה לאיזו סיעה הוא שייך, וכל סיעה שמתפקדת ושיש לה עדיין נציגים במועצת העיריה תהיה זכאית למימון, וכמוכז גם למקדמה. תהליך התפקדות זה הנוערך 66 יום לפני מועד הבחירות יפעל השנה בתאריך א' באלול תשל"ח (3 בספטמבר 1978). חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה סבורים, כי ייתכן שיהיה צורך להביא לפני הכנסת הוראת שעה למטרת קיום הבחירות המקומיות לשנת תשל"ח בקשר לתאריך ההתפקדות דהיינו המחשבה היא להציע שבמקום 66 יום לפני הבחירות ייקבע תאריך ההתפקדות ליום ה-81, כלומר, כ-15 באוגוסט, י"ב באב השנה. בנוסח הקיים לפנינו אין תהליך קובע המגדיר את זכאותן של הרשימות ושל הסיעות, ויש רצון לבדוק אפשרות לשלב את תהליך המימון עם התהליך של ההתפקדות, ואותו תהליך התפקדות יישמש הן למתן מקדמות כספיות והן למטרת הכנת הבחירות במשרד הפנים. במקרה שתהיה הסכמה לגבי התיקון הזה, יוצע לשנות גם את התאריך 1 באוגוסט 1978 הנוכח בהצעת החוק שלפנינו לתאריך מאוחר יותר, דהיינו לאחר התפקדות הסיעות. הוראת שעה זו לא תשנה את המועד של הגשת רשימות, שהוא היום ה-34 לפני הבחירות.

חברי ועדת הפנים ואיכות הסביבה מאוחדים בדעתם כי יש צורך בהבטחת גוהלים תקינים ובביקורת חמורה בכל נושא הוצאת הכספים לבחירות המקומיות וכי על מבקר המדינה לבצע ביקורת זו ממלא מקום מבקר המדינה הופיע בפני הוועדה והסביר את הקשיים שבפ-

היח"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

עתה נעבור לסעיף הבא: חוק הרשויות המקומיות (מימון הבחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978. רשות הדיבור לחברת-הכנסת אשל.

תמר אשל (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. כממלאת מקום יושבת-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה, חברת-הכנסת שלמה הלל הנמצא בחוץ-לארץ בשליחות רשמית של הכנסת, הנני מתכבדת להביא בשם ועדת הפנים לקריאה ראשונה במליאת הכנסת את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון הבחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978.

היח"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

זה לא בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה אלא בשם קבוצה של חברי כנסת בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

תמר אשל (המערך):

אני מקבלת את התיקון. לא היו לי שום כוונות.

ראשיתה של הצעת החוק בהצעת חוק פרטית של קבוצה מגוונת של חברי הבית אשר עברה בקריאה טרומית ביום 21 ביוני 1978.

הבחירות האחרונות לרשויות המקומיות התקיימו לפני כחמש שנים במסגרת שהיתה מקובלת כל השנים מקום המדינה, דהיינו, בעת ובעונה אחת עם הבחירות לכנסת. בעקבות חקיקתה של הכנסת את חוק הרשויות המקומיות (בחירות ראש הרשות וסגניו וכהונתם), תשל"ה—1975, תתקיימנה, זו הפעם הראשונה, הבחירות לרשויות המקומיות בנפרד מהבחירות לכנסת. זו הפעם הראשונה תתקיימנה בחירות אישיות לראשי ערים, והבחירות הכפולות האלו לרשויות המקומיות תתקיימנה בהתאם להתלטת הכנסת ב' בתשון תשל"ט (7 בנובמבר 1978).

מימון הבחירות לרשויות היה מבוצע בעבר במסגרת הבחירות המשולבות לכנסת ולרשויות המקומיות. הצעת החוק שלפנינו באה להסדיר את שאלת המימון הדרוש לקיום הבחירות לרשויות המקומיות במועד ולאפשר את קיום התהליך הדמוקרטי של הבחירות. חוק זה בא לא רק להסדיר את אופן הקצבת הכספים אלא גם להבטיח את כל תהליכי הביקורת. ההצעה שלפנינו מושתתת בעיקרה על החוקים והנהלים הקיימים לגבי מימון הבחירות לכנסת. לאחר שחוק זה יעבור קריאה שלישית, תצטרך

ניהם עומד המבקר בביצוע הביקורת וכן את מורכבות הנושא. בניגוד למציאות בכנסת, אשר בה מתמודדות פחות מעשרים רשימות — כשלוש-עשרה עד שש-עשרה בממוצע — הרי בבחירות לרשויות המקומיות מדובר במאות רשימות, ותהליך הביקורת מורכב במיוחד מאחר שרשימות רבות, קטנות ומקומיות, הן חסרות נסיון. מבקר המדינה הביא את בקשתו לפני ועדת הפנים ואיכות הסביבה שבתהליך הביקורת ישולבו רואי חשבון, שיעשו חלק מהמלאכה כדי להקל על המבקר לעמוד במשימה המוטלת עליו. כן העיר נוסף מקום מבקר המדינה, כי לאור העובדה — וזאת נוסף לכל הקשיים שהוא הזכיר — שהבחירות מתקיימות הפעם בשני שלבים ושהמועדים המוצעים בהצעת החוק לסיום הביקורת חלים בתקופת הכנת הדיווח-חשבון השנתי של המבקר, הוא מבקש כי בדיוק מחדש את האפשרות של שינוי לוח הזמנים ודחייתם גם בחודשים לערך. אם יענה לבקשתו, הרי ריכוז החש-בונות יועבר מ'31 בדצמבר 1978 ל'15 בפברואר 1979, וסיום הביקורת יועבר מ'15 במרס ל'15 במאי 1979.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ועדת הפנים בעבודתה על הצעת חוק זו מבקשת לשמוע את הערותי-הם של חברי הכנסת בקריאה ראשונה כדי שההצעות וההערות יובאו בחשבון בניסוח הסופי של הצעת החוק לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית. אני מקווה כי הכנסת תאשר הצעת חוק זו בקריאה ראשונה כדי שוועדת הפנים ואיכות הסביבה תוכל להמשיך את עבודתה ולהבטיח את הבאת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בהקדם, כך שהאחריות על שלא ניתן היה לקיים את הבחירות וההכנות לקראתן כתקנו ובמועדו לא תהיה על הכנסת.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. ועדת הפנים בעבודתה על הצעת חוק זו מבקשת לשמוע את הערותי-הם של חברי הכנסת בקריאה ראשונה כדי שההצעות וההערות יובאו בחשבון בניסוח הסופי של הצעת החוק לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית. אני מקווה כי הכנסת תאשר הצעת חוק זו בקריאה ראשונה כדי שוועדת הפנים ואיכות הסביבה תוכל להמשיך את עבודתה ולהבטיח את הבאת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בהקדם, כך שהאחריות על שלא ניתן היה לקיים את הבחירות וההכנות לקראתן כתקנו ובמועדו לא תהיה על הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תודה רבה לחברת-הכנסת תמר אשל. אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי במסגרת של עשר דקות לנואם. ראשון הנואמים חברי-הכנסת מאיר פעיל. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבקש לאפשר לנו לדבר במסגרת של חמש-עשרה דקות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תודה רבה לחברת-הכנסת תמר אשל. אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי במסגרת של עשר דקות לנואם. ראשון הנואמים חברי-הכנסת מאיר פעיל. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבקש לאפשר לנו לדבר במסגרת של חמש-עשרה דקות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תודה רבה לחברת-הכנסת תמר אשל. אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי במסגרת של עשר דקות לנואם. ראשון הנואמים חברי-הכנסת מאיר פעיל. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבקש לאפשר לנו לדבר במסגרת של חמש-עשרה דקות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תודה רבה לחברת-הכנסת תמר אשל. אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי במסגרת של עשר דקות לנואם. ראשון הנואמים חברי-הכנסת מאיר פעיל. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבקש לאפשר לנו לדבר במסגרת של חמש-עשרה דקות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

תודה רבה לחברת-הכנסת תמר אשל. אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא אישי במסגרת של עשר דקות לנואם. ראשון הנואמים חברי-הכנסת מאיר פעיל. בבקשה.

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— חוק הרשויות המקומיות (מימון הבחירות) (הוראת שעה) (ארבלי-אלמולוניו, טובי, הלוי, רובין) —

היו"ר ש. ארבלי-אלמולוניו:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת תופיק טובי, ואחריו — לחבר-הכנסת בן-ציון רובין.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הערה ראשונה, השמועות פורחות שוב, שלא התיינה בחירות מוניציפאליות לית בזמנו, ב"ד בנובמבר. אני מקווה שאלו הן סתם שמועות ושאינן להן יסוד. כל דחייה תהיה, לדעתנו, צעד אנוכי טי-דמוקראטי. סיעתנו חולבת את קיום הבחירות במועד שנקבע. אומרים שקשיי חקיקה מסכנים את קיום הבחירות במועד, אבל כאשר היה צורך לחוקק חוק דחית הבחירות הראשיים, נעשה הדבר תוך יומיים והחקיקה הושלמה. לכן, שום תהליכי חקיקה לא צריכים לדעתנו לעמוד בפני חובת קיום הבחירות במועד, ואני חושב שביסוד הדברים זה באחריותן של שתי הסיעות הגדולות — הליכוד והמערך — שעליהן לעזור ולהביא את החקיקה לסיימה כדי להבטיח את קיום הבחירות.

לצעם החוק, עקרונית אנו מצדדים במימון ממלכתי לפעילות פוליטית של המפלגות וגם להשתתפות במימון הוצאות הבחירות. זה ביסודו צעד להבטחת קיום הפעילות הדמוקראטית בחיים הציבוריים הפוליטיים. על יסוד זה אנו תמכנו ברעיון השתתפות המדינה במימון פעילות המפלגות ובמימון הוצאות הבחירות לכנסת. על יסוד זה אנו גם מחייבים את הצעת החוק המוצעת בדרך כלל, עם כמה הערות והסתייגויות לגבי פרטיה.

בהתייחסותנו לחוקים הקודמים בנושא הזה הערנו, וגם עתה אני רוצה להעיר: אנו נגד העדפה יתירה של הסיעות והמפלגות הגדולות. אנו בעד כיבוד עקרון שוויון האפשרויות בעיקר לגבי ההשתתפות במימון הוצאות של מערכת הבחירות. אני מדגיש: מערכת הבחירות. בדיון על השתתפות המדינה במימון הוצאות הבחירות לכנסת התנגדנו להעדפה קיימת של המפלגות הגדולות לעומת הקטנות ודרשנו קביעת סכום התחלתית גדול יותר ושווה לכל הסיעות כדי ליצור שוויון באפשרויות של כל הסיעות — גדולות, קטנות ומתחילות. אם לא יהיה שוויון כזה, ייווצרו תנאים מלאכותיים להגן צחת הממדים הקיימים של הגופים הפוליטיים השונים, אם כי לא המימון הוא המרכיב העיקרי בהתפתחות התיים הפוליטיים. כוונתנו למאקסימום שוויון ואפשרויות בעת מערכת הבחירות. לכן גם בהצעת החוק המונחת לפנינו צריך לדעתנו לקבוע יחידות מימון בסיסית, שתהיה אמנם שונה — כפי שהחוק מציע — ממקום למקום בהתאם לגדלו, אבל היא תהיה בגודל התחלתי שיבטיח את הקיום של עקרון שוויון האפשרויות בין הרשימות הגדולות והקטנות. אין זה נכון, למשל, שרשימה חדשה או רשימה בת נציג אחד תחלק חלק רביעי מההקצבה הניתנת לרשימה בת ארבע מאנדאטים, למשל. זוהי השוואה מעוותת לדעתנו, המקטינה את אפשרויות המתחילים לעומת הקיימים והמקטינה את האפשרויות של הסיעות הקטנות לעומת הסיעות הגדולות. אנו חושבים שצריך לתקן את הצעת החוק במטרה לקבוע, שהחלק התחלתי הבסיסי של המימון יהיה החלק הקובע והגדול יחסית לעומת התוספת הניתנת למאנדאטים הנוספים.

אנו תובעים גם שבקביעת יחידות החישוב למימון לגבי מקום זה או אחר, ועדת הכספים צריכה להיזהר מאוד בהחלטות שיכולה להיות בהן משום אפליה כלפי רשימות במקומות קטנים לעומת רשימות מקומיות במקומות גדולים. ודאי שצריכים להיות הבדלים, אבל צריך להתחשב בתנאי אפשרויות לרשימות במקומות הקטנים להופיע ולהשתתף במערכת הבחירות. אני חושש שאי-התחשבות כזאת תפגע אולי בעיקר ברשויות המקומיות הערביות.

ולבסוף, דבר שהוא עיקרי ויסודי בעיני, כאשר מדברים על מערכת בחירות, מיוזנה והשתתפות במימון, זו החובה להבטיח את טוהר הבחירות ואת הקיום של מערכת בחירות דמוקראטית. אני אומר את זה נוכח נסיון העבר. ידענו ויודעים אנו על קיומן של שיטות פסולות כאיומים ולחץ מסועף נגד הרשימות האופוזיטיות ציינו את המפלגת השלטון. יודעים אנו מיוחד על שבב-חירות המוניציפאליות בכפרים הערביים פועלים שלי-חיים של מפלגות השלטון למיניהן ובייחוד נציגי המפלגה המתבצרת במשרד הפנים. אלו פועלים בשיטות של נסיונות לשחד עסקנים, טיפוח רשימות משפחתיות והעמקת הפירוד בקרב תושבי הכפר. אנו מזהירים מכל זה, וקוראים למערכת בחירות דמוקראטית שאין בה איומים, טרור ושיחוד שלהם היינו עדים בעבר.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובין.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אני רוצה להצטרף לברכה על החוק החדש, ואני מקווה שבתהליך מורו נצליח להעבירו ונזכה לראותו פועל בבחירות הקרובות הבאות עלינו לטובה. ודבר בעתו מה טוב — אומר הפסוק. ואו, לא נרות חנוכה כפורים ולא סכך לסוכות בפסח.

הצעה שלפנינו היא על דעת סיעות שונות והיא מציגה תפיסה כוללת. נקודת המוצא שלה הוא הרצון לטהר את האווירה הציבורית בבחירות על-ידי מימון הבחירות מצד אחד והטלת ביקורת מצד שני. החוק דומה לחוק מימון המפלגות שאושר בכנסת והוא שונה ממנו בשינויים המתחייבים.

לפי הצעת החוק תחזיר, על-ידי ערבות בנקאית, כל רשימה שלא הצליחה להעביר אפילו מאנדאט אחד את כל המקדמה שקיבלה כהשתתפות בהוצאות הבחירות. אין זה נכון לדעתנו ואין זה צודק לקבוע כך באופן

אמנון לין (הליכוד):
האם אתה רואה את ההבדל של שבועיים גורלי בל-
כך ?

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
מבחינה טכנית זה הרבה מאוד. המינהלה תבצע גם את המימון וגם את הביקורת, לזה שאנחנו דוחים את התחלת המערכה לשבועיים נוספים יש משמעות נוספת. כאנשי ציבור צריך להיות לנו עניין במערכת בחירות קצרה, שקטה ועניינית ככל האפשר. קביעת תאריך הבי-
ניים המוצע תאפשר לנו מערכת בחירות לא ארוכה, ונקווה שגם שקטה ועניינית.

חבר הכנסת חיים קורפו קורא ק-
ריאת ביניים)

כך כתוב בחוק. כתוב: לא יאוחר מהיום ה-66, כאשר מדובר על ההתפקדות. פירושו של דבר, שהסיעות מהמור-
עצה היוצאת מתייצבות לבחירות מחדש אבל החוק קובע לא יאוחר מהיום ה-66 — — —

חיים קורפו (הליכוד):
אפשר לתקן.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
ודאי שאפשר לתקן. ואז אתה מצמצם את פרק הזמן עוד יותר. אנחנו מציעים להשאיר זאת ליום ה-81.

הערות לעניין סכום המינימום: בסעיף ב(1) כתוב שכל סיעה וכל רשימה זכאית למימון הבחירות שלה על-פי הוראות חוק זה מאוצר המדינה. ואומר סעיף (1): "במספר יחידות החישוב האלה, המספר בעלי זכות לב-
חור באותה רשות מקומית ועוד 20 אלף לירות". 20 אלף הלירות נקבעו מתוך הנחה, שיש לקבוע סכום מינימום שאותו תקבל כל רשות. ייתכן שיש מקום לשיקול דעת נוסף. למקומות קטנים, קטנים מאוד, זהו סכום מוגזם ויש לקבוע רצפת מינימום נמוכה. גם למועצת מנחמה 20 אלף לירות זה לא מעט כסף. אני סבור שאם לא נוריד את הרצפה, אנחנו עלולים להחטיא את המטרה ולעודד ביזבוז של כספי ציבור.

הערה על סעיפים 10 ו-11, שהם מעיקריו של החוק הם דנים בהגבלת ההוצאות והגבלת ההכנסות. החוק מתכוון להגביל את ההוצאות של המשתתפים במערכת הבחירות ולסייג את הכנסותיהם ואת יכלתם לקבל תר-
מות למיניהן. לעניין זה חשוב מאוד לקבוע תאריך. מאי-
מתי? מאימתי אסורה הרשימה בקבלת תרומות ומאימתי היא מוגבלת בהכנסות? על פי ההצעה שלפנינו, החל מהיום הקובע. כלומר, אם תתקבל ההצעה שהזכרנו, החל ב-15 באוגוסט. מכיון שמערכת הבחירות בעצם כבר נמצאת בתחילתה וכדי לא ליצור "חלל" של זמן בין קבלת החוק לבין תחילת הביקורת, הגבלת ההכנסות וההוצאות, אני מציע כי לעניין זה לא יהיה היום הקובע כפי שנקבע בהצעה אלא יום אישור החוק בקריאה שלי-
שית. כלומר יום קבלתו של החוק. זה יקדים בשבועות אחדים את חלות הסעיפים האלה ויתרום לשיפור נורמות ההתנהגות והביקורת.

הערה אחרונה לסעיף 19, בעניין העברת המימון ל-
סיעת האם, שהיא מפלגה המיוצגת בכנסת. אני מציע כי במקרה שהכספים מועברים באמצעות סיעת האם ייקבע תנאי שאחוז מינימאלי מסויים של הכסף אכן

בבחירות לכנסת הרשימות הן ארציות כוללות ואילו כאן לפנינו שלושה — ארבעה סוגים של רשימות: רשי-
מות ארציות של מפלגות, רשימות מקומיות קיימות, רשימות מקומיות חדשות שיצוצו, ואולי גם רשימות ארציות חדשות, כלומר, רשימות של מפלגות המיוצגות בכנסת ועדיין אינן מיוצגות בעיריות ואולי ישתתפו עכ-
שיו במערכת הזאת. הפיזור הגדול הזה של הסוגים השו-
נים הוא בצדו של פיזור נוסף, פיזור גיאוגרפי גדול: למעלה ממה ותמישים רשויות מקומיות בכל רחבי הארץ. שני הגורמים הנוספים האלה, המספר הרב של הרשימות ופיזורן הגיאוגרפי, מקשים מאוד על הצד הטכני גם של חלוקת המימון וגם של הפיקוח והביקורת על ההוצאות הכספיות. ואמנם, בדיון בהצעה הטרוםית כבר עלו כמה וכמה קשיים וכמה וכמה מחשבות על הד-
רך להתגבר עליהם.

אני מבקש להעיר הערות אחדות לנוסח שלפנינו. ראשית, לשאלת היום הקובע יש כמה משמעויות משפ-
טיות פורמאליות הקשורות בהליכי הבחירות והן לצדה של משמעות ציבורית רחבה: מתי אנחנו "מתחילים" את מערכת הבחירות. בנוסח שלפנינו מוצע לקבוע את יום כ"ג בתמוז תשל"ח, ה-1 באוגוסט 1978, כמועד הקובע למימון וכן להפעלת הביקורת. זאת מתוך רצון לאפשר את קיום מערכת הבחירות בחודשים יוני ויולי, מתוך ידיעה כי התגים הבאים עלינו לטובה בחודש תשרי תשל"ט "פריעו" או יפסיקו את מהלך מערכת הבחי-
רות. קביעת היום הקובע ל-1 באוגוסט השנה מקשה מאוד מבחינת ההתארגנות המינהלית, הן מצד משרד הפנים למימון והן מצד משרד המבקר לניהול הביקורת על ההוצאות.

חיים קורפו (הליכוד):
ביקורת לא צריכה להיות בהתחלה.

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
בחלוקה יש קושי. הרבה יותר חמור יהיה אם נקבע את היום הקובע לביקורת לתאריך מאוחר יותר מהיום הקובע למימון, דבר שיאפשר לראשי הערים להוציא סכום עתק בלי ביקורת. יתר-על-כן, בחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה—1965, נקוב יום קובע להת-
פקדות של הסיעות היוצאות במועצה, והוא לפי סעיף 25(א) ו(ג) היום ה-66 לפני הבחירות. במקרה שלפנינו היום ה-66 ל-7 בנובמבר הוא ה-3 בספטמבר 1978. לפני ההתפקדות של הסיעות במועצה היוצאת אין בעצם אפשר-
רות או הצדקה להעביר מימון לסיעות. ולכן זה עונה גם להערה של חבר הכנסת קורפו.

ההצעה שעלתה בדיון הטרומי היתה, להקדים כהור-
את שעה את היום ה-66 ליום ה-81 שיחול השנה ב"ב באב, 15 באוגוסט 1978. זו פשרה בין שני התאריכים שהוזכרו קודם והיא גם מאפשרת, אמנם בדוחק, התארג-
נות טכנית ומינהלית לביצוע החוק המוצע. אבל המשמעות הציבורית שיש ליום הקובע אינה פחותה מהקשיים הטכניים והפורמאליים שהוזכרו. וזוהי עצם ההכרזה של מלחמת הבחירות. — — —

אמנון לין (הליכוד):
מה אתה מציע?

בן-ציון רובין (חזית דתית לאומית):
15 באוגוסט. לא ב-3 בספטמבר ולא ב-1 באוגוסט המוצעים בהצעת החוק, שזה בלתי אפשרי מבחינה טכנית.

אנחנו לא נגד חוק מימון מפלגות. חוק מימון מפלגות גות הוא ביסודו דבר חיובי, אבל הוא לא צריך להיות מוגזם ומעבר לצרכים המידיים של המפלגות לקיום חייהן המפלגתיים. אני בדקתי את העניין וגם במדינות מתוקנות, שקיים בהן חוק מימון מפלגות, לא קיים מימון בחירות לרשויות המקומיות. והשאלה היא: האם באמת אנחנו צריכים ללכת בדרך זו בשעה זו של הידוק הגזרה, של הצנענות, של קיצוץ תקציבים בעניינים חשובים שהוא — כפי שכולם אמרו — קיצוץ בבשר החי, האם בעניין הזה אנחנו חייבים להמשיך את הלוקוסוס ולהקציט סכומים מוגזמים? הסכום הנמוך ביותר שמוזכר הוא 50 מיליון לירות. מומחים אומרים לי שזה יעלה בין 100 ל-120 מיליון לירות מכספי משלם המסים הישראלי. האם אנחנו צריכים לתת דוגמה בכך שאנחנו נוסף עוד סכומים נכבדים אלה על תקציבנו ולא ננסה להדק את החגורה דווקא בתחום הזה? האם באמת אנחנו מודים על סכומים ריאליים? הסכום שהוקצב לבחירות לכנסת התשיעית ב-17 במאי 1977 היה כ-62 מיליון לירות. עכשיו מתכננים לנו חוק שעילה הרבה יותר מאשר הבחירות לכנסת. יתירה מזו, אני שאלתי את הנוגעים בדבר: האם לקחו בחשבון, כאשר קבעו את הסכומים לבחירות לכנסת התשיעית, את העובדה שלא מתקיימות בחירות לרשויות המקומיות והקטינו את הסכומים? אמרו לי שלא. יתירה מזו, נודע לי עוד פרט אחד, שבשנת 1973, כאשר חישוב את הסכומים לצורך המימון של המפלגות — הן לבחירות לכנסת והן לבחירות לרשויות המקומיות — הוסיפו כ-30% להוצאות הכלליות למימון הבחירות וזה היה מיועד לבחירות לרשויות המקומיות. מה אנחנו רואים היום בשנת 1978? הסכום המתבקש לבחירות לרשויות המקומיות עולה על הסכומים שנדרשו לקיום הבחירות לכנסת ונוציא הוצאה גדולה מאוד, מעל ומעבר למה שהוצא בבחירות לכנסת התשיעית. השאלה היא: בשביל מה זה טוב ולמה זה מחנף? אני יודע שמערכת הבחירות היא יקרה ועולה כסף רב, אבל האם המפלגות אינן יכולות להתארגן כך שהבחירות יקיימו ללא כספי ציבור נוספים? האם באמת צריך ללכת בדרך זו? מקצצים בכל דבר, אבל כאשר צריך לקיים מערכת בחירות וצריך להוציא הוצאות שאפשר לחסוך בהן, לא תוסכים ולא נתעם מקביעת הוראה חדשה בספר החוקים. אני חושב שזו דרך שאינה נכונה ושאני מחנכת, וזה דרך המפקיעה את העקרון הדמוקרטי הבסיסי המונח בעצם קיום הבחירות. בהחלט איני מתנגדת, כפי שמרתי, למימון מפלגות באמצעות כספי ציבור, אבל זה צריך להיות במידה, באיפוק ולכסות הכול, ואין לקבל חוק מיוחד כאשר הקופה צרה, ואסור להוציא ביד רחבה ולעשות מערכת בחירות גדולה. הייתי יכול להבין לו החוק היה מצטמצם בנקודה אחת ואומר שמוכר רחים להעניק סכומים לרשימות ובמתמדות בערים שונות במדינה שהן עצמאיות ואינן מיוצגות בכנסת. אני חושב שטוב לעודד רשימות מקומיות אמיתיות ולא כאלה שמאחוריהן מסתרות מפלגות אחרות. יש לעודד רשימות מקומיות וכוחות ומנהיגים מקומיים שירוצו לבחירות. להם, ולהם בלבד, צריך להבטיח שיוכלו להתמודד במידה לא מבוטלת של שוויון עם הרשימות הקיימות. כי אם תרצה היום רשימה עצמאית ללכת במקום זה או אחר נגד מפלגה קיימת, שבוודאי מיוצגת במועצה המקומית ובוודאי יש לה מפלגת-אם, יהיה לה קשה מאוד. לסוג זה של חברי מועצה וראשי רשויות מקומיות

יגיע לסייעת הבת ברשות המקומית. אני מציע להוסיף לנוסח 19(א): "בחנאי שסייעת האם תעביר לא פחות מ-80% לסייעת הבת ברשות המקומית". מובן שאפשר להציע אחוז אחר מהמוזכר אבל חשוב כאן העקרון: הכסף פים מועברים לבחירות ברשויות המקומיות ולא כתמיכה כספית במרכזי המפלגות ועלינו להבטיח כי אכן יועברו ולשם כך מוצע התיקון הזה.

גם אם אנו דנים בחוק בקריאה ראשונה, אני מציע למשרד הפנים כבר להיערך להכנת המסגרות הדרושות להעברת הכספים בהקדם, ולפנות למשרד מבקר המדינה להיערך כבר עכשיו להכנות הדרושות להפעלת הביקורת, הכנת הנוהלים וכו' כדי לעמוד בלוח הזמנים הצפוי.

ובשולי הנושא אוסיף קריאה למרכזי המפלגות, העומדים הפעם במבחן שלא ידעוהו, לראות את השוני בבחירות שלפנינו. הבחירות הפעם הן אישיות לראשי הערים. זו כוונת המחוקק והיא מבטאת את כוונת הציבור. יש לעודד את הציבור לבחור באיש הטוב ביותר ולהתעלם מחישובים מפלגתיים. זה סותר את הגישה העקרונית של היות המפלגה קבוצה הסבורה כי בידיה האידיאולוגיה הנכונה והפתרונות הטובים לניהול ולממשל. הפעם זה אחרת: לנקיין ברחובות של הרשות המקומית אין האידיאולוגיה, בייבוב של הניקיון של העיר אין תפישת עולם ולשיפור השירותים לאורח יש רק קצת אחד ותכלית אחת — שיפור השירותים לאזרח. למפלגה כמפלגה אין כאן מה לעשות, וטוב שהיא תדע זאת. יש לה דבר אחד לעשות — להציג מועמדים טובים שיוכלו להשיג את המטרות האלה, אבל אם איש כזה עומד בראש אחת הרשימות שמנגד, אנא, אל נחריף את המלחמה ונכיר בסגולותיו של האחר. הבחירות הן אישיות וכל אחד מצווה לעודד את הציבור לבחור במועמד הטוב ביותר.

אני מציע להעביר את החוק לוועדת הפנים להכנת לקריאה שנייה ושלישית, מתוך כוונה ורצון להפעיל בהקדם;

הי"ר ב. הלוי;

תודה לחברי הכנסת רובין, רשות הדיבור לחברי הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחברי הכנסת אמנון לוי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קשה לי להצטרף למרכיבים מכל חוגי הבית להצעת החוק הזאת. אני מרגיש את עצמי במידה מסוימת כדון-קישוט, כי אני בא לדבר נגד החוק הזה ולהציע שהוא לא יחוקק וזה משום שסבור אני שהחוק הזה אינו נחוץ. אף-על-פי שזה דיון אישי איני מדבר על דעת עצמי אלא סייעתי קיבלה החלטה בעניין זה.

אנחנו קוראים דברי הסבר מאוד מאוד קצרים לחוק הזה, הם יותר קצרים מהשורה של חברי כנסת שחתמו עליו: "כיוון שהבחירות לכנסת הנוכחית הוקדמו והבחירות לרשויות המקומיות נערכות הפעם בנפרד, יש הכרה בחוק אשר יסדיר את מימונם". מאין הצורך ומאין ההכרח? האם אי-אפשר לעשות כפי שעשו המפלגות כל השנים, לממן את הבחירות מן המימון הכללי שהמפלגות מקבלות מאוצר המדינה לפי חוק מימון המפלגות? הרי גם היתה תקופה שקדמה לחוק מימון המפלגות, וגם אז מימנו המפלגות את הבחירות האלה ולא נזקקו לדבר הזה.

נכון שכבר אישרנו למפלגות מימון, אבל מי שרואה במערכת הבחירות לשלטון המקומי המשך של פעילות המפלגות, ומי שיוצא מתוך ההנחה שלמפלגות יש די כסף ואין צורך להקציב סכומים נוספים מיוחדים לצורך מימון מערכת הבחירות, שוגה לדעתי משגה גדול. אסביר את מקור המשגה. חברי-הכנסת וירשובסקי, עליך לדעת שבציבור ממילא יש הרגשה, שחברי הכנסת לאחר שנבחרו לכנסת מזלזלים בשלטון המקומי ולא איכפת להם מה יקרה בו. הציבור חש כי נבחריו הביטחו לעצמם על-ידי המימון הממלכתי את בחירתם לכנסת, כי כל הנעשה בשלטון המקומי הוא משני לגביהם וכי המפלגות תממנה איכשהו את העסק, בהנחה שאת העיקר — כניסתן לכנסת — הן כבר הביטחו. אני רוצה לומר שנקודת המוצא שלי היא, שהשלטון המקומי הוא למעשה הנדבך, הבסיס, שעליו בנויה כל התשתית של החיים הציבוריים של מדינת ישראל. מה נעשה כאשר לבחירות לכנסת יש כעשרים רשימות ואנחנו רוצים לצמצמן? אני מקווה שאכן נגיע לצמצום במספר הרשימות בבחירות לכנסת, אבל בשלטון המקומי מדובר במאות רשימות בכל רשות מקומית ובכל מערכת בחירות. זה כרוך בהוצאה, בתשתית, מערכת הבחירות הזאת אינה יכולה להיות מתקציב מימון המפלגות. אני מאמין שחברי-הכנסת וירשובסקי יודע את חשיבות השלטון המקומי כבסיס וכנדבך לכל החיים הדמוקרטיים שלנו. אין מנוס. אנחנו חייבים להכניס את זה למסגרת של מימון ממלכתי. זה עדיף על פני חיפוש דרכים נלוות למימון מערכת הבחירות. אין מוצא. אם לא מימון ממלכתי, יהיה המימון בדרכים נלוות שעלינו לעקור מהחיים הציבוריים שלנו.

הערה שנייה, דיבר כאן חברי-הכנסת טובי והוא הצביע על כך שיש חוסר שוויון בין המפלגות הגדולות לבין המפלגות הקטנות. דיבר על זה גם חברי-הכנסת וירשובסקי. הוא אמר דבר מעניין מאוד, הוא אמר שיש קבוצה מלכתחילה שהמפלגות הגדולות לא יקבלו מימון אלא רק רשימות מקומיות יקבלו זאת. היות שנקודת המוצא שלך, המסקנה המתבקשת ממנה היא עיוות הדמוקרטיה, אסביר גם לך וגם לחברי-הכנסת טובי מדוע אני רואה בה עיוות של הדמוקרטיה. אתה הגעת לקיצוניות, שתחברי-הכנסת טובי לא הגיע אליה. אבל גם ברעיון של חברי-הכנסת טובי אני רואה סילוף הדמוקרטיה. מה הן המפלגות הגדולות? המפלגות הגדולות בנויות על האנשים שהצביעו בעדן. המפלגות הגדולות הגיעו לכך וכך מאגד דאטים בכנסת או בעירייה. אתם אומרים, ממילא יש להן ייצוג. עכשיו צריך לתת סיוע למפלגות שאין להן ייצוג. הרי בכך נקפח עשרות אלפי אזרחים, שהצביעו בעד המפלגות הגדולות, רצו ביוקרתן, ולמעשה רצו לתת להן לפעול למען הגשמת הרעיונות שהם מאמינים בהם. אתם מציעים לתת מימון למפלגות שעדיין לא התנסו. אין בזה הגיון, כשם שאין הגיון להפלות לרעה סיעות גדולות, סיעות-אם וסיעות-בת, לפי רוח החוק, רק משום העובדה שאלפים רבים נתנו בהן אמון, ובכך להטיל עליהן סאנקציה. אדרבה, העובדה שנתנו בהן אמון ונתנו להן כוח לפעול מעידה כי רוצים שהן ימשיכו לפעול ותהיה בנייה התמודדות. העקרון שאני שואף אליו הוא צימצום הסיעות הקטנות כדי להגיע ליעילות מקסימאלית בהתמודדות שבין הסיעות הגדולות גם בשלטון המקומי. וזאת משום חרדתי מהתפוררות של מועצות מקומיות כתוצאה מהמאבקים בין הסיעות הקטנות. הייתי רוצה לראות שתיתם-שלוש סיעות גדולות הנאבקות על המועצות

יש מקום להעניק מכות החוק סכום כל-שהוא. איני קובע, אם יהיה זה לפי החוק הזה.

אני שמח שאני מתנגד לחוק, לכל-כולו, כי לולא הייתי מתנגד לו, הייתי צריך להעיר הערה כמעט על כל סעיף וסעיף. הנוסח של סעיפי החוק מעורר בעיות אין-ספור. אני פטור מלעשות זאת, בוודאי כאן. אני רואה שכל החוק, במתכונתו הנוכחית, אינו טוב לא לרשויות המקומיות ולא למדינה אלא אולי למפלגות. המדינה והרשויות המקומיות בוודאי עדיפות על המפלגות. לכן אני מציע שהחוק הזה לא יתקבל במתכונת זו. ימצאו פתרון להענקת סכומים לרשימות על-מפלגתיות שאינן מיוצגות בכנסת. ובצורה זו נוכל לקדם את הדמוקרטיה. אם נלך בדרך קלה של הענקת סכומים למפלגות, איננו עוזרים לדמוקרטיה — כפי שאמרו המברכים — אלא מזיקים לה מאוד ויוצרים גורמה, שכל אימת שצריך כסף בשביל מפלגות, מוצאים דרך חוקית לעשות זאת. הייתי מעדיף שהמפלגות, הציבור וחברי הכנסת ימצאו דרכים אחרות, במסגרת התקציבים והחוקים שכבר מעניקים לנו פתרון, וכך ייטב לכולנו.

חי"ר ב. הלוי:

תודה רבה לחברי-הכנסת מרדכי וירשובסקי. רשות הדיבור לאחרון הנואמים — חברי-הכנסת אמנון לין.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה נרשמתי לרשות הדיבור כי שיערתי, פחות או יותר, מה יאמר כאן חברי וידידי חברי-הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
לכן גם רצית להיות אחרי.

אמנון לין (הליכוד):

נכון. תלמד את הטכניקה.

תמיד כאשר אני שומע את חברי-הכנסת וירשובסקי, אני נזכר בספרו של מי שהיה נגיד בנק ישראל, דוד הורוביץ. הוא כתב ספר מעניין מאוד על ימי ההתהוות של הקיבוצים. הוא מתאר קבוצה יפה של אנשים אידי-אליסטים בביתניה עילית. הם תיארו לעצמם איך יהיו חיים דמוקרטיים-סוציאליסטיים עם רעיונות מקסימים, שלא היתה להם כל אחיזה במבחן המציאות. עם זאת, זה היה מובן מאליו כאשר דוד הורוביץ היה בביתניה עילית. רעיונות כאלה היו אז מובנים. היום, בשנת 1978, יפה שיש עוד שמורה כזאת אצלנו. אני מתייחס לזה כאל דבר יפה אבל מאוד לא מציאותי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

איני חושב, שזה כל כך יפה כמו שאתה מציג את זה.

אמנון לין (הליכוד):

חלום יפה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא בשיטה זו מי שיש לו יותר מקורות כספיים, יצליח יותר ומי שיש לו פחות — יצליח פחות.

אמנון לין (הליכוד):

חברי-הכנסת וירשובסקי, אסביר מדוע אני טוען נגדך. הדיון עם חברי-הכנסת וירשובסקי חוזר לוויכוח העקרוני.

תהיה אפשרות לקיים מערכת בחירות בצורה דמוקרטית וטהורה. ואני חייבת להצביע על כך שדווקא חוק זה בא להבטיח שלא נחזיר את הגלגל אחורנית, חברי הכנסת וירשובסקי, לשיטות בלתי מבוקרות ובלתי טהורות, לחיי פוש אמצעי מימון, שאנו סוברים שאינן יפות למערכת בחירות. אנו צריכים לתת גיבוי מאקסימלי לשלטון המקומי ולמערכת הבחירות לשלטון המקומי כבסיס לחיים הציבוריים וכבית-אולפנא למנהיגות בישראל. אם לא נתחיל מאל"ף ולא נאפשר מערכת בחירות טהורה, מבוררת, ונקייה מנסיונות לחיפוש דרכים נלוות, נעשה מלאכתנו פלסטר. אנו חייבים לדעת, שכדי לקיים את הבחירות וכדי ליישם את ההמלצות לגבי מימון מערכת הבחירות יש צורך בהתארגנות אדמיניסטרטיבית מסודרת בכת ביותר הן של משרד הפנים והן של מבקר המדינה. נה. אני מצטרפת לקריאה של חברי הכנסת רובין לשני משרדים אלה, שלא להמתין ליום שבו יאושר החוק אלא להתארגן כבר עתה כדי שביום אישור החוק אפשר יהיה להפעילו.

אשר לבקשה, שסיעות או מפלגות שאינן מיוצגות בשלטון המקומי יוכלו להופיע לפני ועדת הפנים, חברי הכנסת, אנו נמצאים במסגרת של אילוץ זמן קשים ביותר. אם אנו רוצים שאכן מערכת הבחירות תיעשה כהלכה, ועדת המשנה שהקימה מתוכה ועדת הפנים תצטרך לעשות לילות כימים בשבוע הבא. ואכן כבר נקבעו כמה פגישות גם לוועדת המשנה וגם למליאת הוועדה. לצערי אינני רואה אפשרות להיענות לבקשה. אולם אני מבקשת, שכל הסיעות המיוצגות בכנסת ואינן מיוצגות בוועדת הפנים יעבירו את הצעותיהן אלינו בכתב ביום ב' בבוקר. אני מבקשת שההצעות תהיינה לפנינו ביום ב' בבוקר עד שעה 10:00 כדי שנוכל להתייחס אליהן במלוא כובד הראש וכדי שנוכל, אם יהיה צורך, להזמין מישהו להסביר אותן. אחרת יש חשש שהצעת חוק זו לא תאושר במועד.

חברי הכנסת, אני מודה לכולכם על ההערות. אני מבטיחה, כפי שאתם ביקשתם, שאכן ועדת הפנים תעבוד במלוא הרצינות ובדחפיות בשבוע הבא כדי לאפשר את סיום העבודה בכל ההקדם. אני מקווה שנוכל לסיים את העבודה כבר בשבוע הבא או בשבוע שלאחריו כדי שאנחנו, הכנסת, לא נהיה הגורם המעכב את קיום הבחירות כתקן ובמועדן.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, תם הדיון על הצעת החוק. אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר אותה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, נתקבלה.

המקומיות. הייתי רואה בכך חיוב לעומת ההתפוררות והסחטנות של כל סיעה קטנה.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

את הבעיה הזאת פתרנו עקרונית על-ידי בחירה אישית של ראשי הערים.

אמנון לין (הליכוד):

טוב שהערת הערה זו. דע לך, שהסחטנות תחיל לאחר שייקבע מי הם המועמדים להיות ראשי הערים. והסחטנות תבוא מצד הסיעות הקטנות, ועל-אחת-כמה וכמה, שאם נאפשר לכל אחד להקים סיעה, הוא יסחוט מלכתחילה מהמועד להיות ראש-העיר או מסיעת-האם או מסיעת-הבת.

הקונצפציה שלנו בדבר מימון ממלכתי בפיקוח מבקר המדינה היא הקונצפציה הבריאה שתמנע מסיעת-האם ומסיעת-הבת לחפש דרכי מימון נלוות. הקונצפציה הבריאה אומרת: מוטב להגיע לצימצום של מספר הסיעות ולאפשר לסיעות הקיימות להיאבק ביניהן ולהתמודד התמודדות רצינית, ואחרי-כך לנהל את הרשות המקומית בצורה רצינית. אם זוהי הקונצפציה הבריאה והנכונה, בוודאי שחוק זה הוא חוק צודק, ואנו צריכים להעבירו מהר לוועדת הפנים כדי שזו תכינו לקריאה שנייה ושלישית. לא שאני דוחה את חובש שהם של חברי הכנסת וירשובסקי אלא אני דוחה אתם בגדר חלום יפה. הם אינם מציאותיים. אנו חיים במציאות פוליטית מסויימת, ואנו חייבים לפעול כדי להפיק ממנה את מירב החיוב האפשרי. בלאו הכי יוצרים במציאות זו עיוותים, על-ידי צעד זה נוכל רק לצמצם.

אני מודה עם המשאלה שהביע חברי הכנסת פעיל. הייתי מציע שנעשה מעשה שלפנים משורת הדין ואני פונה לחברת הכנסת אשל ומציע, שבהכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית נומין נציגי סיעות שאינן מיוצגות בשלטון המקומי. אינני רואה בכך שום רע. אדרבה, זהו צעד יפה ואני מחייב אותו.

היו"ר ב. הלוי :

תודה לחברי הכנסת לין. אני מזמין את חברת הכנסת אשל להשיב בשם ועדת הפנים.

תמר אשל (בשם ועדת הפנים ואיכות הסביבה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראש וראשונה רצוני להודות לכל חברי הכנסת שהשתתפו בדיון, העירו הערות והציעו הצעות חשובות מאוד, להמשך הטיפול בהצעת חוק זו. לא אגע עכשיו בכל הנושאים שהועלו, אך אני יכולה להבטיח, שאכן נתייחס לכולם במלוא כובד הראש והרצינות.

הייתי רוצה בהודמנות זו להעיר כמה הערות על נקודות יסודיות. כל המשתתפים בדיון דיברו בלהט על הצורך בקיום בחירות לרשויות המקומיות במועדן. חברי הכנסת, העברת הצעת החוק לוועדה לשם הכנתה לקריאה שנייה ושלישית היא חיונית לקיום הבחירות במועדן. טכנית אפשר יהיה לקיים אותן גם בלעדיה, אבל לא

ד. חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון

הכנסת משה שחל ועוזי ברעם במקום חברי-הכנסת שמעון פרס ומיכה חריש. אני מבקש גם את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון מטעם סיעת הליכוד; במקום חברי-הכנסת אברהם שריר ייכנס חברי-הכנסת אברהם כץ.
 היו"ר ב. הלוי:
 תודה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר ב. הלוי:
 רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון.
 יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):
 אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדת החוץ והבטחון: מטעם סיעת המערך ייכנסו לוועדת החוץ והבטחון חברי-

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת הצעת חוק עידוד התעשייה (מסים) (תיקון מס' 6) שהתוירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ב. הלוי:
 נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
 סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון:
 ברשות היושב-ראש הנני מתכבד להודיע כי הונחה

ו. הצעות לסדר-היום

1. המצב בחברת "אל על"

משה שחל (המערך):
 לא, אני חושב שהן יקרות לציבוריות הישראלית. הציניות שאתם לימדתם את הציבור, שעקרונות לחוד וכסאות; לחוד, זה מחיר יקר מאוד שישלם הנוער שלנו.

זיראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 האם אתה חושב שמה שאתם עשיתם במשך שלושים שנה אפשר לתקן בשנה אחת? הנושא שלכם הוא ד"ש, הן על הבמה והן במסדרונות. תפסיקו עם זה.

משה שחל (המערך):
 זה נושא מעניין, פופולארי מאוד. אתם בכלל תישארו אפיוודה שבהחלט צריך יהיה להתייחס אליה מפעם לפעם, כי ככל אפיוודה אתם דבר מעניין מאוד.

זיראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 אם אנתנו נישאר אפיוודה, גם המערך יישאר אפי-וודה.

משה שחל (המערך):
 מפלגות בלי עבר אין להן גם עתיד. לכם לא היה עבר, אין לכם הווה ולא יהיה לכם גם עתיד. אל תתימר.

זיראן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
 באיזה מילון פוליטי קראת את ההגדרה הזאת? מפלגה יכולה לקום בכל יום.

אברהם שריר (הליכוד):
 במה דנים עכשיו, ב"אל על" או בד"ש?

משה שחל (המערך):
 רבותי, כפי שעקרונות ד"ש לא הניבו כל תוצאה חיובית במישור הפוליטי, כך לא הניבו העקרונות של הנהלת "אל על" כל תוצאה חיובית מבחינתה של ההנהלה. ימי ההשבתה הפכו להיות הימים היקרים ביותר בתולדות סיכסוכי העבודה בישראל. מחירם היה למעלה מ-10 מיליון לירות ליום.

רבותי חברי הכנסת, מה אמרו על ההשבתה? ב-21 באפריל 1978, בכתבה של דב עצמון ב"ידיעות

היו"ר ב. הלוי:
 אנו עוברים להצעות לסדר-היום והצעות חוק של חברי הכנסת. נתחיל בשלוש הצעות לסדר-היום של חברי-הכנסת שחל, שריר ואבטבי בנושא: המצב בחברת "אל על". רשות הדיבור לחברי-הכנסת שחל.

משה שחל (המערך):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אוריה של חוסר ודאות ותהייה על עתיד חברת "אל על" שוררת מאז פורסם נייר עבודה שחובר בידי כלכלנים של משרדי האוצר והתחבורה. לפי מסמך זה יגיע השנה הגרועה ל-29.2 מיליון דולר. כ-14 מיליון דולר מסכום זה גובעים במישרין מהשבתת החברה בחודשים אפריל-מאי השנה לפי הערכת החברה. ולפי הערכת הכלכלנים נזקי השביתה הם כ-8.5 מיליון דולר.

כתוצאה מההשבתה שנמשכה עשרים ואחד יום הפסי-דה החברה סכום של כ-300 מיליון לירות בחודשים אפריל ומאי. רבותי חברי הכנסת, זהו כשלון לא יתואר של ארליך ועמית, שלא הבינו את מצבה של "אל על". במקום לחשוב על מצבה של החברה שהיה מעבר ליאוש, תיכננו הגנרלים עמית והוד קרב יוקרה מיותר ובלתי נחוץ, שבו הם הפסידו בכל השלבים. את הקרבות הם תיכננו וניהלו בהשראתו של שר האוצר, אשר כהרגלו פתח את המלחמה בתרועות רמות על עמידה איתנה ועל "הפאראיטיים באל על" וסיימה בקול ענות חלושה וב-דממת תבוסה דקה. עתה, כאשר עורכים את התחקיר אחרי הקרב, נוכחים כולם כי טעו טעות חמורה לאורך כל המערכה. שר התחבורה והנהלת "אל על" קבעו בזמנם עשרה עקרונות. הם הבטיחו כי ידבקו בהם וכי הם הם שיבראו את החברה. גורלם של העקרונות, שאותם ראה מוטי הוד כנשק רבי-עצמה והיה כגורל שבעה העקרונות של השר עמית בעת כניסתה של ד"ש לממשלה. אלו גם אלו הפכו לאפיוודות יקרות מאוד בתחום חיינו הצי-בוריים והכלכליים.

שרי-התחבורה מ. עמית:
 יקרות למערך, אתה מתכוון.

נות שנתיים של כ-21 מיליון דולר לשנה. כך שהגרעון המצטבר בארבע שנים אלו יגיע ל-92 מיליון דולר בערך, שהם על פי השער של היום כ-3.5 מיליארד לירות.

שר התחבורה נכשל גם בתחום נוסף. בימים אלה טענו נוסעים בחברה כי הם הוטעו על ידי שר התחבורה שהבטיח להם הוולה בתעריפים על הטיסות הקבוצוניות לאירופה, שעה שלמעשה המחירים התייקרו בחודשי החורף ולא הוולו בקיץ. לדבריהם, הם דחו את טיסותיהם בהמתנים להזולות וכך הם הפסידו כסף בגלל האמון שנתנו בהבטחת שר התחבורה. רבותי, נדמה לי שגם בתחום זה שר התחבורה ומשרד התחבורה לא גילו לא כשרון, לא דמיון ולא יכולת להביץ את המתרחש והעומד להתרחש בתחום זה.

יתרה מזאת, אני מופתע לשמוע שחברה העומדת בהפסדים כאלה, שאינה יודעת מה יהיה עתידה, מתכוונת לרכוש חברה מפסידה אחרת כמו ק.א.ל. ולמנוע על ידי כך תחרות שהיא נחוצה כל כך כדי להיטיב — אמנם אסור להשתמש במלה "להיטיב", רק ראש הממשלה משתמש בה כשהוא "מיטיב עם העם" — כדי ליצור תחרות חפשית ואפשרות של הורדת מחירים.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אין ספק שלפנינו כשלוש חמור המחייב חקירה וברירור של פרשת "אל על" על כל היבטיה, על מצבה ועל הקשיים שנקלעה אליהם. על כן אני מציע לכנסת לקיים דיון בנושא.

היו"ר ב. הלוי :

תודה לתבר-הכנסת שחל. רשות להצעה לסדר-היום באותו נושא לחבר-הכנסת אברהם שריר.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. "אל על" חברת התעופה הלאומית של מדינת ישראל, שוב עלתה לכותרות. לצערי הרב, כמעט כל הפירסומים הקשורים בחברת התעופה הלאומית שלנו נוטים מביאים לנו נחת אלא דאגה עמוקה ותחרה גדולה. "אל על" איננה בבחינת "עוד חברת תעופה אחת". "אל על", אדוני היושב-ראש, היא קו החיים שלנו והקשר שלנו לעולם הרחב. למדינה במצור זה דבר חשוב וחיוני מאין כמוהו. לא בשירות תעופה בלבד אנו מדברים, לא בטיב שירות או במאזן מסחרי אלא בהכרח לשמור על קו תעופה סדיר ונאמן. אין לתאר את מדינת ישראל בלי חברת תעופה לאומית משל עצמה, קו תעופה פעיל ובלתי תלוי שישרת את המדינה בימי שלום כבימי מלחמה.

אדוני היושב-ראש, הידיעות האחרונות בדבר האפ-שרות ש"אל על" תגיע ל"קו האדום", שיצריך את סגירתה בגלל היווצרות גרענות עצומים ורבים שהיא לא תוכל לעמוד בהם, צריכות להדליק נורה אדומה אצל כולנו, כולל, ואולי ביותר, אצל הנהלת החברה ועובדיה. את השביתה שפרצה באפריל שנה זו, אשר גרמה להפסדים רבים כל כך באופן ישיר ועקיף ואשר הביאה נזק לא-ישוער לחברה, ניתן לנתח כ"שביתה מזוהה", אולי המזוהה ביותר בתולדות המדינה, אשר ידעה שביתות לא מעטות ומשונות ביותר. תגובה הולמת של הממשלה עם פרוץ השביתה גרמה לתמיכה ציבורית רחבה ביותר, אך היא לא הניבה כל פירות ותוצאות בגלל שינוי מדיניות ברע האחרון והיא השאירה את הציבור הרחב ואת החברה על הנהלתה ועובדיה בתסכול עמוק. מה שחמור יותר, השביתה לא פתרה כל בעיה. מיליונים

אחרונות. נאמרו הדברים האלה כציטוט מפי דובר הנהלה של "אל על": "הקלפים ביד הנהלה, והיא בגיבוי הממשלה מתעקשת: 'אי די בהצהרות ובכוונות טובות, צריך להסכים על דרך, צריך להסכים על עקרונות'. נחושה החלטתה שלא לחזק את הטיסות עד שהעובדים יתמו על הצהרת עקרונות". ומה אמרו בתשובה לשאלה כלום באמת בשל כך הופסקו טיסות החברה? "זו פשוט הוגאה", כך אמר אחד הקברניטים בחברה בתגובה על ההשבתה.

לשר התחבורה היתה דרך מקורית לטפל במשבר הנוכחי. דובר משרדו, מר יחיאל אמיתי, הגיב על דיון וחשבון הכלכלנים, בכנותו אותו כנייר עבודה פנימי וראשוני "שאינו ברוק ואינו מנופה ואינו שקול ולכן עדיין אי-אפשר להתייחס אליו". רבותי, במה דברים אמורים? לא בנייר עבודה שקבוצת כלכלנים השתעשעה בתגובות באיזה מודלים כלכליים אלא בנייר עבודה, שהוזמן והוכן על-יפי יזמת שני השרים, שר התחבורה ושר האוצר. כלומר, פסלתם את המומחים שלכם. אתם דרשתם נתונים ממומחים של משרדיכם אבל שר התחבורה והשר ארליך, כהרגלו — אחריו, לפניך, יחד אתך, כצמד — כאשר הנתונים לא היו נוחים לכם אמרתם: "מאלטה יוק", נחזיר את הנתונים האלה לכלכלנים שהכינו אותם. בימי הביניים נהגו לתלות שליחים שהביאו מסרים לא נוחים ולא נעימים לשליט. לשר התחבורה בימינו יש גירסה מודרנית, הוא משעה דיון-וחשבון לא נעים ולא נוח ומדביק לו כינויים של דיון-וחשבון בלתי-ברודוק ובלתי-שקול ופשוט מחליט לא להתייחס אליו.

חברי הכנסת, ישאלו השואלים: האם מצבה של "אל על" הוא כזה רק עכשיו? היו מצבים קשים ב"אל על", אך למרות קשייה של "אל על" בעבר היא לא הגיעה להפסדים בשלוש השנים הקשות שלאחר מלחמת יום-הכיפורים. השנה, עקב פזירות הקלות-דעת, הושבתה החברה, נפגעה אמינותה כלפי הלקוחות, שהם הנכס החשוב ביותר לכל חברת תעופה.

בסיום ההשבתה טענה הנהלת חברת "אל על" כי ההסכם שהושג הוא הטוב ביותר בתולדות "אל על". אם כך, עוד כמה ציונים כאלה ואבדנו. בעתונות הת-פרסמו נתונים על התפלגות השכר בחברה. מתוך נתונים אלה מתברר כי מצויים שני אנשי צוות אוויר שמשכור רותיהם מתקרבות ל-200 אלף לירות לחודש ברוטו, שמונה משתכרים בין 140 אלף לירות ל-180 אלף לירות לחודש, שלושים ושמונה משתכרים בין 100 אלף לירות לבין 140 אלף לירות לחודש, שרבים של המישים נע בין 80 אלף לירות לבין 100 אלף לירות לחודש, מאה שישים וחמישה משתכרים בין 50 אלף לירות לבין 80 אלף לירות לחודש וה"מינימאליסטים" שבין הטייסים משתכרים בין 40 אלף לירות לבין 50 אלף לירות לחודש. נכון שכל זה לא התרחש בשנה האחרונה, אבל את אמתם אמרתם: הגענו להסכם שהוא הטוב ביותר שהושג בתולדות "אל על". וכאן יש שלוש אפשרויות: או שהלתחייבותכם אין כיסוי או שמה שאמרתם אינו נכון או שאתם אינכם יודעים לנהל חברה ואז עליכם להסיק מסקנות. רבותי, ההפסד הכספי של "אל על" אינו בטא את מלוא המחיר ששילמה החברה במונחים של אמון הלקוחות ומוניטין מסחרי. הנזק המצטבר מאבדן ההכנסות והמוניטין עקב השיבושים בעבודה, שנגרמו בעטייה של הנהלה ומדיניות הממשלה, הוא לבטח גדול יותר והשלכותיו לעתיד קשות וכבדות. במונחים כספיים צפויים לחברה בשנים 1979—1981 גרעון

אם הן יימשכו, היא תמוטט, ניתן להוכיח זאת. אלה הם דברייך. באותה ידיעה נאמר עוד, שמבנה השכר ייבדק, ייחתם הסכם כללי וכו'. עברו כמעט שלושה חודשים, מה נעשה מאז? ארצה לשמוע ממך מה נעשה בינתיים בתקופה זו.

אך לא רק בעיות של הצמדת שכר, גילום וכו' יש בחברה. יש בעיות של הגדרת סמכויות ניהול מול זכויות וחובות של עובדים. הנהלת החברה נלחמת מזה זמן רב כדי להחזיר לעצמה סמכויות ניהול, אך ללא הצלחה רבה. נראה שהבעיות בחברה הן הרבה יותר עמוקות וחריפות מן הנראה לעין.

ההודעות בדבר גרעונות של עשרות מיליוני דולר הן מדאיגות ביותר, אך מה שמדאיג יותר מכול היא האפשרות שהמדינה תישאר ללא חברת תעופה. הגיעה לכן השעה, אדוני שר התחבורה, לעשות חשבון נפש נוקב ולהחליט החלטות אמיצות תוך התמודדות עם הבעיה, ולא עוד לטאטא אל מתחת לשהיח ולקוות לטוב. נראה כי במצב הקיים אין כל סיכוי להמשיך בתיפעולה של החברה ובביצוע ההבראה בעת ובעונה אחת. זה בלתי אפשרי, צריך להתחיל מהתחלה על בסיס בריא ואיתן יותר, ואני חושב שזה נאמר גם בהודמנויות אחרות. אנחנו חייבים לעשות היום ניתוח יסודי. החברה זקוקה לניתוח דחוף ולא לטיפול בגלולות היגעה. לכן, עם כל האחריות הכבדה שבדבר, אין מנוס מלהגיע למסקנה על סגירת החברה לתקופה מסוימת ובנייתה מחדש על בסיס איתן יותר. מדינת ישראל זקוקה לחברת תעופה אבל לחברת תעופה בריאה, וניתן להגיע לכך אך ורק אם נתחיל לבנות מחדש חברת תעופה שתספק את צרכי המדינה. אם לא נרצה שהספקת פעולתה תיכפה עלינו, אנו חייבים לעשות זאת מתוך רצון חפשי ומוטב שעה אחת קודם. אם זאת נעשה, יש תקווה ש"אל על" תוכל להמריא בטוחות לקראת שמיים נקיים כאשר מאחוריה קרקע מוצקה.

אני מציע, אדוני היושב-ראש, לקיים דיון בסגיה חשובה זו במליאת הכנסת, מתוך תקווה שחברי כנסת רבים יותר — אלה שלא יסעו לחוץ-לארץ ב"אל על" — ישתתפו בו.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור באותו נושא לחברי-הכנסת אליעזר אבטבי.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי, עלולה "אל על" לאבד גובה מבחינה כלכלית. בכוחם של ההפסדים הגדולים למוטט כליל את החברה הלאומית של ישראל. קיימים אמנם אומדנים שונים שההפסדים יסתכמו בלמעלה מ-500 מיליון לירות, כאשר זהו סכום שיא בתולדות החברה. אמנם נכון ששליש מהפסד זה בא כתוצאה מהשבתת החברה, שמנעה הכנסה אפשרית של כ-7 מיליון דולר, אבל אין בזה עדיין כל נחמה כי ההוצאות היו, השכר על כל מרכיביו, לרבות התנאים הסוציאליים, שולם, רק הכנסה לא היתה וההפסד אכן נשאר ממשי. יש הסוברים שבחודשי השביתה הסתכם ההפסד בהרבה יותר. זאת מלבד אבדן האמינות וגרימת סבל רב לתיירים ולנוסעים. אין ספק שהנזק העקיף הוא רב ולא ניתן לאומדן בטווח קצר. תוצאותיו יורגשו מאוחר יותר. גרעון זה, בתוספת גרעון אפשרי הצפוי בשנת 1979

רבים הלכו לאיבוד ושמה הטוב של החברה ניווק, אך הבעיות נשארו.

משה שחל (המערך):

אתה מדבר על שביתה או על השבתה?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הוא בוודאי מתכוון להשבתה.

אברהם שריר (הליכוד):

אין כאן שאלה של סמאנטיקה. השאלה היא, איך אתה מסתכל על העניין. אני חושב שהשביתה היא אשר הביאה להשבתה.

אילו הובטח מעל לכל ספק סביר, כי בסיום ההשבתה הונחו יסודות לתיפעול תקין ובלתי-מופרע של החברה לזמן ארוך, כדאי היה לשלם את המחיר. אולם חוששני שההיפך הוא הנכון. משהו לא בסדר בממלכת התעופה שלנו, אדוני שר התחבורה. לחברה בעיות חמורות ביותר, המעמידות בספק את המשך קיומה והמאיימות להפוך את עסקי התעופה שלנו ל"עסקי אוויר", למה שנקרא באידיש: "לופט געשעפט". אם זה יקרה, לא תהיה למדינה חברת תעופה, לא יהיה לה קו אווירי עם העולם הרחב, וכל שייחותר לנו הוא רק גרעונות עצומים.

"אל על" עומדת עתה גם בפני הצורך להתארגן מחדש לקראת מלחמת התעריפים בעולם. יחסית למקובל כיום בתעופה הבינ-לאומית, משלם הנוסע הישראלי את תעריפי הטיסה הגבוהים ביותר בעולם. רק במאמצים כבירים הוחלט לאחרונה לאשר טיסות שכר לארץ. כיצד תתמודד החברה עם הצורך להווי תעריפים מצד אחד, ועם ההוצאות ההולכות וגוברות מצד שני?

אדוני היושב-ראש, מבנה החברה אינו מאפשר הבראה יסודית. הוצאות השכר הגבוהות וההתפלגות בין קבוצות עובדים שונות גורמות ליחסי עבודה עכורים, לא-ישיקט תעשייתית ואף למצב פינאנסי שהחברה אינה יכולה לשאת בו. כ-90% מכלל העובדים, 4,334 מתוך 4,772 שכרם מגיע ל-20 אלף לירות ומטה. עוד כ-428 עובדים, כולומר 9%, מקבלים שכר שנע בין 20 אלף לירות ל-40 אלף לירות, ואילו אחוז אחד מבין העובדים מקבל שכר שנע בין 140 אלף לירות ל-200 אלף לירות לחודש. קשה לתאר, שבהתפלגות כזאת תוכל ההמלצה בדבר ועד עובדים אחד להתגשם. אין ייתכן, שוועד אחד ייצג בעת ובעונה אחת עובד המקבל 4,000 לירות לחודש ועובד המקבל 200 אלף לירות לחודש? אדוני היושב-ראש, ממנהל כיום ויכוח ציבורי רחב בדבר שכרם של שרים והצורך בנתינת דוגמה אישית. מדובר בסכומים קטנים מאוד יחסית לעומת שכר הטייסים. מדובר ביישור עיוותים, בצורך קיום ולפעמים גם בפרינסה למשפחה. מדוע לא יחול הכלל של דוגמה ציבורית הנדרשת משרים גם על צוותי האוויר? שכרם כיום אינו נופל משכר צוותי אוויר במדינות רבות כצרפת, אנגליה, יוון ועוד. אך הבעיות של אותן מדינות אינן דומות לבעיות שלנו. אם עובדי החברה מודאגים מהאפשרות של סגירתה, מדוע לא יטו שכם להבראתה מרצון?

אדוני שר התחבורה, ביום 24 באפריל ציטטו באחד מעיתוני הערב את דברייך, כי חברת "אל-על" לא תוכל לעמוד בהמשך הצמדת שכר צוותי האוויר אם תימשך ההצמדה. היא — כולומר החברה — תתמוטט, אמרת אז. עוד אמרת: "אל על" אינה יכולה לשאת משכורות כאלה.

רות על המלאכה למען הגיע לחתימת הסכם עבודה. אולם הם טרם הצליחו להגיע לנוסחה מוסכמת והדיונים אינם מתקדמים בקצב הרצוי. בהתחשב במצבה של "אל על" מדאיג עוד יותר, שהעובדים אינם מודעים למה שעלול לקרות לחילה ולאיוזה מצב הם עשויים להגיע. הראשונים שעליהם להיות מודאגים מן המצב צריכים להיות דווקא העובדים על כל שלוחותיהם, החל מצוותי הקרקע ועד לטייסים. במצב זה על העובדים לסיים בהקדם את המשא-ומתן וכן להיות שותפים פעילים בשינויים ובצימצום המתחייבים מהעובדות. המצטרבות והמבררות בעד עצמן, בדיון-רשמי שחוגש "לאל על" מדובר על הצורך בצימצום בשלוש-מאות עובדים לפחות ודחיית קליטתם של אחרים. יש ליישם הצעה זו. כל מי שרוצה בקיום החברה, עליו להסכים לצעד זה על אף הקשיים שבביצועו וכל מי שמקום עבודתו יקר לו עליו לסייע לחברה בקשייה. יש לבצע את ההמלצה של הכפלת מספר שעות העבודה האפקטיביות של צוותי האוויר. צעד זה הוא הכרחי ויש להכלילו בהסכם העבודה החדש. עם כל ההערכה שיש לי לצוותי האוויר ולעובדים כולם הרי, אם שלמות החברה היא בראש מעיינינו, עלינו לערוך ניתוח רציני במבנה במספר העובדים ובצימצום שכרם של אלה המרוויחים הרבה מעל למקובל ומעל ליכולתה של החברה לשלם.

ייתכן שהעלאת הנושא בימים אלה, ימים שבהם המטוסים מלאים, תמורת הטיסות בצדן והכול נראה ורודן אינה מובנת. אך לדעתי, המצב של רמת השכר הניכחי, מצבת כוח האדם ההולכת וגדלה, התחרות להולת מחירים בעולם והסכמי שכר שלא נחתמים אינם מאפשרים להציב על תוצאות מאוניות טובות. לזכות החברה ולזכות הצוות ייאמר, שזה שנים שהם שקדו לבל ייראו מאונים עם הפסדים. אין ספק שהחברה צברה נכסים, שעליהם היא איננה חייבת יחסית נכונים גדולים. ניתן לומר בדרך כלל שהחברה בריאה מבחינת הנכסים, אולם לא יינקטו צעדים מהירים, תוך שנים מספר הנכס ייאכל בגלל גרעון הטיפעול של החברה. כדי לשמור על החברה הלאומית שלנו יש לעשות בדק בית יסודי ולבנות מחדש את החברה כך שהיא תתאים את עצמה לבאות.

היו"ר ב. הלוי :

אני מזמין את שר התחבורה להשיב על שלוש ההצעות לסדר-היום.

שר-התחבורה מ. עמית :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אינני יכול שלא להפריד את הצעותיו של חבר-הכנסת שחל, שאין לי בשבילה כינוי אחר אלא אתם דברי בלע והתחסדות והתעלמות מעובדות וממציאות, משתי ההצעות האחרות. אני אסביר את עצמי. אם יש כתובת, חבר-הכנסת שחל, אשר גרמה במידה לא מועטה למצב שאתה מתאר אותו, שהוא מוגזם ובולתי מבוסס, זו כתובת שאתה מכיר אותה יפה — לא משרד התחבורה. בהמשך דברי אורה לך את הכתובת, אצביע על הכתובת.

אברהם שריר (הליכוד) :

הוא בוודאי מכיר אותה.

(חבר-הכנסת משה שחל קורא קריאת

ביניים.)

בסדר, אני רואה שאנחנו מסכימים.

1980, מטיל בספק את זכות קיומה של חברה לאומית בעלת שם ומוניטין שרכשה בשנים עברו. אני סבור שהמצב האמיתי ידוע גם לכלכלנים ולראשי האוצר ול-משרד התחבורה, וטוב נעשה אם נחשוש ונאמר את האמת לאמיתה כדי להקדים תרופה למכה, כדי לקבל החלטות נכונות כעוד לא מאוחר מדי. אני מאמין שניתן לעשות זאת בהרבה תעוזה ורצון כן של כל הנוגעים בדבר — העובדים, ההסתדרות, הממשלה — כדי להציל ברגע האחרון ממש את החברה ולא לתת לה לדעוך ולהידרדר עד כדי סגירתה.

לדעת כלכלנים ואנשי תעופה שונים, אם לא יינקטו צעדים להבראת המצב, הגרעון הצפוי ב-1978 יגיע ל-29 מיליון דולר ואילו בשנה הבאה — ל-20 מיליון דולר, היינו, כמיליארד לירות ישראליות. גם אם יש בהערכה זו הפרזה מסוימת, אל לנו להקל בה ראש כי אין ביכולתה של המדינה לשאת גם סכום קטן יותר מבלי לתקן את אשר טעון תיקון. אני מסכים עם דברי מנכ"ל החברה, מר מרדכי הוד, שאם תפעל החברה ללא תקלות עד סוף השנה, ניתן יהיה לקזז חלק מהפסדי השביתה. אבל ברור היום לכול, שהחברה לא תוכל להראות מאזן ללא הפסדים כבשנים עברו.

למצב זה עלינו להוסיף את העובדה, שחברות לאומיות בעולם יעמדו במצבים כלכליים קשים עקב התחרות והמאמץ המושקע כדי להזיל את המחירים. אם תוך שנה-שנתיים לא תעמוד חברה לאומית כלשהי בתנאים החדשים ההולכים ונוצרים בעולם, תהיה זכות קיומה מוטלת בספק. אם נוסף את האילוצים המיוחדים שלנו, הנובעים מבעיות בטחון ומבעיות אחרות, הרי מחובתנו להגיע ליעילות יתר מאשר חברות אחרות בעולם כדי שנוכל להתמודד עם מצב חדש שנוצר ושעליו עוד נשמע רבות בתחומי התחרות והוולת השירות התעופתי. אנו עדים לתופעה של הורדת מחירים בגבולות של 30% קבועים טראנס-אטלנטיים, כאשר קו זה מהווה בעבורנו מקור ההכנסה של 40% מכלל התפוקה של החברה. תופעה זו תעמיד את החברה במצב גרוע ביותר, ותהיה זו מכה קשה ומכאיבה. לדעתי, תכניות של טיסות-שכר חפשיות לחלוטין, ללא "אל על", יביאו בהכרח לצימצום ההכנסות. מורי ורבותי, מהפכת התעריפים, הוולת המחירים והכנסת מטוסי הג'אמבו לשירות התעופה הבינלאומי יביאו לתחרות חריפה בענף זה, וכל המרבה בהוולת והמצליח באמ"י נותו וביעילותו הוא שיקלוט את הנוסע הפוטנציאלי. מול משימות אלה על "אל על" לעמוד ואתן עליה להתמודד. הדבר יחייב את החברה לבנות את עצמה מחדש עם קריטריונים אחרים ועם מחשבות אחרות. בקיצור, יש צורך במהפכה למען היכולת לחיות ולהתקיים וכדי שלא לגווע וליפול. דבר זה הוא מחוייב המציאות מול התמורות שיהיו בענף התעופתי.

אני סבור שחלק מן הצעדים שיש לנקוט בהם, לפי סדר העדיפות, הם: במצב הנוכחי יש להשקיע מחשבה רבה בתכניות השקעה, במיוחד ברכישת מטוסים נוספים. למרות המצב טרם ויתרה "אל על" על הרעיון לרכוש שני מטוסים לטווחים בינוניים וכן מטוס שביעי ואולי שמיני מסוג "בואינג". מן הראוי שתכנית ההשקעות תיבדקנה מחדש. אין לרכוש מטוסים נוספים כל עוד לא יתברר שאכן הגיעה החברה ליעילות, ליכולת התמודדות ולכושר להשתתף בתחרות המהירה ההולכת ומתפשטת ברחבי העולם. בתחום יחסי העובדים אני יודע שזה חודשים מספר שוקדים בהנהלת "אל על", ועדי העובדים וההסתדר-

אנחנו עומדים גם בפני מהפכה המתחוללת בתחום התעופה האזרחית, מהפכה עולמית, אם אפשר לכנותה כך. יש שינויי ערכים ושינויי דפוסיים, החלשה של קארטלים ובכללה החלשתה של יאט"א, צימצום של הגנות ממשלתיות, ובעניין זה מובילה ארצות-הברית, והתפתחות מואצת של מטענים גם בחקלאות וגם בתעשייה. בעצם הייתי אומר, שיש מעבר משירות אקסקלוסיבי לבודדים אל תירות עממית המונית ויש תהליך של שבירת מוסכמות, פחות קווים סדירים, יותר טיסות שכר והגבול בין הדברים הולך ומיטשטש. יש פחות שירות, המחירים עממיים ויש — כפי שחבר-הכנסת אבטבי ציין — מפולת במחירים טראנס-אטלנטיים. חברות מכובדות מאוד הפסיקו לטוס מאירופה לארצות-הברית כי הן אינן יכולות לעמוד בתחרות.

משרד התחבורה, שאליבא דחבר-הכנסת שחל הוא כל כך אמוץ עלי כשלונות, מנסה לצעוד עם הזמן, ואני ממליץ לפניך שתעשה השוואה מה עשה המשרד בתחומים האלה שאנחנו מדברים עליהם ומה הוא עושה עכשיו בתחומים האלה שהאשמת אותו בהם, לפי דעתי, מתוך זילזול מוחלט בעובדות. אנחנו החלטנו על כל הנושא של התרת טיסות שכר, בכל הסיפור הזה, שהונו את הנוסעים ושלא מאמינים, אינני יודע על מה אתה מתבסס. מה שאמרנו דברנו עושים. היה דבר אחד, שגם פרש לא נכון. אמרנו שגשווה מחירים של יציאה מהארץ למחירים של כניסה לארץ. לא אמרנו שנוויל אלא שגשווה. התחלנו במלאכה הזאת, ואני רוצה לומר: לא "אל על" מדאיגה אותי בנושא הזה ולא ההגנה על "אל על". אלא מה שמדריך אותי, בין היתר, לגבי הגבלת התהליך הזה הוא חוסר הידיעה מה יקרה. אנחנו עומדים לפתוח טיסות שכר ליציאת ישראלים החוצה. הגבלנו את זה בכמה דברים כי פשוט איננו יודעים מה יקרה, יצאו 500 אלף, 700 אלף, 800 אלף איש בשנה או 200—300 אלף איש? מוטב להוריד את ההגבלות בהדרגה מאשר להוריד אותן הרבה ואת-כך לנסות לסגת. אם מישוה מנסה לומר פה שאנחנו מחפים על "אל על", לדעתי אין לזה יינים ואין לזה רגליים. להיפך, צא וחשב מה נעשה בחצי השנה האחרונה בתחום זה. אנחנו עומדים עכשיו בעיצומו של משא-ומתן עם ארצות-הברית ונדיין אינני יודע איך הוא יסתיים, אבל אני מאמין שיש סיכוי שהוא יסתיים בפתיחות הרבה יותר גדולה.

מי עושה את זה? מי פותח את זה? את מי אתה מאשים? על סמך מה? על מה שמערכת של התאמת המחירים והתעריפים והגשמתם היא נושא שאנחנו קידמנו אותו בחודשים-שלושה האחרונים כפי שלא קודם במשך שנים. אבל אני מודה — ואני חושב שהדאגה הזאת צריכה להיות דאגת כולנו — שהחשיפה שאנחנו עושים וההווסתחות שציינתי גורמות מצד אחד, מבחינה פוטנציאלית, לאפשרות של פעילות מואצת בחברה, אבל מצד אחר, אם אפשר לדבר בלשון כלכלית, הן גורמות לכך שהתשואה ליחידת תפוקה יורדת באופן משמעותי, ולזה יש משמעות. אין מה לדבר. ייווצרו קשיים של תקופת מעבר. אנחנו חיים בתקופת מעבר ויהיו הפסדים בתקופת ההתאמה, אם ההתאמה הזאת אכן תתבצע. הקשיים האלה אינם מדאיגים אותי. אם אני יודע שישנה התאמה, אין בהם כדי לסכן את קיומה של החברה. אמרתי את זה, אבל, כמוכך, בתנאי שהחברה תתאים את עצמה מבחינה איר-גונית, תפעולית ומסחרית לתנאים החושים בשוק. הפיר טנציאל קיים, ועם חתימת ההסכם עם ארצות-הברית אני

משה שחל (המערך):
נדמה לי שאתה הוא הכתובת, שאתה מדבר עליה.

שר-התחבורה מ. עמית:
אתה תקרא הרבה קריאות ביניים, תכה.
(חבר-הכנסת עמוס הדר (הורביץ))
קורא קריאת ביניים.)

חבר-הכנסת הדר, אני לא יודע אם היית באולם כאשר חבר-הכנסת שחל הטיח נגדך ש"אל על" רוצה, באיוושיה צורה, להתחבר עם קא"ל. בסך הכול אני מנסה בעניין זה לנווט את הדברים.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
האם הוא נגד או בעד?

שר-התחבורה מ. עמית:
זה תשאל אותו. הוא לא רק נגד, אלא נגד עם חמישה דגלים.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
אין לו כיסוי בעניין.

שר-התחבורה מ. עמית:
עם ישראל בוחזר כל פעם את הקרבן התורן. היום הקרבן התורן, בין היתר, היא "אל על". זה במודה וזה פופולארי לטפל בה.

אני רוצה לומר — לא לתפארת אלא לתפארת קודמי היושב כאן — ש"אל על" היא חברה בריאה. לא צריך לקונן בטרם עת. היא לא מתמוטטת והיא לא נסגרת, ואפילו יש לה הפסדים או יהיו לה הפסדים — היא יכולה לשאת בהם בתנאים מסויימים. מכל מקום, לא צריך לקונן בטרם עת. החברה הגיעה לשיא של שבעה מטוסי ג'אמבו 747 ועשרה מטוסים 707, זאת אומרת השקעה של 425 מיליון דולר ברכים היסטוריים. המ"ש שלה ועם ישראל השקיעו בכל החתונה הזאת סכום של 9 מיליון דולר. החברה גדלה וצמחה וביססה את עצמה במשך השנים וכיום היא איתנה מבחינה פינאנסית, יותר מכך, החברה הכניסה תרומה למשק בעשר השנים האחרונות נות סכום של כמיליארד וחצי דולר. היא בנתה רשת ענפה של פעילויות על פני המפה הבין-לאומית ואינני מדבר על הכבוד, על הגאווה הלאומית, על הדגל הישראלי אשר מתנופף בכל מקום, ופה בהחלט היה תהליך חיובי.

יחד עם זאת, אני מודה — בעניין זה אני תמים דעים עם ידידי חבר-הכנסת שריר ואבטבי — שבצד התהליך החיובי הזה מתפתח תהליך שלילי של מערכת נוקשה של כוח אדם הן אצל צוותי הקרקע והן אצל צוותי האוויר. הייתי מעו לומר, ש"אל על" היא פרוטוטיפ של מדינת ש"אל: יש קשר רופף מאוד בין התרומה לבין התמורה, יש הצמדה אוטומאטית לכל מיני מדדים שאין להם שום קשר עם התפוקה. יחד עם זאת אני סבור, שהטענה ש"אל על" נקלעה למצב ביש בגלל השבייה או ההשבתה היא שטחית ולא רצינית. חבר-הכנסת שחל. לשבייה בהחלט היתה השפעה שלילית, אבל היא מוגבלת ולא עומדת בשום יחס לבעיות האמיתיות שלא התחילו לאתמול ולא שלשום. כשם שהיה תהליך הבראה ותהליך התבססות שתיארתי אותה, כך היה תהליך שלילי שתיארתי גם אותו. הבעיה האמיתית היא שנוכח ההתפתחות הללו

עמית הדר (הורביץ) (המערך):
בסוף היא תהיה מאזנית.

שרי-התחבורה מ. עמית:
נחכה לסוף ונראה.

עמית הדר (הורביץ) (המערך):

ובכן אני אומר שעולה על דעתי כי אנחנו נסבסד מהתקציב משום שאינך משתלט שם על משכורות ועל תפוקה, ומי שמרוויח 3,000—4,000—5,000 לירות לחודש ומשלם מסים, אותם מסים שהוא משלם יופנו לכיסוי הגרעון בחברה הזאת.

שרי-התחבורה מ. עמית:

אני מסכים אתך, ואני פונה לא רק למי שמרוויח אלא גם למי שמגן על מי שמרוויח.

עמית הדר (הורביץ) (המערך):
מסכים.

שרי-התחבורה מ. עמית:

בסדר, תודה לאל, ששנינו מסכימים. ואני אומר: אפשר לחולל את השינויים האלה, אם באמת כל חלקי הבית יתייחסו לעניין ברצינות ולא מן הפה ולחץ. אם כולנו נתחבר יחדיו, יש סיכויים.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה.

היו"ר ב. הלוי:

תודה לשר התחבורה. יש רק הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה. חברי-הכנסת משה שחל מסכים להצעה?

משה שחל (המערך):
כן, אדוני.

היו"ר ב. הלוי:

חברי-הכנסת אברהם שריר מסכים?

אברהם שריר (הליכוד):
מסכים.

היו"ר ב. הלוי:

חברי-הכנסת אליעזר אבטבי מסכים?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
מסכים, אדוני.

היו"ר ב. הלוי:

אם כן, יש רק הצעה אחת: להעביר את שלוש ההצעות לסדר-היום לוועדת הכלכלה. מי בעד העברה לוועדת הכלכלה?

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי:

הוחלט להעביר את שלוש ההצעות לסדר-היום לוועדת הכלכלה.

מקווה שהוא עוד יגדל. שוק התעופה האזרחית בעולם נמצא בגידול מואץ, ול"אל על" יש בסיס פיננסי ונתונים פוטנציאליים לנגוס ממנו חלק בלתי מבוטל. השאלה היא האם ישכילו לעשות זאת, גם מבחינת ההנהלה אבל בעיקר זה מבחינת ההכרח בשינויים מהותיים ביותר בפריון העבודה, בסולמות השכר ובקיום קשר בין התפוקה ובין התמורה. אם להיות פשטני, חברי-הכנסת שחל, הייתי אומר במשפט אחד: להגשים את דיווח-שבון ועדת קיסר. אינני רוצה יותר מזה.

פה אני מרשה לעצמי להביע פליאה גדולה. אמרתי, שלפי דעתי אין זה יותר מאשר התחסדות. הרי מי הביא אותנו עד הלום? מי הביא לכל המבנה הזה? אני רוצה לומר: למרות הציטוטים שלך — שההסכם האחרון הוא ההסכם הטוב ביותר שנעשה ואולי הוא ההסכם הטוב ביותר שנעשה — השידורים שאני קיבלתי מההסתדרות בקונפליקט האחרון אינם מבשרים טובות. ואם אתה חיפשת את הכתובת, הרי היא לפניך. על מי אתה מליץ? אם בדעתך לנגח סתם, נחא. אבל אם איכפת לך באמת ובתמים ואתה מודאג ומחפש פתרון, יש לך כוח גדול הרבה יותר לעזור לנו מאשר לנאום פה מעל במת הכנסת, ואתה יודע את זה. אני רוצה לומר: אני מקווה שאותה דאגה שביטאת תבוא לידי ביטוי בשטח בכך, שתעזור לנו באמת לחולל אותם השינויים הדרושים.

אני רוצה לומר לחברי-הכנסת שריר, המתעניין במה שקורה: יש משא-ימתנו ויש משא-ימתן מייגע, ולא הייתי אומר שהוא מבשר טובות בשלב זה, לגבי אותם השינויים שכולנו יודעים מה הם צריכים להיות.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני השר, התוכל לבצע את השינויים האלה בעת ובעונה אחת עם המשך קיומה של החברה?

שרי-התחבורה מ. עמית:

עדיין איני יכול לענות לך על השאלה הזאת. אני חושב שהיא מוקדמת, היא בוסר. אני מעריך שתוך החודש הקרוב אפשר יהיה לתת תשובה לשאלה הזאת.

אני רוצה לסכם ולומר, רבותי, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת: "אל על" ביסודה בנויה על בסיס איתן, ואינני חושב שהנהלה פאויה לניזפה על כך שהביאה אותה עד הלום. עוברת מהפכה על התעופה האזרחית. "אל על" חייבת להתאים את עצמה. אם לא יהיו התאמות, קיימת סכנה, וצריכים להיות מודעים לדבר הזה וצריכים לדעת אותו. אני מקווה שיש לנו כוח לחולל את השינויים הללו. אני יודע שלא נוכל לחולל אותם בלי עזרתה של ההסתדרות.

עמית הדר (הורביץ) (המערך):

אדוני השר, אפשר לשאול? מה שאנחנו עתידים לראות הוא הפסדים של "אל על"? האם יש אפשרות או האם עולה בדעתך אפשרות שהתקציב יססה חלק מה-גרעון של "אל על"?

שרי-התחבורה מ. עמית:

תקציב המדינה? אין תכנית כזאת.

עמית הדר (הורביץ) (המערך):

כתוצאה מהגרעון אתם העברתם עכשיו מפרעה.

שרי-התחבורה מ. עמית:

מימונית.

2. הצורך בשינוי נוהגים בידוקראטיים בשירותים ממשלתיים וציבוריים

גם לגבי היתרים כאשר אין חריגה כלשהי. נכון שזה מיי-
עוט קטן, אני מסכים.

כגון שר האוצר י. פלומין:

הוועדה פשוט לא מאמינה למראה עיניה.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

הוועדה לא מאמינה למראה עיניה, צודק סגן שר
האוצר, היא לא מאמינה שיש דבר כזה, כמו תכנית
מיתאר. אנחנו יודעים זאת. אבל פה ושם מתקיים גם
החריג הזה.

יוסף תמיר (הליכוד):

יש מצב חמור יותר, יש חוק שופמן שאותו לא מקיי-
מים בכלל.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
אתייחס לכך.

אני מוכרח לומר, כיוון שאני יודע שסגן שר האוצר
ישיב להצעת, שהאוצר עצמו, המשרד שהיה צריך לפקח
למעשה על תקינות המינהל הציבורי, אינו יוצא נשכר
מהסטאטיסטיקה של נציב תלונות הציבור. מתוך התפלגות
התשובות לתלונות בשנת תשל"ז נמצאו 382 תלונות
צדקות. על משרד זה מתוך סך הכול של 763 תלונות
עליו. זוהי תמונה די מדאיגה לגבי המשרד שצריך לפקח
על תקינות הנהלים של המינהל הציבורי על כל שלר-
חותיו.

אני חייב להדגיש היבט נוסף שלא תמיד מודגש: אין
מדובר רק בנזק לזמנם ולעצביהם של אזרחים אלא גם
בנזק כלכלי עצום. כאשר מדובר בטיפול בבקשות כל-
כליות, בנושאים הכרוכים בהשקעות, בנושאים הכרוכים
בטיפול בהקמת מפעלים — הנזק הוא ישיר. אבל הנזק
קיים תמיד, אם מביאים בחשבון את שעות העבודה הכל-
ליות שציבור האזרחים מבזבז על כיתות רגליו ממשרד
למשרד. האם מישוה חישוב, למשל, כמה עלה למדינת
ישראל הנוהג המזוה הזה, למשרד רישום המקרקעין,
הטאבו, שולח כל מי שמודקק לשירותיו אל הרשות
המקומית כדי להוציא אישור על תשלום ארנונות ומסים?
האם מישוה חישוב כמה מאות אלפי איש ביזבוזו כמה
מיליונים של שעות כדי לרוץ לרשות המקומית ולהוציא
אישור? וכמה זמן ניתן היה לחסוך אילו, אדוני היושב-
ראש, משרד רישום המקרקעין, הטאבו, היה פונה
במרוכז לרשויות המקומיות כדי לקבל את האינפורמציה
הזאת, בעיקר כאשר מדובר בתקופה שיש בה מיכון
משרדי?

משום כך מציע אני לכנסת, שתיתן דעתה לנושא הזה
לא בצורה המקובלת עליו של טיפול אינדיבידואלי ושל
סיפורים מרטיטי לב ומוזילי דמעות על מקרים איומים
שקרו לאזרחים שנשחקו בטחנות הביורוקראטיה היש-
ראלית. הדרך הזאת אינה מוליכה לשום מקום. גם הטיפול
במכתבים שחברי הכנסת מקבלים יכול, לכל היותר,
לפתור חלק קטן מאוד של הבעיות, ואף זאת במחיר
זמנם של חברי הכנסת.

הבעיה היא, כפי שאומר מבקר המדינה, שיש צורך
בשוני מהותי ראדיקאלי, הייתי אומר, אפילו מהסכני
במינהל הציבורי בארץ. כאשר הכנסת תדון בכך, אציע
שלושה חידושים מסוג זה. שינוי ראשון הוא קביעת זמן

הידר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום
בדבר הצורך בשינוי נוהגים בידוקראטיים בשירותים
ממשלתיים וציבוריים, הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת
אמנון רובינשטיין. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רובינש-
טיין.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, במקום לתאר את
כל מעלליה של הביורוקראטיה הישראלית—ביורוקראטיה
במובן השלילי — ואת הנזק המיותר שהיא גורמת לציבור
הנוקמים לה, אני רוצה לקרוא קטע קצר מההקדמה של
מבקר המדינה, מר נבנצאל, לדין-וחשבון מבקר המדינה
לשנת 1978. אומר המבקר: "שלושים שנותיה הראשונות
של מדינת ישראל היו גדושות אירועים דראמאטיים.
לעומת זאת אין לומר, שהתפתחותו של המינהל הציבורי
בישראל בתור שכזה היתה דראמאטית. אדרבה, יש לחזור
ולקבוע כי בתחום רב חשיבות זה ההתקדמות היתה איטית
מדי, קביעה שיש בה משום אזהרה, רק שינוי בגישתה
של הנהגת המדינה לגבי חשיבותו ודחיפותו של הנושא
עשוי לחולל מפנה בולט לטובה". אני מתייחס לדברים
אלה של מבקר המדינה, המדבר על שינוי ראדיקאלי
בגישתה של הנהגת המדינה, ואני חושב שהנהגת המדינה
היא הכנסת והיא שחייבת לדון ולתת דעתה על עניין
כאוב ובלתי-נסבל זה.

גם הדינים-וחשבונות של נציב תלונות הציבור, אדוני
היושב-ראש, הנותנים רק מרפא חלקי לבעיה היסודית
של נוהגי הביורוקראטיה בישראל, מצביעים על חומרת
הבעיה. מספר הדינים-וחשבונות והתלונות המוגשים אל
נציב תלונות הציבור הוא גדול. למרות זאת, ולמרות
החשדנות המוצדקת שלנו לגבי חלק מן התלונות המו-
גשות שהן בלתי-מוצדקות, נמצאו כמחצית מתוך 4,539
התלונות, שהטיפול בהן הסתיים בשנה החולפת, מוצדקות.
המספרים הם: 46% תלונות מוצדקות בשנה שעברה;
44.4% — בשנת תשל"ו ו-51% בתשל"ה. כלומר, אנחנו
מוצאים כי בשלוש השנים האחרונות יש תופעה של
תלונות ש-50% מהן מוצדקות. אין לנו צורך לבדוק את
המספרים האלה, ואין לנו צורך לקרוא את המדורים המיו-
חדים בעתונים על טיפול בתלונות הציבור. דומני שכל
אחד ואחד מאתנו יכול להשמיע מנסיונו שלו, מגסיונות
בני משפחתו, מכריו וחבריו סיפורים על מסלול הייסורים
שעובר אורח בקבלו טיפול, ואפילו שיערתי כמו שחירור
העילה ממכס, רשיון נהיגה, העברת מקרקעין מרשותו
לרשות הוולת. המדובר בדברים שיגרתיים לגמרי כמו,
למשל, היתר בנייה כאשר אין שום חריגה מתכנית
המיתאר.

מרדכי וירשובסקי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

האם קרה דבר כזה?

יוסף תמיר (הליכוד):

בעניין זה אתה טועה. כאשר מגישים תכנית בהתאם
לתכנית המפורטת — אין עיכובים, אבל איש לא מגיש
תכניות כאלה.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

חבר-הכנסת תמיר, אני מוכן להראות לך מכתבים
שקיבלתי מאזרחים, מכתבים שנבדקו ונמצאו נכונים,

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— הצעות לסדר-היום (רובינשטיין, י. תמיר, יצחקי, הלוי) —

אחר כך פנה לפקיד ג', ב' וכן הלאה. כל מי שנתנסה במעבר הקשה הזה ממקום למקום תוך אי-ידיעה מוחלטת של הנהגים המזוירים — לפעמים — של אותו משרד, יכול להעיד על כך.

יוסף תמיר (הליכוד):

ואם יש שלט — הוא מלוכלך ומוזהם וקשה לקרוא בו.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

עקרת מלים מלבי, כי התכוונתי לסיים את דברי בעניין אחד הנראה היום רחוק כימות המשיח אבל הוא בהישג יד. איש לא קבע ואין במדינת ישראל שום חוק הקובע שמשרדי הממשלה, ובמיוחד אלה שנוקטים אליהם. אורחי המדינה, יהיו מכווערים, עוובים, מוזנחים, מלוכלכים, מלאי הודעות מרוטות שאיש לא טרח להסירן ושלא יהיה ברוב משרדי הממשלה זכר לאסתטיקה. נדמה לי שמתגבש נוהל בפועל, שאותם משרדים שאין מקבלים בהם קהל, יש בהם דאגה כלשהי לצורתם החיצונית. אני חושב שיש להפוך את היוצרות. בסופו של דבר, האזרח מקבל את מושגיו לגבי המדינה מאותם משרדים שאליהם הוא נזקק — דואר, תעסוקה, רשות מקומית — שם הוא מקבל את מושגיו. והוא התרגל לכך, ממש כמו הנוסע באוטובוס ציבורי, שרשות הרבים היא הפקר. היא מכווערת, היא מוזנחת ומלוכלכת ונוהגים בה בחוסר דרך-ארץ כלפי האזרח הנזקק לשירותים. העניין "הקטן" הזה הוא בעצם העניין הגדול ביותר. שום גאומים מעל במת הכנסת על איכות חיים לא ישנו דבר אם לא גלווה אותם באורח חיים חדש.

(חבר-הכנסת י. יצחקי קורא קריאת-ביניים)

שום קורסים לא יעזרו, אם לא גלווה זאת בדוגמאות.

יצחק יצחקי (הליכוד):

זה עניין של העבר הרחוק.

חבר-הכנסת יצחקי, אנחנו דנים בכנסת לעתים קרובות בנושא איכות החיים. איכות החיים היא נושא המורכב כולו מווסות. הוא מורכב מווסות, וכאשר אנחנו רוצים להעלות בכנסת את הווסות האלה, לא רק שאין בזה עניין ציבורי, כפי שאתם רואים במליאה זו, אלא אנו עצמנו מתחילים לזלזל בנושא זה. בימים שהם הרי גורל — ותמיד יש בישראל ימים כאלה — אתה חש רתיעה להתחיל לדבר על עניין כמו עישון באוטובוסים או מראה משרדי הממשלה וכיוצא באלה עניינים "שוליים". אני מדבר על מראה המשרד, הצורה שבה לבוש הפקיד המקבל את הקהל, צורת הפנייה שלו לקהל, תשובת הטלפוניסטית, והשאלה אם הציבור נדחה ב"לך ושוב" — אלה הם העניינים שמהם מורכבת איכות חיינו.

יוסף תמיר (הליכוד):

באין אף לא שר אחד האחראי בפני הכנסת לעניינים אלה.

אמנון רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אני לא מייצג את ממשלת ישראל לעניין זה.

היו"ר ב. הלוי:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

מירבי, מאקסימאלי, לטיפול בבקשתו של אורח. אני מציע שישה חודשים לתקופת נסיון. אסכים שיועלו גם הצעות לגבי מועדים ותקופות זמן שונות במשרדים שונים. אבל נדמה לי שלא ייתכן להמשיך מצב שבו אורח המגיש בקשה למשרד ממשלתי עובר עינוי דין וביורוקרטיה ללא הגבלת זמן. כבר ראו עינינו — גם עיניהם של רבים מחברי הכנסת — מקרים שאנשים נטחנים בטחנות הממשלה במשך שנים ללא קבלת תשובה כלשהי. משום כך מציע אני שהכנסת תקבע — אם יהיה צורך בכך גם בחוק — שמשרד ממשלתי הנזקק לענייני אורחים הפונים אליו יוכל לטפל בעניין תוך פרק זמן מסוים. בתום פרק הזמן הזה יינתן מבקשו של האורח באורח אוטומאטי אלא אם כן ניתנה תשובה שלילית לפני כן. יתר על כן, דומני שלעתים קרובות אין תועלת בהסתמכות על חוק ההנמקות בשל העדרה של תשובה שלילית. דהיינו, הסחבת היא המונעת גם טיפול יעיל מבחינת חוק ההנמקות, חוק המטיל, דרך אגב, מעמסה גדולה מדי על האורח בחייבו אותו, בסופו של דבר, לגשת לבית המשפט הגבוה לצדק. במקרים שבהם האזרח עצמו אשם בסחבת, דהיינו, כאשר הוא לא עונה על חומר או על מכתב שנשלח אליו, כאשר הוא לא משיב לרשות, תקופת הזמן הזאת לא תיחשב. אבל אם האחריות כולה רובצת על המשרד הממשלתי, נאמר לו: מקץ הזמן יינתן הרשיון או ההיתר באר-רע אוטומאטי, וזאת אם אינו נוגד חוק או טובת הציבור.

כלל שני שאני אציע לכנסת, אם תרין בנושא, הוא ריכוז הטיפול בידי המשרד הממשלתי שאליו פונה האזרח. קיים נוהג המעכיר ממש את האווירה הציבורית בישראל. אתה פונה למשרד ממשלתי האחראי בתוקף החוק על הטיפול בעניין מסוים, ואז הוא אומר לך: תשיג הסכמתו של משרד פלוני או תשיג לי אישור ממשרד אלמוני. אותו אורח צריך לכתת רגליו, להתחנן לפני פקידים ולהביא למשרד המוסמך את החומר המבוקש. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, משרד ממשלתי המוסמך מטעם החוק לטפל בעניין מסוים, עליו מוטלת החובה לרכז את הטיפול בעניין בכל שלב ושלב. גם יותר קל לו לפנות למשרדים ממשלתיים ואחרים. יש לו אמצעי תקשורת, הוא יכול לעשות את זאת בסיטונות. הוא יכול לעשות מקץ מועד מסוים. הוא יכול לעשות ברשימה מקובצת. אני חוזר לדוגמה שלי, שהיא אחת מני רבות, בדבר הפעולות בטאבו. אין שום סיבה, שבגללה יהיו נאלצים האזרחים שרוצים לעשות פעולה שיגרתית ופשוטה לגמרי כמו מכירת דירה, לכתת רגליהם ממקום למקום כדי להשיג אישורים שונים. משרד הרישום הרוצה לדעת אם אותו אורח שילם את מסו, יפנה לרשות המקומית. הוא הדין לגבי משרדים כלכליים ואחרים. יש כתובת אחת בעניין מסוים למשרד הממשלתי, אם לא נשנה את הנוהג הקיים של פיצול וריבוי משרדים, בעמיק את אי-הצדק והעוול שנעשה לציבור האזרחים, גם אם נטפל במאה מכתבים לחודש המגיעים אלינו לכנסת. הבעיה היא בעיה של נוהג חדש, ואימוצה של גישה ראדיקאלית ומהפכנית.

לבסוף עניין שולי אבל גדול. בהרבה משרדים ממשלתיים, שהאזרח הישראלי נזקק אליהם, אין שום שילוט, שום אינפורמאציה, לא בכתב ולא בעל פה. המדריכים אותו כיצד לנהוג באותו מבוך. באיזושהו מקום יש מודיעין, והוא תמיד עמוס. התור למודיעין גדול לפעמים מהתור ליתר האשכנבים. אין בנמצא אותו שילוט שיאמר: מנה לחלון א', משם תשיג אישורים אלה או אחרים,

של חבר-הכנסת רובינשטיין מתייחסת לאותו נושא תוך הדגשים שונים. מאחר שאנחנו סבורים, שהנושא ראוי לדיון ולבחינה על-ידי הכנסת, על-ידי מליאת הכנסת, והיות שאנחנו כאמור הסכמנו שהצעת חבר-הכנסת רום תידון בכנסת, אנחנו בהחלט מסכימים שההצעה של חבר-הכנסת רובינשטיין המונחת לפנינו היום, תידון אף היא במליאה. אם יורשה לנו להציע, אנחנו מציעים ששתי ההצעות תהיינה משולבות, היות שהן נוגעות לאותו חומר ולאותו עניין.

היו"ר ב. הלוי:

יש לפנינו הצעה אחת, שהמליאה תדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רובינשטיין. אנחנו מצביעים.

הצבעה

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

ז. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ז—1977 * (הצעת חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו)

ילדים אלה ואלמנות אלה ראויים לתשומת לב יתירה, לטיפול ולדאגה. אני מקווה שלאחר הריאורגניזציה, שכבוד שר העבודה והרווחה מנסה לגבש אותה בימים אלה, הסוגיה הזאת אכן תמצא את פתרונה ותוכה לטיפול הגאות. מתוך מספר זה של הילדים שהוכרתי, אדוני היושב-ראש, בספטמבר 1978 יגיעו לגיל בר-מצווה 84 בנות ו-122 בנים.

חברי הכנסת, מי כמונו יודעים מה עובר על אלמנה כזאת, אשר התאכזר לה הגורל והיא נאלצת לגדל בנים ובנות שנשארו יתומים. לגדל אותם, לטפל בהם ולספק להם את כל מבוקשם כדי שלא תהיה להם הרגשה, שבגלל היותם יתומים הם אינם זוכים להשומת-לב. ילד כזה מגיע לגיל בר-מצווה, ואין לאלמנה אפשרות כספית לציין את המאורע הזה בצורה חגיגית ולהקנות לילד הרגשה טובה, לשמח את לבו מול העצבות שמלווה אותו בילדותו, כשהוא גדל ומתפתח ללא אב או ללא אם. רבות הן האלמנות שאין ביכלתן ובאפשרותן לספק את כל מבוקשו של הילד ואת כל צרכיו. חברי הכנסת, מענק כזה ניתן, לעת עתה, ליתום שהגיע למצוות מאז שנת 1968, ליתומים של חיילים שנספו במערכה מכוח הוראות סעיף 99(ג) לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"א—1950. סכום המענק צמוד למדד המחירים לצרכן. אינני מגישה את ההצעה בגלל הנימוק שנותנים ליתומים של חיילים שנספו במערכה אלא רק הזכרתי שהדבר קיים לעת עתה רק לגביהם. אני סבורה שיש מקום להקנות זכות של תשלום מענק ליתום לילדי נפגעי עבודה מתוך נקדת ראות אנושית, חברתית וחינוכית.

באשר לסכום המענק — בהצעת החוק שהוגשה על-ידי הונוחה על שולחן הכנסת ב-27 ביוני 1977 ציינתי שסכום המענק יעמוד על 2,000 לירות. אך מאז היו התייקרויות, ותוך שנה האינפלציה עלתה על 40%. הדבר הזה, כמוכר, מצריך עידכון, אני מציעה שהעידכון ייעשה בוועדת העבודה והרווחה, שהצעת החוק הזאת תועבר אליה. במקביל למענק המשולם ליתומים של נספים והצמוד למדד המחירים לצרכן, הייתי מציעה כי המענק המשולם

פגנ שר האוצר י. פלומי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מקובלים עלי כל הדברים שאמר חבר-הכנסת רובינשטיין. למען הסדר הטוב, היות שהאוצר צויין "לשבח", אני רוצה לציין גם את הצעדים שנעשו במשרדים שונים בבחינת "צדקה תתחיל בבית". הייתי רוצה לציין שיפורי נוהלים בעבודת מס רכוש, בהסדרי תשלומים באמצעות בנקים, בשיפור משמעותי ביותר בהליכי שיחרור סחורות ממכס, וגולת הכותרת של ביטול התורים בעניין מטבע הוץ. היום הדברים נראים שונים מאשר היו לפני ה-28 באוקטובר. ודאי יש מקום לשיפורים, אבל אם צויינו נקודות הביקורת, מצאתי לנכון לציין גם כמה נקודות לשבח על דברים שנעשו.

ב-23 במאי הסכים שר האוצר כי הכנסת תדון בהצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת רום בנושא "המשך הייעול ושיפור המינהל בממשלה וברשויות המקומיות, צימצום הבירוקרטיה והטבת השירות לציבור". הצעתו

היו"ר ב. הלוי:

הכנסת תעבור לדון בהצעת חוק ד' בנושא: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום), תשל"ח—1978, של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא לפני הכנסת לקריאה מוקדמת הצעת חוק לתיקון חוק הביטוח הלאומי. לפי ההצעה ישלם המוסד לביטוח לאומי מענק בסך 2,000 לירות ליתום בהגיעו לגיל 13 וליתומה בהגיעה לגיל 12. זה אמור לגבי יתומים של מבוסת, שנפטר כתוצאה מפגיעה בעבודה או שפגיעה בעבודה גרמה למותו.

חברי הכנסת, מענק ליתום שהגיע למצוות הוא דבר חיוני וזו זכות שיש להעניק למשפחת הנפגע, כאשר אסון בא עליה בחטף והאב או האם נפטרו כתוצאה מפגיעה בעבודה. כידוע, ענף זה הקיים במסגרת חוק הביטוח הלאומי מבוסס על דמי מענק המשתלמים על-ידי המעסיק בשיעורים מ-0%—4% או לפי הרבה יותר מ-4% וזה באופן יחסי לסוגי העבודה וסבירות הסיכונים באותו מקום עבודה.

לצערי הרב, הזכויות והשירותים לקבוצה זאת של נפגעים טעונים שיפורים זה זמן רב ובמיוחד הטיפול באותם האלמנות והיתומים. לצערי הרב, מספרם איננו נמצא בירידה, וזה בעקבות העלייה שחלה בשנים האחרונות בתאונות עבודה שנוקם רב לפרט, למשפחה ולמשק גם יחד. לפי הנתונים של המוסד לביטוח לאומי עקומת התאונות נמצאת בעלייה, ולצערי הרב לא נעשה די כדי להקטין את ממדיה. אין מודעות מספקת לכך בציבור הרחב. אלמנות נפגעי העבודה מרגישות את עצמן מבוטלות, אין יד המטפלת בהן והמלווה אותן והבעיות הן רבות. לפי הנתונים כיום ישנן 1,928 אלמנות נפגעים ו-1,699 ילדים עד גיל 18 הזכאים לקיצבות חלויים.

חוברת ל"ו, ישיבה קל"ג

— חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום) (ארבלי-אלמולינו, הלוי, י. כץ);
— הצעות לסדר-היום (הלוי, מ. כהן) —

והרווחה יסכים לתיקון המוצע ולהעברת הצעת החוק
לוועדה ולהכנתה לקריאה ראשונה.

הד"ר ב. הלוי :

תודה לחברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמולינו. אני
מזמין את שר העבודה והרווחה להשיב על ההצעה.

שר-העבודה והרווחה י. כץ :
אני מבקש לדחות את תשובתי.

הד"ר ב. הלוי :

האם את מסכימה להצעת השר לדחות את מועד
התשובה ?

שושנה ארבלי-אלמולינו (המערך) :
אם השר מבקש, אני מסכימה.

הד"ר ב. הלוי :

בהסכמה, לפי בקשת שר העבודה והרווחה, הוחלט
לדחות את שמיעת תשובת השר לישיבה אחרת.

ה. הצעות לסדר-היום

1. מצב הביטוח והגיהות במקומות העבודה בארץ

הד"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום:
מצב הביטוח והגיהות במקומות העבודה בארץ. רשות
הדיבור לחברת-הכנסת מאיר כהן.

מאיר כהן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת. קציר הדמים, תרתי
משמע, לשנה בישראל מתאונות העבודה הוא כלהלן:
90,000 תאונות, 157 מקרי-מוות, 4,000 נכים לצמיתות,
5.5 מיליון ימי-העדרות, 20,000 עובדים היוצאים ממעגל
הייצור מדי יום, כמיליארד לירות שהמוסד לביטוח לאומי
משלם לנפגעי עבודה, לאלמנות וליתומים וכמיליארד
לירות שיש לקפן כנזקים עקיפים הנגרמים למשק. זהו
אחד הדירוגים הגבוהים לגבי מדינות תעשייתיות מת-
קדמות. נוסף על כך נגרם סבל אישי, יתמות, שכול
וסבל למשפחות הנפגעים. עלינו לזכור שרוב הנפגעים
הם פועלים, עובדי ייצור היוצאים ממעגל העבודה היצי-
בנית. נפגע עובד בשירותים בתאונה, ניתן ביתר קלות
למלא מקומו בעובד אחר, אולם קשה להחליף עובד ייצור
שנפגע בעובד אחר, וכך נגרם נזק בעיקר למשק היצרני
וליצוא.

שלושה גורמים במשק חייבים להירתם לפעולה משו-
תפת כדי לצמצם, אם לא למנוע, ככל האפשר את מספר
תאונות העבודה: הממשלה, אירגון המעסיקים וציבור
העובדים באמצעות ההסתדרות הכללית.

פקודת הביטוח בעבודה (נוסח חדש) תש"ל—1970,
יסודה במקודה מאגדאטרית משנת 1946 והיא כוללת 248
סעיפים ותקנות על גבי תקנות. בינתיים חלו בישראל
שינויים רבים בהרכב ענפי הייצור והציוד החדיש, וספק
אם יש במקודה זו כדי להיענות לדרישות של ההתפתחות
בתעשייה במשק הישראלי. אני סבור שהממשלה ובעיקר
משרד העבודה והרווחה מן הדין שיהיו מעוניינים בצמי-
צום המספר של תאונות העבודה. אמנם לא ניתן בהבל פה
לשנות חוקים, ובמיוחד חוק זה. יש צורך למנות ועדה
שבין חבריה יהיו משפטנים, מהנדסים, לכלכלנים, רופאים,
תעשיינים, אירגון המעסיקים והעובדים. תפקידה יהיה

להגיש הצעת חוק, אשר תתאים למדינה תעשייתית מודר-
נית ותתייב לא רק הבנה פיסית לעובדים אלא גם שיפור
איכות החיים והסביבה במפעלים, כגון גידור מתאים של
מבני התעשייה, הקצאת שטח לגינות במפעל ומיתקני
ספורט במפעלים המעסיקים מאות עובדים. לפי חוק זה
יטלו עגשים כבדים על מפרי הוראות הביטוח, מעסיקים
ועובדים כאחד, ובמקרה של תאונה קטלנית יהיו בעלי
המפעלים צפויים למאסר בפועל, נוסף על הקנסות הכס-
פיים. בצרפת הוכח כי ירד מספר התאונות בצורה תלולה
יותר לאחר ששני בעלי מפעל נאסרו לאחר תאונה
קטלנית שקרתה במפעלם. בארץ גוררים בתי-המשפט
2,000 לירות על מעסיק שבמפעלו קרתה תאונה קטלנית,
בעוד שיצרן שנמצא חרק בבקבוק שאותו הוא מייצר צפוי
ל-10,000 לירות קנס. יש לקבוע בצורה ברורה וחד-
משמעית, שבמפעלים המעסיקים מספר גדול של עובדים
ימונה קצין ביטוח אשר שרכו יושלם על-ידי המוסד
לביטוח לאומי כדי למנוע את תלותו של קצין הביטוח
בהנהלת המפעל. הוראותיו יחייבו את הנהלת המפעל.
ההסתדרות, באמצעות ועדי העובדים, והמחלקה לביטוח
וגיהות ומפקחי משרד העבודה חייבים לפקח, לחנך
ולהסביר לעובדים את חובתם להקפיד על מילוי הוראות
הביטוח ולא להירעם מהענשתם על עובדים המזלזלים
בהוראות הביטוח. אציין רק דוגמה אחת לזיילוז שנו-
הגים עובדים בבטחונם. עובדי שירות הנקיון בעיריות
נוהגים להופיע לעבודה בנעלי התעמלות או סנדלים
והם חושפים בכך את כפות ואצבעות רגליהם לתאונות.
הם מקבלים הוצאת בעד ביגוד, וכספים המיועדים לבי-
גוד מוצאים על-ידי העובדים למטרות אחרות אך לא
לביגוד מתאים לצרכי העבודה. המוסד לביטוח לאומי
צריך להיות מעוניין במניעת תאונות. הוא הנושא בעול
התשלומים לנפגעי עבודה. עליו להקצות משאבים וכס-
פים לצורך הרחבת פעולות ההסברה במפעלים עצמם
ובכלי התקשורת — גם בטלוויזיה — על מספר התאונות
והדרך למניעתן. הוצאות אלה תשתלמנה, בסופו של דבר,
הן מבחינה כספית והן מבחינה משקית לאומית ויימנע
סבל של נפגעים ומשפחותיהם.

מחיי העובדים ונחותם, אין כל ספק, כי אפילו יש רק חלק של אמת בטענות אלה, חייבת המדינה להודיע ולפעול לתיקון המעוות.

בנסיגות שעשיתי כדי להבין את שורש הבעיה קיבלתי תשובות שהיו מדיאגות ביותר, אולי יותר ממכלול הבעיות, כיוון שהן נוגעות גם למהות חיינו החברתיים והמציאות הכלכלית והמדינית שלנו. מה אומרים אנשים המטפלים בנושא כאוב זה? הבעיה אינה רק שאלה של תעמולה, הסברה והשגחה במקומות העבודה. מדובר כאן בנסיגון מתמשך מבחינה חינוכית, כלכלית וחברתית לתנך ולגבש את ציבור העובדים ואת החברה שבה הוא חי ויוצרי. בהקשר זה המלחמה בפגוע תאונות העבודה צריכה להוות חלק ממערכה ענפה ומסופעת המנוהלת על-ידי המשרד הממשלתי הנוגע בדבר, היינו משרד העבודה והרווחה, כאשר משתתפים עמו פעולה כל הגופים הציבוריים הנוגעים בדבר, ובראש וראשונה ההסתדרות הכללית של העובדים בישראל. עלי להוסיף ולהדגיש כי נשמעות טענות שקיימת אטימות לגבי הנושא המרכזי של חיינו, הרמת הרמה החברתית של שכבות האוכלוסיה השונות, במיוחד לנוכח העובדה שרבים הם המועסקים הבלתי-מאורגנים. תופעה זו היא תוצאה של עדר מוטיבציה מספקת אצל האנשים הנמצאים בחלונות הגבוהים לגבי הטיפול בפשוטי העם. אני מודע לכך, שזוהי האשמה חמורה ומכאיבה והיא דורשת אחריות גדולה מצדי. ואכן לא בלב קל נטלתי על עצמי לשמש שופר למבקשים לזעוק נוכח העובדות בשטח, ואשמח מאוד אם יוכיחו לי טענות עמדי.

בהקשר זה עלי לגלות לכם, חברי הכנסת, כי אף שאינני רואה את עצמי ככר-סמכא בעולם האקדמי, הטיתי אזני לטענה כי גם הממשלה וגם המוסדות האקדמיים בארץ אינם עושים די כדי לגייס את ציבור האנשים באוניברסיטאות לנסיגנות למצוא פתרונות לבעיות המרכזיות של חיינו, כמו זו שאנו עוסקים בה עכשיו. כולל מוסד אקדמי וכל פקולטה מנותקים ממחקריהם ובפעילותם אחד מן השני, ואין, תודעה מספקת לצורך בריכוז האמצעים כדי לטפל בבעיות הדרושות פעילות מרוכזת ומתואמת. קיים כנראה פגם בשיטת פעילות אקדמיה זו. העם בישראל ובתפוצות, המקדיש כספים ומשאבים רבים לאוניברסיטאות, זכאי לדרוש כי אלה יעסקו ביישום הידע למטרותיה המעשיות של החברה. אני מקווה שלא יאשימו אותי חלילה בהתנכרות למדע הטהור. אני מבקש שיראו בפנייה זו תוצאה של אותה זעקה מהרה, שאני משמש שופר לה. מובן שמעשה זה איננה יכולה להתבצע בצורה פאסיבית. והמשרד לעבודה ולרווחה והשר העומד בראשו הם אשר צריכים ליוזם תכניות בכיוון זה, ואף להזמין את המחקרים הדרושים.

לדעת, אדוני השר, משרדך חייב ליוזם שינויים בחקיקה המתחייבים מצרכי הזמן ומהאתגרים העומדים לפנינו. קיימת עדיין, כפי שנמסר לי, חקיקה מימי המאג'דאט, וזאת בעידן שהטכנולוגיה מחייבת שינויים מתמדיים. אין ספק כי מתחייבת גם בדיקה תמידית של חלוקת המשאבים מתוך התאמתם לצרכי העובדים. כך, למשל, יש לדאוג להרחבת פעילותו של המוסד לבטיחות ולגיהות. אני מעריך מאוד, מתוך היכרות אישית, את פעילותו של המוסד הזה. קשה לי לקבל את העובדה, שרק 20 מיליון לירות מוקצבים לפעילותו ו-8—9 מיליון לירות הוא מגייס בכוחות עצמו מפעולותיו השונות. על השר, לדעתי, להקציב למוסד זה משאבים מתאימים, לחזק

בסוף דברי אצטט את דבריו של גיורא יוספטל, שר העבודה המנוח, שאמר: "אין לאומה דבר יקר יותר מבריאותם ושלמותם של בניה" ואת האמור בפרשת "ואתחנן" בספר דברים: "ונשמרתם מאוד לגפשותיכם".

היו"ר ב. הלוי:

תודה רבה לחבר-הכנסת מאיר כהן. הצעה באותו נושא לחבר-הכנסת יעקב זיאק אמיר.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, אדוני שר העבודה והרווחה. צר לי שנושא כה נכבד, העוסק בחייהם של עובדים יצרניים ועובדים בכלל, מועלה היום בכנסת כאשר המליאה ריקה. אני מאוד מעריך את חבר-הכנסת היחיד הנכוחה פה מלבד שני המציעים וכמובן שר העבודה והרווחה. הנושא הזה היה צריך לקבל ביטוי כלל-ארצי מפני שהוא נוגע בנפשות, נוגע באחת הנקודות הרגישות בחיינו. אני מקווה ששר העבודה יתייחס לבעיה המועלית על-ידי חברי-הכנסת מאיר כהן ועל ידי. ההצעה הזאת, המוגשת עתה על-ידי לסדר יומה של מליאת הכנסת, קשורה בבעיה חשובה ביותר ובעלת השלכות חמורות מאוד למדינתנו. כוונתי לבעיית הבטיחות והגיהות בעבודה בישראל. הנושא עוסק בחייהם ובבריאותם של עובדים בישראל. לצערי אין הוא מוצא את ביטויו ההולם בתודעתנו, מבחינת ההתייחסות והטיפול בו. אומר את האמת, כתוצאה מפעילות אינטנסיבית של ועדי עובדים, מקומות העבודה ואנשי בטיחות במפעלים מודגש הנושא על-ידי המוסד לבטיחות וגיהות. בהמשך דברי אעריך את פעולתיהם. אני רוצה להקדים, שהפעולה הזאת היא פעולה חשובה ולא רק למשק כמשק אלא גם לציבור העובדים העושה במלאכה ליד המכונות.

עמיתי חברי הכנסת, קל מאוד לעמוד על חומרת הבעיה, אם רק מוכנים לייחס לכך את הרגישות המתאימה. די לציין כי מדי שנה בשנה מתרחשות אצלנו 90 תאונות עבודה. או 175 מקרי מוות כל שנה הם תוצאה של העיסוק בעבודה או התנועה לעבודה. כ-4,000 איש הופכים נכים לצמיתות. כ-5.5 מיליון ימי העדרות נרשמים במקומות העבודה כתוצאה מהפיגועות העובדים. גם ההוצאות למשק ולאוצר מדיאגות. המוסד לבטיחות לאומי מוציא למען נפגעי עבודה כמיליארד לירות לשנה והנושאים העקייים נאמדים כמיליארד סוף. כל זאת, חברי הכנסת הנכבדים, קורה במדינה שלצערנו מדורגת במקומות הראשונים בין המדינות התעשייתיות הסובלות מפגע זה של תאונות עבודה.

אדוני היושב-ראש וידידי שר העבודה והרווחה. כאדם שבא לכנסת ממקום עבודה יצרני, וכמי שנדרש, מדי יום, לעמוד מול פני אנשים עובדים כמוני, אני יכול להודיע מעל הבמה הזאת, כי נדרשתי להביא הצעה זו לסדר-היום עקב זעקתם המרה של פשוטי העם ברובי המדינה אשר נפגעו, הם או יקריהם, והדואגים ליום המחר פן ייפגעו חס וחלילה בתאונת עבודה. יכול להיות שאנשים אלה אינם יודעים לתת ביטוי מתאים למכאוביהם ולדאוג תיהם אבל עלי למסור כאן כי רובם הביעו בפני את חששותיהם, שמסיבות שונות אין בארץ דאגה מספקת לנושא זה. למרות מה שנעשה, גם במסגרת ההסתדרות הכללית של העובדים וגם במסגרת המוסד לבטיחות וגיהות, קיימת במפעלים רבים הונחה בתנאי הבטיחות ובהכנסת סדרי עבודה מתאימים אשר ימנעו תאונות. קיימת הרגשה בלב רבים מן האנשים כי ההכנסות, היקף הייצור ואף הציוד שבמפעלים הם חנושים למעבידים יותר

ברצוני להביא כמה נתונים ראשוניים, שעדיין אינם סופיים, לגבי שנת 1977, המדגימים חומרת המצב: בשנה זו היו 74,585 תאונות עבודה, שהוכרו על-ידי המוסד לביטוח לאומי, ובכללן תאונות בדרך לעבודה וממנה. מספר מקרי המוות בתאונות עבודה הגיע ל-75 ו-100 אנשים נוספים נספו בתאונות בדרך לעבודתם וממנה. 1,028 נותרו נכים לצמיתות כתוצאה מתאונות עבודה. כאמור, אני מציע להעביר את ההצעות לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ב. הלוי:

אני שואל את חבר-הכנסת מאיר כהן, האם הוא מסכים להצעת השר?

מאיר כהן (הליכוד):

כן.

היו"ר ב. הלוי:

חבר-הכנסת אמיר?

יעקב זיאק אמיר (המערך):

כן.

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אני מעמיד להצבעה הצעה זו.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

2. טובות הנאה למדריכי תיירים

לצער, להעלות את מחירי המוצרים לתיירים, ואז התיירים מתלוננים על מחירים גבוהים של המוצרים הישראליים. נוסף לכך ראיתי, שהתיירים עצמם מתלחשים ביני-הם על הנושא הזה, כאשר הם נשארים באוטובוס לרבע השעה או לחצי השעה שמדריך התיירים עובר מחנות לחנות ומתמקח עם הסוחרים על המגיע לו. הקרבן לדברים האלה הם התיירים עצמם, הכבולים לאותה חנות, אם הגיע המדריך להסכם בעליה, והם צריכים לקנות שם ולא בחנויות אחרות. חופשה שנייה שראיתי כמו עיני בשבועות האחרונים היא, שהמדריך עומד ליד הקופה של בעל חנות או העסק וסופר את הסדיון בדיוק עד האגורה האחרונה. אחר כך הוא מתחשבן עם בעל החנות ואומר לו: מכרת בסכום של 950.88 לירות וכו', התיירים מרגישים בכך. אינני חושב שזה טוב לדימוי שלנו כמדינה שמנסה לעודד תיירות ואיני חושב שזה עוזר למניעת מעשי חתימות. דוגמה נוספת: לפני שבועיים ראיתי את אותו מדריך מקבל מתנה. הוא סעד במסעדה ללא תשלום רק משום שהביא אליה את התיירים.

אדוני היושב-ראש, אני שמח ששר התעשייה, המסחר והתיירות גיאות לשמוע היום את הנושא. יש כאן פגיעה במוסר, יש כאן שוחד מאולץ ויש כאן סחטנות. נכון, אני יודע שקיים במדינה חוק, ואני מכבד אותו, אבל לצערי הוא אינו מבוצע. לכן הייתי מציע לשר, לכנסת ולכל מי שהנושא מעניין אותו, שיהיה פיקוח סלקטיבי על ביצוע החוק. לא אתנגד לכך, שאם מדריך מסוים

מכל הבחינות ובמיוחד להעמיד לרשותו תקנים די הצורך לתוספת כוח אדם מקצועי מתאים, אף שאני יודע שיש בו אנשים מקצועיים טובים ומתאימים. אבל אין די בהם, צריך להוסיף עליהם. ועם זאת צריך להעניק למוסד סטאטוס מכובד כיאה למוסד זה.

אדוני היושב-ראש, קשה מאוד להפריז בזעקות על חומרת הנושא, שאותו אני מביא לתשומת לבם של חברי הכנסת. יחד עם זאת, אסור לנו לשכוח שמדובר בחיי אדם, בבריאותם ובחסנה החברתי של האוכלוסיה העובדת בישראל. לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש כי מליאת הכנסת תקיים דיון בנושא זה על כל השלכותיו.

היו"ר ב. הלוי:

חודה לחבר-הכנסת אמיר. אני מזמין לתשובה את שר העבודה והרווחה.

שר-העבודה והרווחה י. כץ:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. הבעיה שהעלו חברי-הכנסת אמיר ומאיר כהן היא בעיה רצינית וחמורה הפוגעת בעובדים, בבני משפחותיהם ובפריון העבודה.

בדעתי להעמיד את נושא מניעת תאונות העבודה ומחלות המקצוע בסדר עדיפות גבוהה של עבודת משרדי במסגרת ההערכה החדשה, שאנו עושים לחיזוק המערכת העוסקת בנושא זה. ביקשתי ממנכ"ל משרדי להכין תכנית רבי-שנתית מקיפה למלחמה בתאונות העבודה ולהחמרת העונשים של מפירי חוקי הבטיחות בדרך של חקיקה.

אני סבור כי חשוב שיתקיים דיון ממצה בנושא זה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, דיון שיאפשר לחברי הכנסת להיות שותפים עמנו ביזמתנו זו. בהזדמנות זו

היו"ר ב. הלוי:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה האחרונה לסדר-היום, הצעה מס' 1354, טובות הנאה למדריכי תיירים, של חבר-הכנסת עטשי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת עטשי.

יודאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. לתיירות בישראל יש גם ערך כלכלי גדול, כולנו חייבים בעידוד התיירות, וכולנו מעוניינים לעודד תיירים לבוא ולבקר בארצנו היקרה. בהתנהגותנו, בתרבות חיינו ובגילוי סבר פנים יפות לתיירים אנו מעודדים את התיירות בישראל.

למדריכי התיירים המייצגים, כביכול, את מדינת ישראל כלפי התיירים כמלוויהם במשך כל זמן שהותם בארץ, יש השפעה רבה על התרשמותם של התיירים מן הארץ ותרומה רבה להצלחת ביקוריהם כאן. מזה שבועות מספר מגיעות אלי תלונות של בעלי מסעדות וחנויות למסרות לתיירים על התנהגות ירודה של המדריכים ובעיקר על התנהגות שאינה הולמת חברה ומדינה המעודדת תיירות. בדקתי בעצמי את הנושא וראיתי, שיש מדריכי תיירים שמעמידים את האוטובוס במרכזי תיירות, המדריך ניגש לבעל החנות ומתחיל להתווכח אתו כמה אחוזים מסכום קניות התיירים ייתנו לו, 15% או 20%. בעלי החנויות אלי המסעדות נכנעים לסחיטה כי הם רוצים להתקיים ולמכור את סחורתם. לכן הם מסכימים לתת 15% או 20% למדריך התיירים, כלומר הם נותנים למדריך כמעט כ-50% של רווחיהם. לכן נאלצים הסוחרים,

האלה, למקומות עם סחורה מוצלחת פחות. זה נושא נכבד, הוא נידון בוועדת הכלכלה כשאני הייתי חבר בה. דנו שם בחוק הזה. ייתכן מאוד שטעינו בהערכה, שאפשר לסגור את הדבר בצורה הרמטית ולא להתחשב בנהגים הבין-לאומיים. אני מקבל את הפנייה שהנושא יידון במליאה או בוועדה. לא הייתי רוצה לפרוש היום את היריעה ולהרחיב את הדיבור ולהבליט עוד כמה עובדות ידועות בנושא זה, לצערי, גם כדי לא ליצור אווירה שכו- לנו נוהגים כך, שהרי לא כולנו נוהגים כך. יש יוצאי דופן מעטים אבל הם מצביעים על התאוצה לקראת נוהגים מתרבים כאלה.

אדוני היושב-ראש, הייתי מציע שההצעה הזאת תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת. היא דנה בחקיקה בנושא זה. אם יש טעם לערוך רביזיה בנושא או לשנות את החוק או לאשרו מחדש ולקבוע איך לנהוג ואיזה פיקוח יהיה, תדון בזה הוועדה. אני ברצון אשמע את הצעותיה. אני מודה שהמשרד היום איננו כל כך ערוך לפיקוח בכמה תחומים וגם בתחום הזה בסדרי הגודל הדרושים. על-כל-פנים ייתכן שצריך לערוך רביזיה. אני מציע שוועדת הכלכלה תדון בנושא, וכמוכן אקבל את דעתה.

היו"ר ב. הלוי :

תודה. אני שואל את חבר-הכנסת עטשי, האם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

ידיאן עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי):
כן.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת, להעביר את ההצעה לסדר היום של חבר-הכנסת עטשי לוועדת הכלכלה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ב. הלוי :

חברי הכנסת, הישיבה הבאה ביום שני בשעה ארבע אחרי-הצהריים. ישיבה זו בעולה.

מלווה תיירים במשך כמה שעות או ימים או שבועות, הוא יקבל "טיפ" של 2%, 5% או 7%. אבל לא ייתכן שהוא יסגור את התיירים באוטובוס ויעבור מחנות לחנות כדי להתמקח עם הסוחרים כמה יתנו לו. אני חושב שזה שיא השחיתות.

חבל שסגן שר האוצר איננו כאן. אני רוצה לומר, שמדובר פה בעשרות או מאות אלפי לירות המשולשות לכיסיהם של מדריכי התיירים ללא פיקוח של מס הכנסה וללא פיקוח אחר כלשהו. אם תבדקו כמה מדריכי תיירים נוסעים לחוץ-לארץ רק הודות לכספים שהם משלשלים לכיסיהם, תראו שיש עשרות כאלה. הם נוסעים לחוץ-לארץ הודות לשפע הכספי שהם נהנים ממנו כתוצאה מהדברים האלה.

לא אדבר על ה"טיפ" שהם מקבלים מהתיירים, זה לגיטימי. כולנו היינו בחוץ-לארץ ונתנו "טיפ" כתיירים באוטובוס. אבל במדינה שמעוניינת לעודד תיירות לא ייתכן להתמקח עם הסוחרים. אני יודע שיש מקומות שאינם נכנעים ללחץ הזה כמו "משכית" וחנויות גדולות בעלות יוקרה. אבל אם מדובר בעכו, בדליית אל-כרמל או במזרח ירושלים, הסוחרים שם רוצים לחיות והם נכנעים לסחטנות הזאת.

לא יכולה להיות במדינה ריבונות אחרת אלא ריבון-נות החוק. אולי מגיע משהו לאותם מדריכי תיירים אבל ודאי לא באותם ממדים וודאי לא התחלקות עם הסוחר ב-50% מרווחיו.

זהו נושא שהכנסת או אחת מוועדותיה צריכות לתת עליו את הדעת.

היו"ר ב. הלוי :

רשות הדיבור לשר התעשייה, המסחר והתיירות לתשובה.

שר-התעשייה, המסחר והתיירות י. הורביץ :

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת. אני רוצה להודות לחבר-הכנסת עטשי שהעלה את הנושא. הנושא ראוי לדיון, ולא רק בגלל החקיקה. גם לולא היה קיים חוק, צריך לבדוק איך אנחנו נראים, איך אנחנו נוהגים ולאן לוקחים את התיירים. ולרוב, לוקחים את התיירים למקומות שבהם גאלצים בעלי העסקים לתת את האחוזים

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קל"א—קל"ג

- א. סקירת שר הבינוי והשיכון על פעולות משרדו — דיון.
- ב. בחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לדיינים.
- ג. סקירת שר האוצר על פעולות משרדו — סיכום הדיון.
- ד. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- ה. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- ו. חוק הוצאה לפועל (תיקון מס' 4), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. חוק הרשויות המקומיות (משמעת), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ח. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק הסדרת מקומות רחצה (תיקון), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת חברי-הכנסת י. מ. אברר מובין.
- י. שאילתות ותשובות.
- יא. הצעות לסדר-היום.
- יב. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יג. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו — גמר הדיון.
- יד. חוק אמנות קרן המטבע הבין-לאומית והבנק הבין-לאומי לשיקום ולפיתוח (תיקון), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- טו. חוק לתיקון פקודת הראיות (מס' 4), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק איסור לשון הרע (תיקון מס' 2), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק העונשין (תיקון מס' 6), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 24), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כ. אי-ביצוע מדיניות פיזור האוכלוסיה — הצעת חברי-הכנסת מ. קצב.
- כא. אחזקתם של בתים משותפים — הצעת חברי-הכנסת מ. סבידור.
- כב. העדר רופאים בירוחם — הצעת חברי-הכנסת י. ז'. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- כג. השביתה בצי הסוחר — הצעת חברי-הכנסת אל-גרבלי, י. ז'. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל, וש. שטרן-קטן.
- כד. הצורך בהמשך הייעול ושיפור המינהל בממשלה וברשויות המקומיות — הצעת חברי-הכנסת י. רום.
- כה. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חברי-הכנסת י. כהן.
- כו. מצב החינוך הגבוה והמחקר המדעי במדינת ישראל — הצעת חברי-הכנסת א. אבן.
- כז. בדיקה והערכת תרומת גן הילדים (חובה + גני יל-דים) ובבית-הספר היסודי למערכת החינוך כתנאי מחייב להמשך ביצוע הרפורמה — הצעת חברי-הכנסת י. יצחקי.
- כח. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ל. הודעת הממשלה על משפטו של אנאטולי שצ'ראנסקי.
- לא. חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 19), תשל"ח—1978 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- לב. חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), תשל"ח—1978 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- לג. הצעות חוק של חברי כנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קל"א—קל"ג

- 357—355. המצב בחברת "אל על" — הצעות חברי-הכנסת מ. שחל, א. שריר וא. אבטיב.
358. א. רובינשטיין (התנועה הדמוקרטית לשינוי): הצירוף בשינוי נוהגים בירוקרטיים בשירותים ממשלתיים וציבוריים.
361. ז. עטשי (התנועה הדמוקרטית לשינוי): טובות הנאה למדריכי תיירים.
- 360—359. מצב הבטיחות והגיהות במקומות העבודה בארץ — הצעות חברי-הכנסת מ. כהן וי. ז'. אמיר.

ג. הצעת חוק ההוצאה לפועל (תיקון מס' 4), תשל"ח—1978

בכל הצעדים הנדרשים לביצוע פסק הדין, ובמקום "יכול הוא להסתייע" יבוא "והוא יסתייע";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "במסירת קטין" יבוא "בביצוע פסק הדין".

5. תיקון סעיף 69

בסעיף 69 לחוק העיקרי —

(1) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי ראש ההוצאה לפועל, על פי בקשת הזוכה, לצוות על תשלום החוב הפסוק במועד או בשיעורים שיקבע, מיידי לאחר שהוגשה בקשת ביצוע כאמור בסעיף 69".

(2) סעיף קטן (ג) יסומן (ד) ולפניו יבוא:

"(ג) צו כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב) ייכנס לתקפו במועד שיקבע ראש ההוצאה לפועל, אך רשאי ראש ההוצאה לפועל לבטלו או לשנות את השיעורים שקבע בו בדרך שבה היה רשאי ליתן צו לפי סעיף קטן (א)".

6. תיקון סעיף 70

בסעיף 70 (א) לחוק העיקרי —

(1) במקום "שנקבע לפי סעיף 69 (א)" יבוא "שנקבע בצו לפי סעיף 69 (א), (ב) או (ג)";

(2) במקום "בצו של ראש ההוצאה לפועל לפי סעיף 69 (א)" יבוא "בצו כאמור".

1. תיקון סעיף 7

בסעיף 7 לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז—1967¹ (להלן — החוק העיקרי), בסוף סעיף קטן (א) יבוא: "ציווה ראש ההוצאה לפועל על תשלום החוב כאמור בסעיף 69(ב), יצורף לאזהרה גם העתק הצו".

2. תיקון סעיף 8

בסעיף 8 לחוק העיקרי, במקום כותרת השוליים יבוא: "נקיטת הליכים, הפסקתם וביטולם לפי בקשת הזוכה".

3. תיקון סעיף 27

האמור בסעיף 27 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) הוחסנו מעוקלים שהוצאו מרשות החייב ועברו 30 יום מיום החסנתם והחייב לא שילם את החוב הפסוק, רשאי ראש ההוצאה לפועל מיזמתו, לאחר שנתן על כך הודעה 15 יום מראש לזוכה ולחייב, לצוות על מכירת המעוקלים או על מימוש בדרך אחרת".

4. תיקון סעיף 62

בסעיף 62 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א), במקום "ימסור המוציא לפועל את הקטין למי שהורה עליו בית המשפט" יבוא "או לאפשר מגע, התראות או קשר בין הורה לבין ילדו הקטין שאינו נמצא בהחזקתו, או לעשות כל דבר אחר בקשר לקטין, ינקוט המוציא לפועל

¹ ס"ח תשכ"ז, עמ' 116; תשכ"ט, עמ' 16; תשל"א, עמ' 186; תשל"ה, עמ' 12.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 6

מ. עמאר ות. טובי מציעים:

למחוק את הסעיף.

לסעיף 5

ת. טובי מציע:

למחוק את הסעיף.

ד. הצעת חוק הרשויות המקומיות (משמעת), תשל"ח—1978

רות משמעת של עובדי הרשויות המקומיות הנמ"צאות בתחום האזור אשר לו הוקם בית-הדין (להלן — הרשויות האזוריות).

3. מינוי חברי בתי-הדין

(א) חברי בית-דין מקומי יהיו עובדי הרשות המקומית שבה הוקם בית הדין; שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הפנים, ימנה אותם מתוך שלוש רשימות והן:

(1) רשימת העובדים הכשירים להתמנות שופטי בית-משפט שלום, שערך שר המשפטים;

(2) רשימה שהגישה מועצת הרשות המקומית;

(3) רשימה שהגיש אירגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות המקומית; לא הגיש אירגון העובדים רשימה כאמור תוך חודשיים מיום שנמסרה לו דרישה לעשות כן,

1. הגדרה

בחוק זה, "רשות מקומית" — עירייה, מועצה מקומית או איגוד ערים.

2. הקמת בתי-דין

(א) יוקמו בתי-דין למשמעת של עובדי הרשויות המקומיות שתפקידם לשפוט את עובדי הרשויות המקומיות על עבירות משמעת לפי חוק זה (להלן — בתי-הדין).

(ב) בתי-הדין יוקמו —

(1) בירושלים, בתל-אביב-יפו ובחיפה (לבית-דין כאמור ייקרא בית-דין מקומי);

(2) לכל אזור במדינה ששר הפנים יקבע את תחומו בצו (לבית-דין כאמור ייקרא בית-דין אזורי); לבית-דין אזורי תהא סמכות לדון בעבי-

- (1) עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת עובדי הרשות המקומית;
- (2) לא קיים את המוטל עליו כעובד הרשות המקומית על פי חוק, תקנה, נוהג, הוראה כללית או הוראה מיוחדת שניתנה לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;
- (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד הרשות המקומית או התנהג התנהגות הע" לולה לפגוע בתדמיתה או בשמה הטוב של הרשות המקומית;
- (4) התנהג התנהגות בלתי הוגנת במילוי תפקידו או בקשר איתו;
- (5) השיג את מינויו כעובד הרשות המקומית במסירת ידיעה כוזבת או בהעלמת עובדה הנוגעת לעניין, או בשימוש באיומים או בכוח או באמצעים פסולים אחרים;
- (6) הורשע על עבירה שיש עמה קלון.

10. מינוי תובע

ראש רשות מקומית ימנה אדם לקבלת קובלנות ול- הגשת תובענות לבית-הדין נגד עובדי אותה רשות מקומית הנאשמים בביצוע עבירות משמעת לפי חוק זה (להלן — תובע); המינוי יכול שיהא כללי או לצורך עניין מסויים.

11. קובלנה

ראש רשות מקומית או מי שהוא הסמיך לכך או היועץ המשפטי לממשלה רשאים להגיש לתובע קובלנה על עבירת משמעת שעבר עובד הרשות המקומית.

12. מינוי חוקרים

ראש רשות מקומית רשאי למנות לעניין חוק זה חוקרים שיפעלו לפי הוראות התובע; המינוי יכול שיהא כללי או לצורך עניין מסויים; לא נתן התובע לחוקר הוראה לעניין פלוני רשאי ראש הרשות המקומית לתיתה.

13. סמכויות חקירה

בעניינים שהם בסמכות של בתי-הדין יהיו לתובעים ולחוקרים הסמכויות שאפשר להעניקן לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצידורה הפלילית (עדות)¹, וסעיף 3 לאותה פקודה יחול על חקירות של תובעים או חוקרים מכות סמכויות אלה, בשינויים המחוייבים לפי העניין.

14. הגשת תרענה

ראה התובע שיש בקובלנה ובחומר החקירה ראיות מספיקות לכאורה לאישום עובד רשות מקומית בעבירה משמעת, רשאי הוא להגיש נגדו תרענה לבית-הדין; החליט התובע שלא להעמיד את העובד לדין רשאי היועץ המשפטי לממשלה או מי שהוא הסמיך לכך לחייבו לעשות כן.

15. שמירת סמכות של ראש רשות מקומית

אין בהוראות סעיפים 10 עד 14 כדי למנוע ראש רשות מקומית מלהתרות או לגזור בעובד על מעשה או מחל שישי בו משום עבירת משמעת; התראה או נזיפה כאמור לא יראוה כאמצעי משמעת לעניין סעיף 19.

ימונו חברים לבית-הדין מתוך כלל עובדי הרשות המקומית.

חברי בית-דין אזרחי יהיו עובדי הרשויות האזוריות; שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הפנים, ימנה אותם מתוך שלוש רשימות, והן:

- (1) רשימת העובדים הכשרים להתמנות שופטי בית-משפט שלום, שערך שר המשפטים;
- (2) רשימות שהגישו מועצות הרשויות האזוריות;
- (3) רשימה שהגיש אירגון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשויות האזוריות; לא הגיש אירגון העובדים רשימה כאמור תוך חודשיים מיום שנמסרה לו דרישה לעשות כן, ימונו חברים לבית-הדין מתוך כלל עובדי הרשויות האזוריות.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בצו את המספר המינימאלי של העובדים המוצעים לחברי בית-הדין בכל אחת מהרשימות לפי סעיף זה; פחת מספר המוצעים ברשימה פלונית מהמינימום שנקבע לה, והרשאי להגיש לא השלים אותה תוך 60 יום מיום שנמסרה לו דרישה לעשות כן, רשאי שר המשפטים להשלים את הרשימה.

4. תקופת המינוי

(א) מינויו של חבר בית-דין יהיה לתקופה של חמש שנים, אולם מי שתמה תקופת מינויו מותר לחזור ולמנותו.

(ב) חבר בית-דין, שהחל לזון בעניין פלוני תוך תקופת מינויו, רשאי לסיימו גם לאחר שתמה תקופה זו.

5. אב בית-דין

שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הפנים, ימנה לכל בית-דין אב בית-דין וממלא מקומו מבין חברי בית-הדין שנתמנו לפי סעיף 3.

6. פירסום

המינויים של חבר בתי-הדין, אבות בתי-הדין וממלאי מקומם יפורסמו ברשומות.

7. הרכב צוותי בתי-הדין

(א) בית-דין ידון בצוותים של שלושה שימנה אב בית-הדין לכל דיון בעניין פלוני; בכל צוות יהיה חבר אחד מכל אחת משלוש הרשימות הנזכרות בסעיף 3.

(ב) אב בית-הדין ימנה את היושב-ראש לכל צוות; נמנה אב בית-הדין עצמו עם הצוות — יהיה הוא היושב-ראש.

8. הפסקת הכהונה

חדל חבר בית-הדין, שלא מחמת יציאה לקיצבה, להיות עובד הרשות המקומית שבה עבד כשנתמנה, או מלאו לו שבעים שנה, תיפסק כהונתו כחבר בית-הדין; אולם רשאי הוא, באישור אב בית-הדין, לסיים את הדיון בעניין פלוני שהחל בו לפני הפסקת כהונתו.

9. עבירות משמעת

עובד רשות מקומית שעשה אחת מאלה אשם בעבירת משמעת:

¹ חוקי א"י, כרך א', פרק ל"ד, עמ' 439.

אחדים מאמצעי המשמעת המפורטים בסעיף 17(1) עד 7) ולפרסם את החלטתו כאמור בסעיף 17(11).

19. אין מענישים פעמיים על עבירה אחת לא ינקטו נגד עובד רשות מקומית אמצעי משמעת על עבירת משמעת אחת יותר מפעם אחת.

20. החלטת הוראות חוק שירות המדינה (משמעת) בכסוף להוראות חוק זה יחולו הוראות חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963² (להלן — חוק המש-
מעת), למעט סעיפים 19 עד 30, על עובדי הרשויות המקומיות, על חברי בתי-הדין ועל ההליכים בבתי-הדין, וסמכויות בתי-הדין יהיו כסמכויות בית-הדין למשמעת לפי חוק המשמעת, הכולל בשינויים ובתיאומים שיקבע שר הפנים באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

21. הוצאות
(א) הוצאות החזקה וניהולו של בית-דין מקומי ייכללו בתקציב הרשות המקומית שבה הוקם בית-הדין.
(ב) שר הפנים יקבע בתקנות את מקום מושבם וסדרי ניהולם והחזקתם של בתי-הדין האזוריים וחלוקת ההוצאות הכרוכות בכך בין הרשויות האזוריות.

22. סדרי הדין
שר המשפטים יקבע בתקנות את הליכי ההעמדה לדין לפני בתי-הדין ואת סדרי הדין בהם.

23. ביצוע החלטות בית-הדין
(א) אמצעי משמעת שהחליט עליו בית-דין לא יבוצע אלא לאחר שנמסר לידי העובד העתק מאושר של החלטתו ולאחר שחלפה תקופת הערעור; הוגש ערעור, לא תבוצע החלטתו אלא לאחר שנמסר לעובד העתק מאושר של פסק הדין בערעור.

(ב) החליט בית-דין לפטר עובד או להעבירו למשרה אחרת, רשאי הוא להורות בהחלטתו על ביצוע מידי אם ראה שתומרת העבירה מצדיקה זאת.

(ג) שר הפנים רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר ביצוען של החלטות בתי-הדין בידי הרשויות הנוגעות בדבר.

24. ערעור על החלטת בית-הדין
(א) פסק דין של בית-דין ניתן לערעור של העובד ושל החובע, לפני שופט של בית-המשפט העליון, לא יאוחר מהיום השלושים לאחר שניתן פסק הדין אם ניתן בפני המערער, או לאחר שהוצא לו העתק ממנו את ניתן שלא בפניו.

(ב) החליט בית-הדין על ביצוע מידי של פיטורים או על העברה מיידית למשרה אחרת כאמור בסעיף 23(ב), רשאי שופט בית-המשפט העליון, על פי בקשת העובד, לעכב את הביצוע עד להחלטה בערעור, ואם כבר פוטר העובד או הועבר כאמור לפי החלטתו — להורות על חזרה למשרתו; נתן השופט החלטה לפי סעיף זה, רשאי הוא גם לצוות על השעיית העובד מתפקידו.

(ג) החליט השופט לבטל החלטה בדבר פיטורי עובד או בדבר העברתו למשרה אחרת יהיה הביטול,

18. החלטת הוראות חוק ועדות חקירה
בכסוף לאמור בסעיף 22 יהיו לבתי-הדין כל הסמ-
כויות הנתונות לוועדות חקירה לפי סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968².

17. אמצעי משמעת
בית-דין מוסמך להחליט על אחד או אחדים מאמצעי משמעת אלה:

- (1) התראה;
- (2) נזיפה;
- (3) שלילת זכויות הוותק, כולן או מקצתן, הכול לתקופה שיקבע;
- (4) הורדה בדרגה או הקפאתה, במידה ולתקופה שיקבע;
- (5) הפסקת משכורת עד החלק השישי ממנה לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים;
- (6) העברה — בתיאום עם ראש הרשות המקומית — למשרה אחרת, בהגבלת זמן או ללא הגבלה;
- (7) פסילה, לאחר העברה כאמור בפסקה (6), למילוי תפקידים מסויימים, במידה ולתקופה ש- יקבע;

- (8) פיטורים בתשלום פיצויי פיטורים, כולם או מקצתם, או ללא תשלום פיצויי פיטורים;
- (9) פסילה, לאחר פיטורים או פרישת העובד מעבודתו ברשות המקומית בדרך אחרת, למילוי תפקידים מסויימים ברשות המקומית או בכלל הרשויות המקומיות, לצמיתות או לתקופה שיקבע;
- (10) פסילה, לאחר פיטורים או פרישת העובד מעבודתו ברשות המקומית בדרך אחרת, לעבודה ברשות המקומית או בכלל הרשויות המקומיות, לצמיתות או לתקופה שיקבע;
- (11) בצירוף לאמצעי משמעת אחר — פירסום החלטת בית-הדין, כולה או מקצתה, באופן שיקבע בית-הדין.

18. פיטורים על תנאי
(א) החליט בית-הדין לפטר עובד, רשאי הוא להו-
רות בגור הדין שהפיטורים יהיו על תנאי; מי שנידון לפיטורים על תנאי לא ישא את עונשו אלא אם עבר — תוך תקופה שנקבעה בגזר דינו ואשר לא תוספת משנה ולא תעלה על שלוש שנים (להלן — תקופת התנאי) — אחת מעבירות המשמעת שנקבעו בגזר הדין והורשע בשל עביירה כזאת (להלן — עבירה נוספת) תוך תקופת התנאי או לאחריה.

(ב) תקופת התנאי תתחיל מיום מתן גזר הדין וזלת אם הורה בית-הדין אחרת.

(ג) קביעת העבירה הנוספת לפי סעיף קטן (א) יכול שתהיה בציון עבירה לפי סעיף 9 או בציון סוג של מעשים או מחבלים או בפירוט מעשים או מחבלים מסויימים.

(ד) הטיל בית-הדין עונש של פיטורים על תנאי, רשאי הוא בנוסף על כך להטיל על העובד גם אחד או

² ס"ח תשכ"ט, עמ' 28.

³ ס"ח תשכ"ג, עמ' 50.

מחמת עבירת משמעת כמשמעותה בחוק הרשויות המקומיות (משמעת), תשל"ח—1978;

(3) במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) על פי החלטת בית-דין למשמעת לפי החוק האמור בפסקה (1)."

(ב) בסעיף 184 לפקודת העיריות, פסקה (2) — בטלה.

26. ביצוע ותקנות

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

27. תחילה

תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פירסומו.

28. הוראות מעבר

(א) חוק זה לא יחול על ביצוע החלטה סופית אשר לפני תחילתו ניתנה בבית-דין למשמעת של עובדי רשות מקומית שהיה קיים אותה שעה, והליכים שהיו תלויים ועומדים לפני בית-דין כאמור, ימשיכו בהם, ויבצעו החלטות שניתנו בהם, כאילו חוק זה לא נתקבל.

(ב) בכפוף לאמור בסעיף קטן (א) יחול חוק זה גם על עבירת משמעת שנעברה לפני תחילתו, ובלבד שניתן היה להעמיד עובד לדין משמעתי בשל עבירה זו גם בשעת ביצועה.

לכל דבר, בר תוקף למפרע מיום ביצוע הפיטורים או ההעברה.

(ד) בבואו להכריע בעירעור רשאי השופט לעשות אחת מאלה:

(1) לקבל את העירעור, כולו או מקצתו, ולשנות את פסק הדין או לבטלו ולתת אחר במקומו, או

להחזיר את הדין עם הוראות לבית-הדין;

(2) לדחות את העירעור;

(3) ליתן בקשר לפסק הדין כל החלטה אחרת שבית-הדין היה מוסמך לתיתה.

(ה) השופט רשאי לדחות עירעור אף אם קיבל טענה שנטענה אם היה סבור כי לא נגרם עיוות דין.

(ו) לענין העירעור, הכרעת הדין וגור הדין מהווים יחד את פסק הדין.

(ז) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את סדרי הדין בעירעור וכן בבקשות לעיכוב ביצוע והחזרה למש-רה לפי סעיף זה.

25. תיקון פקודת העיריות

(א) בסעיף 171 לפקודת העיריות⁴ —

(1) "המלים" "ובאישור הממונה" — יימחקו;

(2) בפסקה (1), אחרי "לפטרו" יבוא "שלא

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 8, עמ' 197.

הסתייגות לחוק הנ"ל

לסעיף 7

מ. זירשובסקי מציע:

בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "ובלבד שבדין

בבית-דין אזורי לא ימונה לצוות חבר בית-הדין שהוא עובד של הרשות שהנאשם עובד בה."

ה. הצעת חוק שירות המדינה (גימלאות) (תיקון מס' 19), תשל"ח—1978

2. תיקון סעיף 30

(א) בסעיף 30(ב) לחוק העיקרי, במקום "שבעים וחמישה אחוזים מקיצבתו" יבוא "תשעים אחוזים מקיצ-בתו".

(ב) תחילתו של סעיף זה ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975), והוראותיו יחולו לגבי הזמן שלאחר תחילתו גם על שאיריו של זכאי לקיצבה שנפטר לפני תחילתו.

3. תיקון סעיף 40

(א) בסעיף 40 לחוק העיקרי, במקום הקטע המתחיל במלים "לבחור במענק" והמסתיים במלים "כפול חמש" יבוא "לבחור במקום כל הגימלאות האחרות המגיעות להם לפי חוק זה באחד מאלה:

(1) פיצויי הפיטורים שהיו מגיעים להם לולא האמור בסעיף 39(א);

1. תיקון סעיף 26

האמור בסעיף 26 לחוק שירות המדינה (גימלאות) (נוסח משולב), תשל"ל—1970¹ (להלן — החוק העיקרי), יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) (1) מי שהיה ליתום של עובד לאחר שהגיע לגיל 18 והוא זכאי לקיצבה לפי סעיף קטן (א), לרבות קיצבה ששיעורה נקבע לפי סעיף 30(א), רשאי להוון את הקיצבה האמורה כולה.

(2) הוראה זו אינה תלה —

(א) על יתום שאין לו הכנסה כרי מתיי-תו ואינו מסוגל לכלכל עצמו;

(ב) אם בחרו שאירי העובד בהטבות פרישה אחרות במקום כל הגימלאות המגיעות להם לפי חוק זה, כאמור בסעיף 40.

¹ ס"ח תשל"ל, עמ' 65; תשל"ז, עמ' 106.

נפטר לפני יום פירסום חוק זה ברשומות, רשאים שאירגן להשתמש בזכות הברירה מכוח סעיף זה עד תום שישה חודשים מיום הפירסום.

4. תיקון סעיף 109

בסעיף 109(א) (1) לחוק העיקרי, אחרי "22" יבוא "26(ב)".

1. הצעת חוק השימוש הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ח—1978

סגן-אלוף ומעלה עונש ריתוק למחנה או לאניה ולא עונש מחבוש.

5. תיקון סעיף 165

בסעיף 165 לחוק העיקרי, בפסקה (3), במקום "ולהפחית את- העונש או להגדילו" יבוא "ולהקל בעונש או להחמירו בו", ובמקום "יגדיל את העונש" יבוא "יחמיר בעונש".

6. הוספת סעיף 167

לאחר סעיף 167 לחוק העיקרי יבוא:

"167ב. קצין שהועמד לדין משמעתי לפני הרמטכ"ל

קצין בדרגה סגן-אלוף ומעלה, שהועמד לדין משמעתי לפני הרמטכ"ל, לא יוכל לבקש העברת דינו לקצין שיפוט אחר לפי סעיף 149, ולא יחולו לגביו הוראות סעיפים 163, 167 ו-167א."

7. תיקון סעיף 317

בסעיף 317 לחוק העיקרי, בסעיף קטן (ב), במקום פסקאות (2) ו-(3) יבוא:

"(2) שני עורכי-דין שתבחר לשכת עורכי הדין;
(3) המנהל הכללי של משרד המשפטים;"

8. החלפת סעיף 318

במקום סעיף 318 לחוק העיקרי יבוא:

"318. אישור הוועדה

(א) אדם המוסמך לעסוק בישראל במקצוע עריכת דין רשאית הוועדה לפי שיקול דעתה —

(1) לתת לו אישור כאמור בסעיף 317;

(2) לתת לו אישור מסוייג ולקבוע שהאישור לא יחול על משפט הנערך בדלתיים סגורות לשם מניעת פגיעה בבטחון המדינה;

(3) לסרב לתת לו אישור.

(ב) הוועדה רשאית, על פי בקשת הרמטכ"ל, לבטל בכל עת אישור שניתן או לסייגו כאמור בסעיף קטן (א)(2).

(ג) אישור שלא סוייג כאמור בסעיף קטן (א)(2) ייקרא "אישור בלתי מסוייג".

(2) המענק שהיה משתלם להם לפי סעיף 27 אילו שירת העובד פחות מחמש שנים, ואם היו מגיעים להם פיצויי פיטורים לולא האמור בסעיף 39(א) — בתוספת פיצויים אלה, במלואם או בשיעור המשכורת הקובעת שהיתה לעובד תכוף לפני פרישתו כפול חמש, הכול לפי הקטן יותר".

(ב) סעיף זה חל על שאירי עובד שנפטר אחרי יום כ"א בתמוז תשל"ה (30 ביוני 1975); אם העובד

1. תיקון סעיף 6

בסעיף 6 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו—1955 (להלן — החוק העיקרי), אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב) תפקע התחור לה האמורה בסעיף קטן (א) לגבי עבירה מן העבירות המנויות להלן אם לא הוגש כתב אישום עליה לבית-דין צבאי תוך שנה מהיום שאדם שעבר אותה חדל, לחלוטין או לשעה, מהיות חייל:

(1) עבירה צבאית שעונשה מאסר שנתיים ומעלה שנעברה במדינה או מחוצה לה;

(2) עבירה שאינה צבאית שהיא פשע שנעברה מחוץ למדינה, ובית-משפט בישראל אינו מוסמך לשפוט עליה לפי פרק ב' לחוק העונשין, תשל"ז—1977.²

(ד) על אף ההגבלות האמורות בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), כאשר בוצעה עבירה בידי חיילים שותפים לדבר, כאמור בפרק ד' לחוק העונשין, תשל"ז—1977, כל זמן שחוק זה חל על אחד מהם הוא יחול על כולם.

(ה) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מדיני ההתיישנות לפי חוק זה או לפי חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965.³

2. החלפת סעיף 23

במקום סעיף 23 לחוק העיקרי יבוא:

"23. תקופת ריתוק ומחבוש

עונש ריתוק למחנה או לאניה או עונש מחבוש לא יעלו על שלושים וחמישה ימים."

3. תיקון סעיף 136

בסעיף 136(א) לחוק העיקרי, במקום "למטה מדרגת סגן-אלוף" יבוא "למטה מדרגת רב אלוף".

4. תיקון סעיף 153

(א) האמור בסעיף 153 לחוק העיקרי יסומן (א), ובפסקה (2) בו, במקום "עשרים ושמונה יום" יבוא "שלושים וחמישה יום".

(ב) אחרי סעיף קטן (א) האמור יבוא:

"(ב) קצין שיפוט בכיר לא יטיל על נאשם בדרגת

¹ ס"ח תשט"ו, עמ' 171; תשי"ח, עמ' 122; תשכ"ג, עמ' 120; תשכ"ד, עמ' 148; תשכ"ט, עמ' 193; תשל"ל,

עמ' 20; תשל"ב, עמ' 140; תשל"ד, עמ' 128; תשל"ה, עמ' 198; תשל"ז, עמ' 43; תשל"ח, עמ' 68.

² ס"ח תשל"ז, עמ' 226.

³ ס"ח תשכ"ה, עמ' 161.

הנתונה לדין משמעתי, וביום פירסומו של חוק זה טרם חלה לגביה התיישנות, ניתן להעמידו בהסכמתו לדין משמעתי לפי הוראות חוק זה.

(ב) מי שביום פירסומו של חוק זה היה בידו אישור מהוועדה לפי סעיף 318 לחוק העיקרי ייחשב כבעל אישור בלתי מסוייג.

9. תיקון חוק סדר הדין הפלילי
בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965, אחרי "שאושר" יבוא "באישור בלתי מסוייג".

10. הוראות מעבר
(א) קצין בדרגת סגן-אלוף ומעלה, שעבר עבירה

ז. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 33) (מענק ליתום),

תשל"ז—1977

(הצעת חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו)

2. תיקון סעיף 181
בסעיף 181(ב) לחוק העיקרי, אחרי "29" יבוא "782".

3. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977).

דברי הסבר

הצעת חוק זו כוונתה לסייע לילדיה של מבוטח שנפטר מפגיעה בעבודה בהגיעם לגיל בר-מצווה. לפי ההצעה יעניק המוסד לביטוח לאומי לילדים אלה מענק צמוד בסך 2,000 לירות בכסף או במצרכים עם הגיעם לגיל זה. ההצעה תחול על כלל המבוטחים, בני כל הדתות.

1. הוספת סעיף 782

אחרי סעיף 782 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968¹ (להלן — החוק העיקרי), יבוא:

"782. מענק ליתום

א. מבוטח שפגיעה בעבודה גרמה למותו, ישלם המוסד לילדו בהגיעו לגיל 13 ולבתו בהגיעה לגיל 12 מענק בסך 2,000 לירות, ורשאי המוסד לתת את המענק בחלקו בכסף ובחלקו במצרכים — הכול כפי שייקבע מפעם לפעם על-ידי המוסד.

ב. המענק ישתנה ב-1 באפריל של כל שנה לפי שיעור התנודות של השכר הממוצע.

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108; תשל"ז, עמ' 212.

ח. מסקנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות, ועדת העבודה והרווחה וועדת הפנים ואיכות הסביבה בנושא השימוש בסמים בקרב קטינים

כנורמה הנסבלת על-ידי חברת בני גילו וכן על-ידי אלה מקרב האוכלוסיה הבורגנית הסובבת אותו. הנוער הנזקק לשימוש בסמים עושה זאת כדי למלא ריקנות מסויימת הנובעת משיעמום, מתוסר אתגרים המדברים ללבו וממבוכה באשר לערכיה המוסריים המחייבים של החברה. אין הוועדה יכולה לנקוט במספר המשתמשים בסמים בקרב בני-נוער והיא אף התרשמה כי אין בארץ מידע מהימון באשר להיקף התופעה.

הוועדה נוכחה לדעת כי רב מספרם של המשתמשים "המודמנים" בסמים מאשר אלה המשתמשים בהם בקביעות וכי נטילת סמים נפוצה במוקדים גיאוגרפיים ודי-מוגרפיים מסויימים המצטיינים בסימני היכר של חברת השפע מצד אחד ומצוקה מצד שני. הוועדה התרשמה כי עד היום לומדים המוסדות המופקדים על הבעיה את הנושא ואין עדיין ידע מספיק כדי לעצב דפוסי פעולה ודרכי טיפול; הוועדה חשה כיצד מסתמנות בקרב הגופים הממשלתיים מגמות וגישות שונות ואף מנוגדות באשר לדרכי המניעה והטיפול בנוער הנוטל סמים. הוועדה נוכחה לדעת כי חסרה בארץ מדיניות מגובשת ואחידה בנושא זה.

2. הוועדה המשותפת ממליצה:

א. נוער (במשמעות של "קטין" בחוק) הנמצא במסגרות חינוכיות כגון בית-ספר, בתי-ספר לנערים עובדים, חניכות ומסגרות קלט, יקבל את הטיפול הכרוך בהיג'י

מליאת הכנסת העבירה ביום ה' באב תשל"ז (20 ביולי 1977) לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה הצעה לסדר-היום שהגישה חברת-הכנסת ש. שטרן-קטן בנושא הנ"ל. הוועדה התכנסה פעמיים והקימה ועדת-מישנה לטיפול בנושא. כן העבירה מליאת הכנסת ביום ד' בטבת תשל"ח (4 בדצמבר 1977) לדיון בוועדה משותפת של ועדות החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה הצעה לסדר-היום שהגיש חברת-הכנסת יצחקי בנושא אישפוזם של קטינים מכורים לסמים בבתי-חולים לחולי-נפש.

שתי הוועדות אוחדו כדי לטפל בנושא במשותף. הוועדה המשותפת התכנסה עשר פעמים ושמה עדייות מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי משרד העבודה והרווחה, נציגי המשטרה, נציגי משרד המשפטים, נציגי היועץ המשפטי לממשלה, נציגי משרד הבריאות, נציגי אל-סם, נציגי ועדת שמרון, קצין רפואה ראשי בצה"ל, מנהלי בתי-ספר, מחנכים, הורים, עובדי תחנות ייעוץ, רוקחים, פסיכולוגים מומחים בתחום זה ונערים שנטלו ונוטלים סמים.

הוועדה מתייחסת בהמלצותיה לבעיות השימוש בסמים בקרב בני נוער.

א. נוער לומד ועובד

1. תיאור המצב:

הוועדה המשותפת התרשמה כי נוער לומד ונוער עובד, ולומד מקבל את קיום השימוש בסמים רבים

את הטיפול בקרב בני-נוער המשתמשים בסמים ויפעילו תכניות ונסיונות למניעת השימוש בהם.

ב. מפלג הנוער של משרתת ישראל ימשיך, בינתיים, לפעול בקרב הנוער המנותק, בפעילות מובנית הפצת סמים ונטילתם, במסגרת פעילותו בנוער עבריין.

ג. משרד העבודה והרווחה ייוזם הקמת כפר עבודה לנוער אשר התמכר לסמים. במסגרת זאת יושם דגש על עבודה וערכים חברתיים כחלק מאמצעי הטיפול בגמילה (הכוונה לקהילה תראפויטית).

ג. המלצות למדיניות כלפי המפיצים סמים והמשתמשים בהם

1. הוועדה המשותפת ממליצה להחמיר את העונש הקבוע בחוק לגבי מבוגרים מפציצי סמים, מדיחי סמים וסוחרים.

2. הוועדה ממליצה לפני משרד המשפטים לקבוע עונש מינימום למפיצי הסמים לקטינים ולשקול את אפשרות זכות השתיקה לגבי סוחרים ומפיצים.

3. הוועדה תובעת ממשרתת ישראל לתקוף את נושא יבוא הסמים ארצה והסחר בהם. הוועדה ממליצה לתגבר את היחידה המיוחדת האחראית לנושא זה במשרתת בעיקר בשלושה תחומים: מניעת היבוא, הסחר וההפצה.

4. הוועדה ממליצה לפני משרד הבריאות להחמיר את הפיקוח על ממכר תרופות וגלולות שונות המסייעות להתמכרות.

5. הוועדה ממליצה לפני ועדת היועץ המשפטי המ" רכות בידה את התיאום בין כל הגופים המטפלים בנושא לסיים את מחקר המיפוי באוכלוסיית צרכני הסמים על גזיבה השונים. הוועדה מפנה תשומת לב לצורך בעריכת מחקרים על אוכלוסיות נוטלות סמים בבתי-ספר, בבתי-סוהר ובבתי-חולים.

6. על ועדת היועץ המשפטי לרכז את מדיניות ההסברה בנושא הסמים, לפסח עליה ולכוונה למוקדים ויעדים הרגישים ולא לכלל-הציבור. הוועדה הגיעה לכלל מסקנה כי הסברה רחבה על-ידי הרצאות וסרטים וכדומה, יותר משהיא מועילה היא מגבירה את סקרנותם של בני הנוער לנושא.

7. הוועדה המשותפת ממליצה לכלול את הרשויות המקומיות בטיפול בטיפול ובגמילת הנוער הנמצא על סף התמכרות.

8. הוועדה ממליצה לפני משרד הבריאות לאשפו קטינים או בוגרים המתמכרים לסמים ביחידות נפרדות בבתי-החולים ולא במחלקות לחולי-נפש.

9. הוועדה ממליצה כי אירגוני המתנדבים השונים יפעלו לחינוך מוסד המשפחה, להחדרת ערכים חברתיים למסגרותיו, כאמצעי בונה המטפח את אישיותו של הנער מצד אחד ומונע הודקקותו לשימוש בסמים מצד שני.

הוועדה מניחה מסקנות אלה על שולחן הכנסת ומבקשת ממשרדי הממשלה המזכירים בהן לדווח לוועדת הפנים ולוועדת החינוך והתרבות על התקדמותם בביצוע מסקנות אלה תוך שנה.

קת משימוש בסמים על-ידי מחנכיו וצוותי העזר המקצועיים בבית-הספר ובקהילה.

ב. משרתת ישראל לא תפעל במסגרות החינוך האמורות לעיל ולא תטפל בבני-נוער שנתפסו בעישון סמים.

ג. הגורמים הפדאגוגיים המטפלים בבני-נוער הם שיחליטו על מסירת מידע מזהה על נער משתמש בסמים לידי המשטרה.

ד. הוועדה ממליצה כי תישמר גמישות בטיפול בנער בהתאם לצרכיו ובעיותיו בכל אחת מהמסגרות האמורות לעיל.

ה. הוועדה ממליצה כי התקציבים המיועדים לטיפול בנושא יועמדו לרשות המוסדות האחראיים על השתלמות העובדים הנוגעים בדבר.

ו. המחנכים, המורים, היועצים, אחיות בתי-הספר, העובדים הסוציאליים והפסיכולוגים של הרשויות המקומיות והורים ישתלמו במסגרות השונות שיפתחו משרד החינוך והתרבות ומשרד העבודה הרווחה. מטרת ההשתלמויות היא להעניק ידע בנושא השימוש בסמים וללמוד את מיגוון האפשרויות לטיפול בנוער המשתמש בהם.

ז. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות כי יקבע במסגרת המזכירות הפדאגוגית אחראי לפיתוח מערך השתלמויות למורים בנושא זה וכתובת לשאלות ובעיות המתעוררות בשדה.

ח. הוועדה ממליצה למשרד העבודה והרווחה כי ימנה אחראי לפיתוח מערך השתלמויות לעובדים המטפלים בנוער נוטל סמים. משרד החינוך והתרבות ומשרד העבודה והרווחה יתאמו ביניהם את מערכי ההשתלמויות ותכנן.

ט. הוועדה רואה בחיוב את פעילותם של גופים מתנדבים כגון אל-סם בפתיחת תחנות ייעוץ המהוות כתובת נפרדת לנוער הנמצא במצוקה נפשית ואינו מעוניין לפנות לגורמים האחראים לו. הוועדה ממליצה לחזק את הקשר בין גופים מתנדבים אלה לבין מנהלי בתי-הספר באזורי פעילותם.

י. נוער לומד, שאובחן כמשתמש בסמים קשים, יועבר לטיפול מסגרות הגמילה הקיימות של משרד הבריאות (ראה המלצות להלן).

ב. נוער מנותק

1. תיאור המצב:

הוועדה המשותפת התרשמה כי בקרב נוער מנותק חמורה בעיית השימוש בסמים במיוחד. אין מידע מרוכז על היקף הבעיה אולם הוועדה נוכחה לדעת כי בקבוצות השוליים של הערים הגדולות שכיה מאד השימוש בסמים שונים, גם קשים. הוועדה נוכחה לדעת כי חמורה במיוחד בעיית המפיצים והמדיחים המרוכזים באזורים אלה. הוועדה התרשמה כי דרכי הטיפול בפתרון הבעיה המצויים בידי השירותים הקהילתיים והגופים המטפלים אינם מספקים. המצב מחייב היערכות מחדשת ומגוברת לתיכנון, למניעה ולטיפול בנושא.

2. הוועדה המשותפת ממליצה:

א. עובדי חבורות רחוב, קציני מבחן וגופים אחרים הפועלים בקרב הנוער המנותק ימשיכו לפעול ולתגבר

ט. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא סגירת בית הספר "אוהל" בשכונת התקווה לקראת שנת הלימודים תשל"ט

הספר "אוהל" בשכונת התקווה לא ייסגר בשנת הלימודים תשל"ט וכי משרד החינוך והתרבות ימשיך לשתף את ציבור ההורים לגבי עתידו של בית-הספר אם תעלה הצעה על העברת ילדיהם למוסדות חינוך אחרים.

מליאת הכנסת העבירה ביום ב' בסיון תשל"ח (7 ביוני 1978) הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. יצחקי בנושא הנ"ל.

ועדת החינוך והתרבות רושמת לפניה בשביעות רצון את הודעת מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, כי בית-